

NEMZETI BESZÁMOLÓ AZ AARHUSI EGYEZMÉNY VÉGREHAJTÁSÁRÓL 2016.

A nemzeti beszámoló összeállításának folyamata

1. Az Aarhusi Egyezmény (Egyezmény) nemzeti végrehajtásáért a Földművelésügyi Minisztérium (FM) felelős. A nemzeti beszámolót az FM széleskörű társadalmi konzultáció keretében készítette el. Az FM figyelembe vette a Részes Felek I/8, II/10, III/5 és IV/4, számú határozataiban foglaltakat és a beszámolót elkészítette a IV/4 számú határozat mellékletében foglalt forma szerint is. Ezen túlmenően az FM figyelembe vette a Megfelelési Bizottság tartalmi és eljárási ajánlásait is.

Jelen nemzeti beszámoló a 2014. januártól 1-től 2016. december 31-ig terjedő jelentési időszakra vonatkozik.

A beszámoló elkészítésének menetrendje a következő:

- 2016. május-július – az Egyezmény nemzeti kapcsolattartója felkérésére véleményt küldött: az FM érintett szakfőosztályai, az Országos Környezetvédelmi, és Természetvédelmi Főfelügyelőség, a Kormányhivatalok Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályai, az Országos Meteorológiai Szolgálat és a Herman Ottó Intézet.
 - A beérkezett részanyagokra, javaslatokra tekintettel az FM összeállította a nemzeti beszámoló első tervezetét.
- 2016. augusztus – az FM felkérte az érintett tárcákat (Belügyminisztérium, Igazságügyi Minisztérium, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Nemzetgazdasági Minisztérium, Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, Miniszterelnökség), a Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes, és a civil szervezeteket, hogy tegyék meg észrevételeiket a nemzeti beszámoló első tervezetével kapcsolatban.
 - A kérésre véleményt küldött: a Belügyminisztérium, az Igazságügyi Minisztérium, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Nemzetgazdasági Minisztérium, a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, a Miniszterelnökség), a Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes, és a környezet és természetvédelmi civil szervezetek képviselői.
- 2016. november - a nemzeti beszámoló tervezetét megtárgyalta az Aarhusi Munkabizottság.
- 2016. november – a beérkezett véleményeket az FM átvezette a nemzeti beszámoló tervezett szövegébe.
 - Ezzel egyidejűleg, november 16-án az FM honlapján közzétette a nemzeti beszámoló második tervezetét, amelyre december 16-ig bárki észrevételt tehetett.

A nemzeti beszámoló szövegében elkülönítve, az egyes vonatkozó részeket követően *dőlt betűvel, a betérjesztő nevét aláhúzva* szerepeltetjük a környezet- és természetvédő civil szervezetek és a Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes által jelzett különvéleményeket, kiegészítéseket és megjegyzéseket.

Az Egyezmény alkalmazásával kapcsolatos lényeges körülmények (opcionális)

A környezet és természetvédelmi szervezetrendszer átalakulása

Az egyes közigazgatási tárgyú törvények módosításáról szóló 2015. évi VI. törvény, valamint a területi államigazgatási szervezetrendszer átalakításával összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi VIII. törvény rendelkezései szerint 2015. április 1-i hatállyal a korábban önálló szervként működő környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőségek a fővárosi és megyei kormányhivatalokba integrálódtak. A kormányhivatalokat a kormány megbízott vezeti.

A hivatkozott törvénymódosítási javaslatok kidolgozását széles körű szakmai előkészítő munka és hosszú vita előzte meg. A területi államigazgatás szervezeti átalakításáról készült koncepció megtárgyalása keretében az Államreform Bizottság külön albizottsága foglalkozott az integrált kormányhivatali szervezetrendszer kialakításával kapcsolatos kérdésekkel. A jogszabály-előkészítő munka során – a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 45. §-ában foglaltakra figyelemmel – bevonásra került a Kormány környezetvédelmi javaslattevő, tanácsadó, véleményező szerve az Országos Környezetvédelmi Tanács.

Az új szervezeti rendszer alapvető vonásai az alábbiak szerint foglalkozhatók össze:

- az alapvető garanciákat az – egyébként változatlan tartalmú – anyagi jogi jogszabályi rendelkezések, vagyis a törvényi keretek, illetve a rendeleti szintű részletszabályok jelentik;
- az integrált feladat- és hatáskörében eljáró kormány megbízott kötelessége és felelőssége a döntések jogszerűségének biztosítása, illetve az adott eljárásban valamennyi ágazati szakmai érdek érvényre juttatása a jogszabályok által kijelölt keretek között;
- a különböző engedélyezési eljárásokban korábban szakhatóságként közreműködő környezet-, illetve természetvédelmi hatóság szakértőként történő jogszabályi kijelölésére és bevonására – kormányrendeletben meghatározott esetekben – kizárólag a rendes jogorvoslati szakban kerül sor: a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság az elsőfokú döntés felülvizsgálata során az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség (OKTVF) szakértői véleményének beszerzésével tesz eleget a tényállás-tisztázási kötelezettségének;
- a felügyeleti szerv a döntéseket hivatalból felülvizsgálhatja és az esetleges jogsértéseket – felügyeleti jogkörében eljárva – orvosolhatja;
- a szakmai irányító átfogó-, téma- és célvizsgálatok keretében ellenőrizheti az ágazati szakmai érdekek megfelelő érvényre juttatását és szükség szerint intézkedést tehet;
- mind a törvényi szintű, mind az ezen alapuló kormány- és miniszteri rendeletek megalkotása során – az eljárások egyszerűsítése, a szervezet átláthatóbbá, és költséghatékonyabbá tétele, a bürokratikus terhek csökkentése mellett – olyan szabályozás került kialakítására, amely a meglévő anyagi jogi keretek között megtartja az alapvető garanciákat, ugyanakkor rugalmasabb, a napi hatósági feladatok ellátásához, illetve a változó körülményekhez eredményesebben alkalmazkodni képes területi államigazgatási szervezetrendszert hozott létre.

3. cikk (2) bekezdés (a nyilvánosság részére nyújtott támogatás és iránymutatás a közrészvétel elősegítése érdekében)

Melyek a közigazgatási jog által a nyilvánosság számára biztosított jogi lehetőségek eljárási jogaik érvényesítésére?

2. Magyarországon az Egyezményt a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről szóló 2001. évi LXXXI. törvény hirdette ki, azonban az ezzel kapcsolatos alapelveket Magyarország már az 1990-es évek eleje óta alkalmazza. Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) biztosítja a környezeti adatok nyilvánosságát, a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvt.) elismerte a környezetvédelmi civil szervezetek részvételi jogát a különböző hatósági eljárásokban, a Legfelsőbb Bíróság pedig a részvételi jogokkal kapcsolatos eltérő értelmezéseket kiküszöbölendő 2010-ben 4/2010. számmal közigazgatási jogegységi határozatot fogadott el a civil szervezet jogállásáról környezetvédelmi közigazgatási hatósági ügyekben. Az új jogegységi határozat – fenntartva a 1/2004. számú közigazgatási jogegységi határozat elvi tételeit – kimondta, hogy az ügyféli jogállás a társadalmi szervezeteket azon ügyekben illeti meg, ahol a környezetvédelmi hatóság ügydöntő hatóságként jár el, vagy ahol jogszabály a környezetvédelmi hatóság környezetvédelmi szakhatósági közreműködését írja elő. A jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről szóló 2010. évi CXXXI. törvény az általános rendelkezések között rögzíti a törvény hatályát és az alapelveket, majd a jogalkotás tervezésének folyamatát. A törvény főszabálynak tekinti a széleskörű társadalmi egyeztetés kötelezettségét, és meghatározza a speciális szempontok szerint meghatározott kivételek körét, a jogszabály 2011. január 1-jén lépett hatályba.

A civil szervezetek ügyféléllé válhatnak valamennyi, így a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban akkor is, ha a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 15. § (1) bekezdésébe foglalt általános ügyfélfogalom szerinti jogukat, jogos érdeküket megjelölik, vagy a Ket. 15. § (3) bekezdésében foglalt hatásterületi ügyféli minőségüket igazolni tudják.

A Ket. 15. § (5a) bekezdése, függetlenül az ügyféli jogállástól, általános nyilatkozattételi jogot is biztosít a hatósági eljárásban azoknak a civil szervezeteknek, amelyeknek a nyilvántartásba vett tevékenysége valamely alapvető jog védelmére vagy valamilyen közérdek érvényre juttatására irányul.

Az ügyféli minőséghez képest szélesebb kategória a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja szerint érintett nyilvánosság, amelynek körébe tartoznak azok a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek is, amelyekre a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szerinti eljárásban hozott döntés kihat vagy kihathat, vagy amelyek a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szerinti eljárásban hozott döntésben egyébként érdekelt, ideértve a Ktv. 98. § (1) bekezdésében foglalt környezetvédelmi szervezetek is.

3. A Ket. alapelveként írja elő, hogy a közigazgatási hatóság hatáskörének gyakorlása során az ügyféllel való együttműködés követelményének megfelelően köteles eljárni. A Ket. értelmében a közigazgatási hatóság az ügyfél és az eljárás más résztvevője számára biztosítja, hogy jogaikról és kötelezettségeikről tudomást szerezzenek, és előmozdítja az ügyféli jogok

gyakorlását. A hatóság a jogi képviselő nélkül eljáró ügyfelet tájékoztatja az ügyre irányadó jogszabály rendelkezéseiről, az őt megillető jogokról és az őt terhelő kötelezettségekről, illetve a kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeiről, továbbá a természetes személy ügyfél részére a jogi segítségnyújtás igénybevételének feltételeiről. A Ket. 5. § (4) bekezdése kimondja, hogy a hatóság az ügyfeleknek és más érdekeltnek irat-betekintési jogot biztosít, ágazati jogszabály erre vonatkozó rendelkezése esetén közmeghallgatást tart, és döntését közli az érintettekkel.

4. A Ket. 2009. október 1-én hatályba lépett módosítása révén lehetővé vált, hogy a hatóságok ágazati jogszabályi előírás nélkül – így környezetvédelemmel összefüggő bármely eljárásokban is – igénybe vehessenek hatósági közvetítőt. A hatósági közvetítő feladata – többek között – az ügyfelekkel, illetve az érintettekkel való kapcsolattartás, amelynek során

- gondoskodik arról, hogy az érintettek hiteles, szakszerű és közérthető tájékoztatást kapjanak az eljárás céljáról, várható következményekről, az esetleges kedvezőtlen változások megelőzésére vagy mérséklésére irányuló intézkedésekről,
- tájékoztatja az ügyfeleket az irányadó jogszabályokról, az anyagi jogi és eljárásjogi jogszabályokban meghatározott jogaikról,
- közvetít a hatóság és az ügyfelek, illetve az ellenérdekű ügyfelek között,
- összegyűjti és rendszerezett formában a hatóság rendelkezésére bocsátja az ügyfelektől beérkezett, az eljárás tárgyára vonatkozó észrevételeket.

A Ket. 80/A. §-a az a-j pontokban foglaltak esetén közzétételi kötelezettséget ír elő a hatóság számára a jogerős vagy fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánított határozatok vonatkozásában.

5. A jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvénynek megfelelően a jogi segítő a fél számára jogi tanácsot ad vagy beadványt, egyéb iratot készít, amelynek jogszabályban meghatározott mértékű munkadíját és költségeit az állam a fél helyett a jogi segítő részére megfizeti vagy megelőlegezi. Az említett törvény meghatározza azokat az eseteket, amelyekben a jogi segítségnyújtás igénybevételére lehetőség van.

Melyek a részvételi jogok érvényesülése előmozdításának intézményi keretei (közönségszolgálati irodák, tájékoztatási tisztviselők stb.)?

6. A környezeti jogokkal kapcsolatos lakossági tájékoztató tevékenységet elsősorban a környezetvédelemért felelős tárca Ügyfélszolgálati Irodája, valamint a nemzeti parkok és a hatóságként eljáró kormányhivatalok ügyfélszolgálatai végzik. Ezeken kívül jelenleg is működik – a korábbi Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózatába (Kötháló) tartozó – több zöld civil szervezet tájékoztató irodája is – több esetben a Minisztérium Zöld Forrás pályázatának támogatásával. Az Ügyfélszolgálati Iroda 1997 óta működik (a környezetügyért aktuálisan felelős minisztériumban), 2005-ben ezt egészítette ki a területi szerveknél (környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok, nemzeti park igazgatóságok) létrehozott Zöld Pont Irodák hálózata. A Zöld Pont Irodák hálózatának célja volt a naprakész információk biztosítása, valamint a környezetvédelmet, természetvédelmet és vízügyet (2014. január 1. napjáig) érintő szakmai ügyek elintézése. Ezek, a 2010 közepén kialakult új kormányzati struktúrában – egymástól függetlenül, már nem hálózatként – többségében azóta is működnek.

8. Környezet-egészségügyi kérdésekkel kapcsolatos lakossági tájékoztató tevékenységet az egészségügyért felelős tárcán belüli Ügyfélszolgálati Iroda végzi, amelynek feladata többek között:

- lakossági panaszok, bejelentések intézése,

- tájékoztatás a hatályos egészségügyi szabályozásról
- kapcsolattartás más minisztériumok, hatóságok, civil szervezetek hasonló feladatokat ellátó ügyfélszolgálatával,
- nyilvántartás a megkeresésekről
- személyes ügyfélszolgálat működtetése.

9. A Kötháló azon zöld szervezeteket fogja össze, amelyeknek kiemelt tevékenysége a lakossági környezeti tanácsadás. A hálózat főbb tevékenységi köre a lakossági tájékoztatás, adatbázisok frissítése, tájékoztató kiadványok, szórólapok, tematikus füzetek készítése és terjesztése, valamint rendezvények szervezése. A Kötháló emellett segítséget nyújt a környezetvédelmi jogérvényesítés eszközeinek alkalmazásában a lakosság számára. A Hálózat minőségbiztosítási rendszerrel is rendelkezik.

10.

Vannak-e képzési programok a környezetvédelmi feladatokat ellátó tisztviselők, valamint bírák számára.

11. A hatósági feladatokat ellátó tisztviselők képzését segíti az IMPEL (Környezetvédelmi Jogalkalmazók Nemzetközi Szövetsége) keretében megvalósuló projektek során szerzett tapasztalatcsere és a legjobb nemzetközi hatósági gyakorlat bemutatására szervezett értekezletek, rendezvények. Az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség a Szövetség tagjaként vesz részt e projektekben.

A környezetvédelmi feladatokat ellátó kormánytisztviselők folyamatos képzése a Nemzeti Közszerződési Egyetem képzései keretein belül, túlnyomórészt e-learning képzési formában történik.

A környezetvédelmi feladatokat ellátó kormánytisztviselők számára további képzési lehetőséget jelent a szakmai konferenciákon való részvétel.

12. A társadalmi részvétel fontos szerepet tölt be a nemzet közös örökségének védelmében, illetve az egészséges környezethez való jog biztosításában, ezért a Magyar Közigazgatási Bírák Egyesülete és az ombudsmani hivatal részéről a jövő nemzedékek szószólója 2016 márciusában közös rendezvényt tartott „Társadalmi részvétel a környezetvédelmi ügyekben és annak uniós és hazai jogi védelme” címmel annak megvitatására, hogy a társadalmi részvételhez milyen jogokat biztosít és azok érvényesítéséhez, érvényesüléséhez milyen garanciákat teremt az Aarhusi Egyezmény, illetve az uniós másodlagos jog, a hazai jogi, valamint az igazgatási és hatósági szervezeti rendszer megváltozása hogyan érintette e jogokat. A bírák, az ombudsmani hivatal munkatársai, ügyészek és a közigazgatásban dolgozók részvételével megtartott konferencia felhívta a figyelmet arra, hogy mind a jogalkotás, mind a társadalmi részvételről szóló – a 2. pontban említett – jogegységi határozat felülvizsgálatra szorul annak meghatározására, hogy a társadalmi részvétel jogai a korábbiakhoz képest hol csorbultak és azok milyen módon állíthatók helyre. Megjegyzendő, hogy a bírák és az ombudsman közötti együttműködést, mely során évente konferencia keretei között vitatják meg a magyar bírói, illetve ombudsmani gyakorlatban megjelenő problémákat az uniós jog szempontjából, az Európai Bizottság mint a jó gyakorlatok egyikét ismeri el.

3. cikk (3) bekezdés (környezeti oktatás, nevelés és környezettudatos gondolkodás kialakítása)

Hogyan kezeli az alap-, közép- és felsőfokú oktatási rendszer a környezetvédelmi kérdéseket? Vannak-e ezzel a kérdéssel foglalkozó intézmények közötti megállapodások?

13. A környezetvédelemért felelős tárca részt vesz a köznevelés, felsőoktatás, szakképzés és a felnőttképzés rendszerébe tartozó nemzetközi és hazai környezeti nevelési programok kialakításában, fejlesztésében, valamint a képzési követelmények és programok meghatározásában.

14. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Földművelésügyi Minisztérium – a hazai és a nemzetközi tapasztalatok alapján – fontosnak tartja, hogy az iskolás korosztály sajátos korcsoportjának megfelelő élményekre és tapasztalatokra építő, azaz tevékenységorientált környezeti és fenntarthatóságra nevelésben részesüljön.

15. A Svájci-Magyar Együttműködési Program keretében az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet 1.187.500 CHF összegű támogatást nyert a környezeti nevelés fejlesztésére. Szakmai megvalósító partnerei az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Földművelésügyi Minisztérium, környezeti neveléssel foglalkozó országos civil szervezetek és országos, valamint regionális forrásközpontok.

16. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 78. § (5) alapján az oktatásért felelős miniszter és a környezetvédelemért felelős miniszter közös programok kiadásával, pályázatok kiírásával segíti a környezeti nevelés, oktatás feladatainak végrehajtását és az Erdei Iskola Program, Erdei Óvoda Program, Zöld Óvoda Program, Ökoiskola Program megvalósulását.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A teljes képhez tartozik, hogy az utóbbi években a felsorolt programokra állami támogatás nem volt. Az erdei óvodák és iskolák megvalósítását a Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége (KOKOSZ) támogatta egy svájci pályázat keretéből.

17. A környezetügy felsőoktatási integrációja, a fenntartható fejlődés elősegítése és az ökohatékony innováció erősítése érdekében a környezetvédelemért felelős tárca együttműködési megállapodást kötött a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel. A felek évente áttekintik az aktuális tennivalókat.

18. Magyarországon a köznevelési intézményekben folyó nevelési–oktatási feladatok részét képezi a környezeti nevelés. Ennek elsődleges keretei az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, a Nemzeti Alaptanterv és a Nemzeti Környezetvédelmi Program. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 62. § (1) bekezdés e) pontja alapján a pedagógus kötelessége környezettudatosságra és egészséges életmódra nevelni a gyermekeket, tanulókat. A Nemzeti Alaptantervben több műveltségi terület is foglalkozik a környezetvédelem, és fenntarthatóság kérdéseivel.

19. *A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:*

A pedagógusok egy része nincs felkészítve, és hiányosak a feltételek is. Nincs megbízható tankönyv és nincs elegendő anyagi támogatás a szükséges terepi ismeretszerzéshez.

20. *Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes álláspontja:*

„Az ombudsman és a jövő nemzedékek szószólója több jogszabály véleményezés során is jelezte, hogy az oktatási rendszer és a kötelező tananyagot meghatározó tanterv átalakítása negatívan hathat az egészséges környezethez való jog érvényesítéséhez, valamint az Alaptörvény P) cikkében mindenki számára kötelezettségként előírt nemzet közös örökségét képező természeti erőforrások, a biodiverzitás, valamint a kulturális örökség védelméhez, fenntartásához és jövő nemzedékek számára való megőrzéséhez szükséges ismeretek megszerzésére. 2015. évről szóló beszámolójában a szószóló hangsúlyozta, hogy „[a] megelőzés hatékonysága függ attól, hogy a különböző szereplők milyen ismeretekkel rendelkeznek. Környezetünk állapotáról, a használatával járó hatásokról az emberek az iskolarendszerű vagy azon kívül eső oktatáson keresztül szereznek információt. Az állam tantárgyak kötelezővé tételén, új felsőoktatási szakok indításán vagy megszüntetésén keresztül jelzi prioritásait. A felsőoktatási szakok racionalizálása jegyében történt átszervezéseket megalapozó jogszabályok véleményezése során a szószóló aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy több olyan szak megszüntetése is felmerült, melyek megőrzése nélkül egyes területeken a szakember utánpótlás szűnik meg, illetve képzések összevonásának eredményeként a környezeti és természeti szempontok érvényesítésének hangsúlyozása a gazdasági szempontokkal szemben háttérbe kerül. Az Alaptörvény P) cikkével alkotmányos védelem alá helyezett nemzet közös örökségének jövő nemzedékek számára való megőrzését az biztosítja, ha a természeti erőforrásokkal való gazdálkodást olyanokra bizzuk, akik megfelelő szakértelemmel rendelkeznek azok megőrzésére, fenntartására és természetközeli módon történő hasznosítására. Ezt hangsúlyozza a Parlament által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia is, amikor megállapítja, hogy „A felsőoktatásban [...] a korszerű természettudományos ismeretek átadására, a fenntarthatósági, környezetvédelmi szempontok megjelenítésére van szükség.” A Keretstratégia több szempontból is kiemeli az ökológiai rendszerek, az általuk nyújtott szolgáltatások, a környezeti korlátok figyelembevételének szükségességét. A Keretstratégia szerint a kék gazdaságra való átállás, illetve a zöldreform megkívánja, hogy a felsőoktatás keretében olyan alap- és mesterszakok legyenek, melyek a humán erőforrást képesek folyamatosan biztosítani. Ezért kiemelkedően fontos, hogy a felsőoktatási reform során megmaradjanak azok a szakok, melyek évek óta biztosítják a környezetvédelem és természetvédelem szakemberképzését. Sajnálatos az 1991-ben akkreditált környezetgazdálkodási agrármérnök képzés megszüntetése, különösen annak fényében, hogy a végzetek iránti piaci igény megfelelő volt, és az ott szerzett tudás közvetlenül hasznosult akkor is, amikor a képzésen résztvevők maguk is gazdálkodókká váltak. (Ld. Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2015, 257.o.)

<http://www.ajbh.hu/documents/10180/2515707/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3202015/4507ceb3-4c6b-4f54-b212-63d1743c8e13?version=1.0>

Az iskolarendszeren kívüli oktatás jelentőségét a szószóló az 2013. évről szóló jelentésében külön is kiemelte. „Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásában megfogalmazott felelősségvállalás is megkívánja a természetes környezetünkről, tevékenységünk rá gyakorolt hatásáról szóló ismeretek általánossá válását. Az Alaptörvény P) cikke a nemzet közös örökségét képező értékek védelmét mindenki számára kötelezővé tette. Az egyén e kötelezettségének akkor tud eleget tenni, ha művelődéshez való jogán keresztül lehetősége van arra, hogy a szükséges ismereteket megszerezhesse, azokhoz életkorától függetlenül hozzáférhessen. A művelődéshez való alapvető jog érvényesülésének egyik eszköze a népiskolák működési feltételeinek biztosítása, mely egyúttal egyfajta garanciát is jelent arra, hogy egyrészt a P) cikk által megfogalmazott kötelezettségnek minél többen meg tudjanak felelni, másrészt a szellemi tudás a jövő generációk számára fennmaradjon.” (Ld. Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről, 2013, 281. o.)

21. Az alap- és középfokú oktatásban résztvevő fiatalok számára, valamint a felnőttek számára az egész életen át tartó tanulás keretében a kulturális intézmények jelentős környezetvédelmi nevelést folytatnak. Módszereik, megközelítési módjuk más, mint az iskolai oktatás keretében történő környezeti nevelés. Az Európai Unió forrásból megvalósuló kulturális fejlesztések szinte mindegyike tartalmaz a környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretátadási követelményeket, a résztvevők az olvasáspedagógia, drámapedagógia, a múzeumpedagógia és a közösségi művelődés segítségével sajátíthatják el a legfontosabb ismereteket. Fontos, hogy kulturális intézményeink szinte valamennyi környezetvédelemmel kapcsolatos jeles esemény megszervezésében részt vesznek, programokkal, műsorokkal, foglalkozásokkal várják az érdeklődőket (pl. Föld Napján, Madarak és Fák Napján).

22. A környezeti nevelés keretei az alábbiak:

(a) *Környezeti nevelési hálózatok, programok (alap- és középfokú oktatás)*

- A *Zöld Óvoda Hálózat* kialakításával az iskola-előkészítő nevelés és oktatás szintjén tervezetten és szervezeten elkezdődik a környezeti nevelés. Az óvodai nevelésben a környezettudatos szemlélet hosszú ideje az érdeklődés középpontjában van. Kialakultak azok az óvodapedagógusi alkotóműhelyek, ahol példamutató eredmények születtek a pedagógiai módszertan vonatkozásában, valamint kialakult az óvodai környezeti nevelés tárgyi eszközrendszere. A Magyarországi Zöld Óvoda programot, a környezetügyért felelős tárca, - háttérintézménye bevonásával (jelenleg a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár) működteti. A környezetvédelemért és az oktatásért felelős tárcák 2006-tól 2011-ig évente, 2012-től visszavonásig érvényes nyílt pályázatot hirdettek, a „Zöld Óvoda” cím elnyerésére, valamint 2012 decemberétől lehetőség van az Örökös Zöld Óvoda cím elnyerésére is. 2015 decemberében 785 Zöld Óvoda, és 52 Örökös Zöld Óvoda működött az országban. Összesen tehát 837 óvodai feladat-ellátási hely rendelkezett a minősítő címmel.
- Az *Ökoiskola Magyarországi Hálózat* egy nemzetközi hálózat részeként 2000 márciusa óta működik, az OECD – CERI (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezete – Oktatási Innovációs és Kutatási Központ) ENSI (Iskolai Környezeti Nevelési Kezdeményezések) projekt keretében. A hálózat összefogja, információkkal, továbbképzésekkel, rendezvényekkel segíti azokat az iskolákat, amelyek súlyt fektetnek a fenntartható fejlődés, és különösen ennek környezeti aspektusai oktatására. Az Ökoiskola program Magyarországon 2000 márciusa óta működik az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (korábban: Országos Közoktatási Intézet, továbbiakban: OFI) Program és Tantervfejlesztési Központjának koordinálásával, az oktatásért és a környezetvédelemért felelős minisztériumok támogatásával. A két tárca együttműködése alapján 2004 óta évente írt ki pályázatot az OFI az „Ökoiskola” cím elnyerésére, amely minden magyar közoktatási intézmény számára nyitott. 2012-ben lehetőség nyílt az Örökös Ökoiskola cím elnyerésére is. 2015-ben már 511 Ökoiskola és 274 Örökös Ökoiskola működött az országban. Összesen tehát 785 intézmény rendelkezett ilyen címmel. A Földművelésügyi Minisztérium által fenntartott agrár-szakképző iskolák közül 28 intézmény Ökoiskolai és 12 intézmény Örökös Ökoiskolai címmel rendelkezett 2015-ben.
- Az *Erdei Iskola Program* biztosítja a nevelési évben, illetve a szorgalmi időben megvalósuló, a környezethez illeszkedő többnapos nevelési, tanulási lehetőséget. Az

erdei óvoda - és iskolaszolgáltatók az ország egész területén biztosítanak megfelelő helyszínt az erdei óvodai -, iskolai programok megvalósítására. A tanítás tartalmilag és módszereiben egyaránt szorosan kapcsolódik a választott helyszín természeti környezetéhez. Jelenleg 99 minősített erdei iskolát tart nyilván a Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége. A 10 nemzeti park igazgatóság (NPI) 15 helyszínen működtet erdei iskolai bázishelyet. Erdei iskolát helyi önkormányzatok, erdészetek, civil szervezetek és vállalkozások is működtetnek. Minősített erdei óvoda jelenleg 11 működik.

- Szintén a program részeként működnek az *erdészeti erdei iskolák*, vagyis az erdőgazdálkodók által fenntartott ún. *erdőpedagógiai foglalkozásokat biztosító szolgáltató helyek*. Az erdészeti erdei iskolákban folyó környezeti nevelési jellegű foglalkozásokon elsődlegesen az erdő és az erdőgazdálkodás objektivitásra törekvő, több nézőpontból történő bemutatása történik. A foglalkozások hitelességét elsődlegesen az adja, hogy az erdőt és az erdőgazdálkodást a saját üzemi területén és tevékenységén keresztül maga az erdőgazdálkodó mutatja be. Jelenleg közel ötven ilyen szolgáltatási egység működik az ország területén. Az erdőpedagógiai jellegű szolgáltatás hangsúlyozása, valamint a szolgáltatás minőségi garanciáinak jelzésére az Országos Erdészeti Egyesület a földművelésügyért felelős minisztérium szakmai védnöksége alatt saját minősítési rendszert működtet.
- A *GLOBE Környezeti Nevelési Programhoz* Magyarország 1999-ben csatlakozott. Jelenleg 29 középiskola vesz részt a folyamatos nemzetközi munkában. A világ 110 országának 18 ezer GLOBE iskolája közül, a nemzetközi lista első 12 helyezettje között hat magyar középiskola is szerepel. A program fenntartására az oktatásért felelős minisztérium anyagi és a környezetvédelemért felelős minisztérium szakmai támogatásával évente pályázati úton támogatást kapnak a programban résztvevő iskolák. A pályázat lebonyolítója a GLOBE program Országos Bázisiskolája. A program megvalósulását az oktatásért felelős ágazat anyagi támogatásával a GLOBE program országos koordinátora segíti.
- A *BISEL program* célja, az ún. Nemzetközi Hálózatu Országos Program végrehajtása: vízminőség biológiai vizsgálatához szakmai anyagok, eszközök és módszer biztosítása. 2015 decemberében a program újraindítása, fenntartása, fejlesztése érdekében új partnerek között - Földművelésügyi Minisztérium, Herman Ottó Intézet, Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság - jött létre az együttműködési megállapodás. Megújult a program honlapja, melyen keresztül bármelyik hazai középiskola csatlakozhat a programhoz.
- A környezetvédelemért felelős tárca célkitűzése továbbá a környezeti és természeti irányú *tehetség gondozás, tanulmányi versenyek, vetélkedők* szakmai tartalmának fejlesztése, szakmai szempontok érvényesítése, a versenyek tematikájának, feladatsorainak összeállítása, a tárcaképviselő biztosítása. Az országosan meghirdetett tanulmányi versenyeken, mint pl.: Kaán Károly Természet- és Környezetismereti Versenyen, Bugát Pál Országos Középiskolai Természetismereti Vetélkedőn, Kitaibel Pál Országos Biológiai és Környezetvédelmi Tanulmányi Versenyen, Magyar Természettudományi Társulat versenyein több ezer diák, 1000 tanár vett részt. A Sajó Károly Kárpát-medencei Környezetvédelmi Csapatverseny a magyar nyelvű iskolák versenye.
- Minden évben a szakképző intézmények vezetői és munkatársai számára környezetvédelmi továbbképzési konferencia megszervezésére kerül sor a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat által

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A KOKOSZ látta el az Országos Forrásközpont feladatait mindkét „Hálózat” kiszélesítésében. A főttebb említett svájci pályázaton belül az OFI-nak egyetlen célja volt, a taglétszám növelése. Hálózatfejlesztés szóba sem került. Az óvodák, iskolák csak plusz feladatot kaptak. A rendszer mára teljesen felhígult, van olyan intézmény, aki nem is tudott róla, hogy jelentkezett a cím megszerzésére (és elnyerte). Mindkét rendszerből hiányzik az ellenőrzés.

(b) A környezetvédelmi és vízügyi szakképzés

A középfokú szakképzés 2013. szeptember 1-jén, majd 2016-ban átszervezésre, megújításra került.

Környezetvédelmi szakképzés

Az Országos Képzési Jegyzék 2016-os módosítása során a környezetvédelem-vízgazdálkodás ágazat és szakmacsoport is szétbontásra került, az új rendeletben már önállóan jelenik meg a környezetvédelem. A módosítás eredményeként tizenkettő környezetvédelmi szakképesítés van, amelyek közül hat tanfolyami keretek között oktatható szakképesítés (Hulladéktelepkezelő, Természetvédelmi munkatárs), illetve részszerképesítés (Hulladékfelvásárló és -gazdálkodó, Hulladékgyűjtő és -szállító, Hulladékválogató és -feldolgozó, Környezetvédelmi ügyintéző). Az iskolai rendszerű képzésben is oktatható szerképesítések közül egy - szergimnáziumi - érettségi vizsga keretében megszerkezhető részszerképesítés (Hulladékfelvásárló és -gazdálkodó), egy technikus (Környezetvédelmi technikus) és öt ráépülő szerkechnikus (Hulladékgazdálkodó szerkechnikus, Környezetvédelmi-mérés szerkechnikus, Nukleáris környezetvédelmi szerkechnikus, Települési környezetvédelmi szerkechnikus, Természetvédelmi szerkechnikus). Az FM fenntartásában levő agrárszerképző intézményekben, 2015-ben középfokú, iskolarendszerű környezetvédelmi képzés kilenc iskolában indult.”

Vízügyi szerképzés

A hazai középfokú szerképzés megújulása során az új szabályozás elismeri, felértékeli a vízgazdálkodás jelentőségét, a vízügy újra önálló szermacsoportként és szerközépiszkolai ágazatként jelenik meg. A képzés szermai felelőssége a Belügyminisztériumhoz került, a vízgazdálkodásért felelős belügyminiszter a szerképzés irányítója. A 2016-os, legújabb Országos Képzési Jegyzék szerint tizenöt vízügyi szerképesítés van, amelyek közül nyolc tanfolyami keretek között oktatható rész-szerképesítés (csatornamű-kezelő, fürdőüzemi gépész, gát- és csatornaőr, szivattyútelepi duzzasztóműkezelő és fenntartó gépész, vízkárelhárító, vízminőség-vizsgáló, vízműkezelő, vízrajzi állomás üzemeltető). A többi, iskolarendszerben oktatott szerképzés közül egy szerkmunkás (vízügyi szerkmunkás), egy szergimnáziumi érettségivel megszerkezhető alaprképesítés (vízügyi ügyintéző), három technikus (vízgazdálkodó, vízgépészeti, víziközmű technikus) és két ráépülő szerkechnikus (vízminőség-védelmi, vízépítő).

Középfokú, iskolarendszerű vízügyi képzés tizenhat képzőintézményben zajlik.

(c) Környezetvédelem a felsőoktatásban

- A felsőoktatásban belül a környezetvédelem megjelenésének szabályait a 39/2012. (XI. 21.) EMMI rendelet határozza meg.

- A IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program (IV.NKP) a felsőoktatás területén kilenc célkitűzést fogalmazott meg.
- Az agrár, a műszaki és a természettudományi képzési terület alap- és mesterképzési szakjaiban megjelentek a szakoknak megfelelő szakmai tartalommal a környezetvédelmi és környezet-tudatossági szempontok. A TÁMOP 4.1.2./A „Tananyagfejlesztés és tartalomfejlesztés különös tekintettel a matematikai, természettudományi, műszaki és informatikai (MTMI) képzésekre” című pályázat céljai között szerepelt a szakok fenntartható fejlődéssel, társadalmi felelősségvállalással, éghajlatváltozással kapcsolatos tartalomfejlesztése is. A TÁMOP 4.1.2./C „Képzők képzése, különös tekintettel a matematikai, természettudományi, műszaki és informatikai (MTMI), képzésekre és azok fejlesztésére” című pályázat keretében 1,1 Mrd Ft állt rendelkezésre. A pályázat céljai között szerepelt az egyetemi-főiskolai oktatók, valamint a vezetők képzésének biztosítása a fenntartható fejlődéssel, társadalmi felelősségvállalással, éghajlatváltozással kapcsolatos területeken.
- 2009-ben a végzettek száma az alapképzésben és főiskolai képzésben együtt a (ISCED) képzési területek szerint) természettudományok képzési területen 33 fő, informatika képzési területen 1800 fő, műszaki tudományok képzési területen 2601 fő, a mezőgazdaság és állategészségügy területén 672 fő volt. A nemzetközi törekvésekkel összhangban változott a felsőoktatási felvételi létszámkeret, így 2009-ben mintegy 1500 fővel nőtt a műszaki területeken, 1000 fővel a természettudományi és informatikai területen felvett hallgatói létszám.
- 2012 áprilisában zajlott le a XIII. Országos Felsőoktatási Környezettudományi Diákkonferencia, amelyen 23 szekcióban 189 előadás került ismertetésre (2006-ban 254, 2008-ban 270, 2010-ben 306 pályaművet adtak be a hallgatók). A „Művészetek és a környezet” című önálló szekció keretében képzőművészeti alkotások kerültek bemutatásra nyilvános kiállításon.
- A felsőoktatási intézmények finanszírozásánál alkalmazható, egységes és összehasonlítható, minőségi teljesítmény-követelményekre kidolgozott javaslatunk mutatói között szerepel a környezeti felelősség a szakképzésnél, az oktatásnál és a saját gyakorlatnál érvényesülő adatokkal mérve.
- Egyetemeink és főiskoláink többségén oktatnak vízzel, vízgazdálkodással kapcsolatos tárgyakat. 2015-ben tizenhét felsőoktatási intézmény harmincöt szakán tanultak a hallgatók a vízről, és kilenc intézmény kínált tizenöt posztgraduális szakirányú továbbképzést. A vízgazdálkodással kapcsolatos felsőfokú képzés zászlóshajói: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Miskolci Egyetem, Szent István Egyetem, Debreceni Egyetem, Pannon Egyetem, bajai Eötvös József Főiskola.

Vannak-e a környezetvédelmi igazgatás által lebonyolított környezetvédelmi szemléletformáló, felvilágosító kampányok?

23. A beszámolási időszakban az alábbi kampányokra került sor:

- *TeSzedd! – Önkéntesen a tiszta Magyarországért* országos szemétgyűjtő akció, amelyet az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság (2014. december 31-ig Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség) szervezett meg 2013., 2014., 2015. valamint 2016. évben is. A 2011. évben indult kezdeményezés célja a kampány ideje alatt az országban minél több szemetes helyszín megtisztítása, a lakosságban a környezet iránti érzékenység erősítése, valamint az önkéntes tevékenység népszerűsítése. A TeSzedd! kampány népszerűsége évről évre növekszik, a 2016. évi akció minden szempontból rekordot döntött: a résztvevők és a megtisztított területek

száma, valamint az összegyűjtött szemét mennyisége alapján is a legsikeresebb TeSzedd! akciónak mondható. Az országos szemétgyűjtés keretében a becsült adatok szerint 190 ezer önkéntes vett részt 2240 szemetes helyszín megtisztításában. Az önkéntesek a négy nap alatt összesen 2.857 tonna szemetet gyűjtöttek össze, ami meghaladja a Budapest lakossága által másfél nap alatt megtermelt szemét mennyiségét. A résztvevők több mint 1,7 milliárd forint értékű munkát végeztek el az esemény keretében.

- *Image kampány* – részben az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság (2014. december 31-ig Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség), mint állami szervezet és a tevékenysége megismertetése, részben pedig a szelektív hulladékgyűjtés lakosság körében történő népszerűsítése céljából került megvalósításra. A médiakampány 2013. és 2014. évben is lebonyolításra került.
- *Európai Hulladékcsökkentési Hét* - az Európai Bizottság kezdeményezésére - minden év novemberének utolsó hetében kerül megrendezésre, a kampány keretében lelkes önkéntesek saját akcióötleteiket megvalósítva hívják fel a figyelmet a hulladékok keletkezése megelőzésének, a keletkezett mennyiség csökkentésének, a termékek újrahasználatának, valamint az anyagok újrahasznosításának fontosságára. A különböző akcióötletek megvalósítását a programban résztvevő országok mindegyikében egy, a hulladékok keletkezésének megelőzését segítő szervezet koordinálja. Magyarországon az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság (2014. december 31-ig Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség) látja el ezt a feladatot. A kampány a 2013., a 2014. és a 2015. évben is megvalósult, a 2016. évben pedig november 19-27. között kerül rá sor. A kezdeményezés keretében csak 2015. évben 150-180 ezer embert sikerült elérni, főként diákokat és civil szervezetek tagjait, képviselőit.
- *KUKAkulTÚRA - Hulladékkezelők Nyílt Napja* – a program keretében országszerte megnyitották kapuikat a hulladékkezelő- és hasznosító üzemek, és bepillantást engedtek a hulladékkezelés kulisszái mögé. Az izgalmas és látványos üzemlátogatások során a résztvevő látogatók (iskolai, munkahelyi csoportok, családok) hiteles információkat kaphattak a hulladékkeletkezés megelőzésének fontosságáról, a feleslegessé vált anyagok szelektív gyűjtésének módjáról, hasznosságáról, és bepillanthattak a hulladékkezelés kulisszái mögé. A résztvevő fiatalok ezen kívül a továbbtanulást, pályaválasztást segítő információkhoz is juthattak. A KUKAkulTÚRA rendezvény évről évre 10-12 ezer embert mozgat meg, 2013., 2014. és 2016. évben is megszervezte az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság (2014. december 31-ig Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség).
- *Hulladékgazdálkodási konferencia* - 2013., 2014., 2015. és 2016. évben is megrendezte ezen - alapvetően szakmai - fórumot az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság (2014. december 31-ig Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség). Az eseményen az előadások sorában évről évre bemutatásra került az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság társadalmi szemléletformáló tevékenysége, amelynek kapcsán lehetőség nyílt az együttműködés további szélesítésére, illetve mélyítésére mind a hulladékgazdálkodási szakmai szervezetekkel, mind a témával foglalkozó cégekkel, pl. közszolgáltatókkal.
- *Zöldlista Vásárló Program* – a tudatos vásárlás, környezettudatos fogyasztás népszerűsítése érdekében került megszervezésre. A kampány üzenete 2012-es elindulása óta változatlan: arra bírta a lakosokat, hogy döntsenek környezettudatosan és vigyenek haza kevesebb hulladékot a nagybevásárlások alkalmával. A 2013., és 2016. évben egyaránt megvalósított kampány keretében az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság (2014. december 31-ig Országos

Hulladékgazdálkodási Ügynökség) különböző áruházláncokkal együttműködve kínált lehetőséget a vásárlóknak a környezettudatos bevásárlással kapcsolatos tudnivalók megismerésére, elsajátítására, és segítette hat ajánlott vásárlási szemponttal az érdeklődőket abban, hogy gazdaságosabban és nem utolsósorban környezettudatosan vásároljanak. A kampány során - a becslés szerint - csak 2016. évben közel 17 ezer lakost sikerült elérni, megszólítani.

- *Körforgó – szelektív forgatag* - 2012-es elindítása után 2013. évben is megszervezésre került a kampány, amelynek keretében a résztvevők játékos formában sajátíthatták el a szelektív hulladékgyűjtés praktikáit, és tanulhatták meg a témában alapvető információkat. A kezdeményezés célcsoportját elsősorban a gyerekek, a szüleik, valamint a tanáraik alkották, számukra kínált hasznos ismereteket. A kampányt még Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökségként az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság bonyolította.
- *Föld Napja* – ezen környezetvédelmi jeles naphoz kapcsolódóan a Földművelésügyi Minisztérium által összefogott központi rendezvényen az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság (2014. december 31-ig Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség) évről évre részt vesz és kitelepül különböző, a hulladékos szemléletformálást elősegítő játékokkal, ismeretterjesztő anyagokkal. Így történt ez 2013., 2014., 2015. és 2016. évben is. A program célcsoportját minden évben alapvetően a fővárosi általános és középiskolás diákok adták. Ugyanezen rendezvényeken az OMSZ is részt vett kiállítóként 2014., 2015. és 2016-ban. Érdekes meteorológiai kérdőívekkel, előrejelző állomással, meteorológiai műszerekkel ismerkedhettek meg az érdeklődők. A Duna Múzeum minden évben saját Föld Napja rendezvényt szervez az Esztergomi Vízművel közösen. Emellett a Pálvölgyi barlangnál és Szentendrén a REC rendezvényén vesz részt kitelepüléssel, valamint további olyan helyszíneken, amelyekre az adott évben felkérést kapnak.
- *Filmpályázat* - az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság (2014. december 31-ig Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség) 2013., 2014. és 2016. évben is meghirdette filmpályázatát, amelyre fiatal, amatőr filmesek szintén a fiataloknak szóló környezeti szemléletformáló kisfilmjeit várták. A filmpályázat központi témája alapvetően a szelektív hulladékgyűjtés és a hulladékokkal való felelős bánásmód volt, ill. 2016. évben azt kérték az indulóktól, fogalmazzák meg képekben, egy kisfilmben, mit takar a környezettudatosság fogalma. A megmérettetés szintén évről évre népszerűbb, míg a 2013-ban meghirdetett pályázatra 18, addig 2016-ban már 81 kisfilmet küldtek be a pályázók.
- *Jó az öreg a háznál!* - minikampány keretében 2014. évben az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság még Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökségként telefonkészüléket sorsolt ki a www.szelektalok.hu lakossági tájékoztató weboldala hírlevelére feliratkozók között. A minikampány célja az említett környezeti szemléletformáló weboldal népszerűsítése, látogatószámának emelése, közvetve a lakosság környezeti szemléletformálása volt.
- *Belső értékek* - elektromos és elektronikai hulladék (e+e-hulladék) gyűjtőakció és nyereményjáték, amelyet az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság még Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökségként bonyolított le a 2014. évben. A kampány keretében elhasznált, vagy már nem működő háztartási készülékeket és barkácsolókat lehetett visszavinni négy nagy áruházlánc üzleteibe. Végül összességében több mint 42.000 feleslegessé vált, vagy nem működő készüléktől szabadultak meg a lakosok a kezdeményezés keretében. A kampány célja az e+e-hulladék nagyobb arányú hasznosítása, a lakosság gyűjtési lehetőségekkel kapcsolatos

ismereteinek bővítése, és ezen keresztül környezetünk fenntarthatóságának elősegítése volt. A kampány alapvetően a férfiakat, családapákat célozta.

- *Áruházi üveggyűjtés* - az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság 2016. évben első alkalommal indított az üveghulladék gyűjtését népszerűsítő kampányt azzal a céllal, hogy felhívja a lakosság figyelmét az üveghulladékok elkülönített gyűjtésének lehetőségére a nagyobb áruházakban. A figyelemfelhívó médiakampány fő célja, hogy bekerüljön a köztudatba az üveghulladék szelektív gyűjtésének fontossága és lehetősége. A médiakampány a következő üzenetet közvetítette: „Kösd össze a vásárlást a szelektív gyűjtéssel, vidd magaddal az üres üvegeket!”. Így megspórolható egy út a gyűjtőszigetre vagy a hulladékudvarba, amivel pedig rengeteg idő, üzemanyag és fáradság takarítható meg. A kampány alapvetően a háztartást vezető nőket és férfiakat, családokat célozta.
- *KukaLand* - egy ismeretterjesztő és attitűdformáló multiplatform játék, amely a fiatal célcsoport digitális játékok iránti elköteleződésére alapozva, mind megjelenésében, kivitelezésében, mind pedig a különböző platformokra optimalizált játékok kifejlesztésével a kor elvárásaihoz igazodva igyekszik megragadni a felhasználók figyelmét. Az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság saját fejlesztésű játéka keretében a játékosok négy különböző - papír, műanyag, fém és üveg - világban barangolva az adott hulladéktípushoz és annak szelektív gyűjtéséhez kapcsolódó információkat sajátíthatnak el szórakoztató módon, miközben próbára tehetik ügyességüket, gyorsaságukat és kreativitásukat. A játék alapvetően nem arra fókuszál, hogy melyik kukába milyen hulladékot kell dobni, hanem a szelektív hulladékgyűjtés helyes módját (kiürítés, lapítás, válogatás) segít rögzíteni a gyerekekben. A 2016. évben bemutatott KukaLand játék elérhető annak weboldalán és a Szelektalok.hu Facebook-oldalán, valamint letölthető iOS és Android alkalmazásként (App Store-ból, illetve Google Play áruházból) mobiltelefonokra és táblagépekre egyaránt.
- *Ötökás Játékok* - szintén első alkalommal szervezte meg és bonyolította le 2016. évben ezen kampányát az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság (OKTF NHI). Az egyelőre tesztprojekt két helyszínen, Budapesten és Szolnokon valósult meg, annak keretében a résztvevő diákok az OKTF NHI egyedi, edukációs céllal külön erre a projektre kifejlesztett játécai segítségével sajátíthatták el a szelektív hulladékgyűjtés „fortélyait”, az azzal kapcsolatos – ebben a korban – legfontosabb tudnivalókat. Az Ökotwister, a Szelektív csúszka és a hulladékos témában átdolgozott népszerű „Ki nevet a végén?!” játékok keretében megismerhették az egyes hulladéktípusokat, és megtanulhatták, melyik hulladék milyen színű gyűjtőedénybe való. A kampány fő üzenete, hogy a sport, az egészségvédelem és környezetünk védelme "kéz a kézben jár" egymással. Ha odafigyelünk az egészségünkre, az a környezetünknek is jót tesz, és a tisztább, kevésbé szennyezett környezet a mi egészségünket is óvja.
- *Felmérés a hulladékgyűjtési szokásokról, a szelektív hulladékgyűjtésről* - az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság 2016. évben első alkalommal készített saját felmérést a lakosság hulladékgyűjtéssel és kifejezetten a szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos szokásairól. A hazai felnőtt lakosságra nézve reprezentatív mintán, 1000 fő megkérdezésével zajlott kvantitatív kutatásban többek között arra voltak kíváncsiak, hányan gyűjtik szelektíven a különböző hulladékokat, és hányan állítják azt, hogy így tesznek, emellett az érintettek médiafogyasztási szokásait is felmérték, annak érdekében, hogy a jövőben a szemléletformáló kampányaikkal még szélesebb körben tudják elérni az érintett célcsoportokat. A kvalitatív kutatásban pedig arra a kérdésre keresték a válasz, hogy a lakosok miért nem gyűjtik szelektíven a különböző típusú hulladékokat. Jelenleg zajlik a közvélemény-kutatás eredményeinek feldolgozása, az eredményei a későbbiekben kerülnek publikálásra.

- *"Múltunk és jövőnk a víz"* környezetvédelmi szemléletformálási kampány, amelynek célja a fenntartható életmód és az ehhez kapcsolódó viselkedésminták elterjesztése a magyar lakosság széles körében. A kampány központi felülete a vizkviz.eu honlap, melyen a Duna Múzeum által kifejlesztett e-tananyagok, online játékok és ismeretterjesztő filmek várják a 14-20 éves korosztályt és minden érdeklődőt. A kampány a fiatalok vízzel kapcsolatos tudásának, tudatos fogyasztásának, viselkedésének fejlesztésére fókuszál, amely érinti a mindennapi élet területét (háztartás, bevásárlás, fogyasztási szokások), a víz útját az otthonunkig. Emellett célja a hazai természeti és felhasználói vízbázisok értékeinek bemutatása, megszerettetése, a megővésükhöz szükséges társadalmi attitűd bemutatása, erősítése.
- Az Új Széchenyi Terv keretében EU és kormányzati források felhasználásával valósultak meg a KEOP 6.1.0 és a 6.2.0 Fenntartható Életmód és Fogyasztás konstrukciók, melyek célja megfelelő tájékoztatás nyújtása, ismeretek átadása, környezettudatosság, környezetkultúra fejlesztése (szemléletformálás), fenntartható viselkedésminták elterjesztése volt.
- *A Föld Napja – VI. Tudományfesztivál* – A Magyar Nemzeti Múzeum kertjében 2016. április 21-22-én megrendezett eseményen a Földművelésügyi Minisztérium háttérintézményei és a minisztérium irányítása alatt álló szervek (nemzeti park igazgatóságok, állami erdőgazdaságok, Herman Ottó Intézet, Országos Meteorológiai Szolgálat, szakképző intézetek, Duna Múzeum) több ezer általános- és középiskolás számára nyújtottak hasznos és érdekes ismereteket. A Föld Napja eseménysorozat célja az volt, hogy felhívja a figyelmet a Föld állapotára, a környezettudatos magatartás gyakorlására, az élővilág sokszínűségére és annak fenntartására, a természeti kincsek és a nyersanyagok takarékos felhasználásra, valamint a hulladékokból kinyerhető másodnyersanyagok hasznosítására
- *Magyar Nemzeti Parkok Hete* – az Európai Nemzeti Parkok Napja mintájára kerül megszervezésre, 2016-ban immáron 10. alkalommal. Nemzeti parkjaink május 28-június 5. között. között az ország több pontján változatos programokkal, túrákkal várták a természeti élmények iránt érdeklődőket. A rendezvény központi nyitóhétvégéjén, május 28-29-én a debreceni Nagyerdőben a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság természetismereti játékokkal, családbarát programokkal, nemzeti parki védjegy termékekkel és mind a 10 nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai kínálatának bemutatásával várta a látogatókat.
- *„Bringázz a munkába”, „Bringázz a suliba”, Kerékpárosbarát Munkahely és a Kerékpárosbarát Település.* A Magyar Kerékpáros klub szervezésében, a Nemzeti Környezetügyi Intézet közreműködésével és a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, mint a kampány kezdeményezője és védjegyoltalom jogosultja hozzájárulásával valósult meg a Kerékpáros Magyarország Program keretén belül. Célja a nem motorizált közlekedés, elsősorban a kerékpáros közlekedési mód népszerűsítése.
- 2015 áprilisában zajlott az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) és a Campona Játsszóház közös, óvodásoknak, valamint kisiskolásoknak szóló interaktív játékos, meteorológiai bemutatója a „Békától az üveggömbig” címmel. A két hónapig tartó rendezvénysorozat alatt 8 alkalommal több, mint 700 gyerek ismerkedett meg a meteorológiai jelenségekkel érdekes kísérletek keretében.
- Az OMSZ 2015-ben és 2016-ban is kiállítóként vett részt a FEZEN fesztiválon, ahol a 16-45 éves korosztály számára tartott érdekes bemutatókat, ismeretterjesztő foglalkozásokat.
- A *Közlekedési Kultúra Napja* alkalmából 2016-ban a Balatoni Vízügyi Rendőrkapitányság és a Rádiós Segélyhívó és Infokommunikációs Országos Egyesület szervezésében, az OMSZ és a Somogy Megyei Katasztrófavédelmi

Igazgatóság munkatársainak részvételével tájékoztató napot tartottak a biztonságos vízben tartózkodás szabályaival kapcsolatban. 2016 májusában a Magyar Tudományos Akadémia szervezésében megrendezett Geo-Napon jelent meg kiállítóként a Szolgálat.

- 2014-ben az OMSZ kifejlesztette *METEORA* nevű mobil applikációját, mely használatával bárki számára elérhetővé váltak az aktuális időjárási adatok, érvényben lévő riasztások, figyelmeztető előrejelzések.
- *Meteorológiai Világnap* – minden év március 23-án ünnepli a meteorológiai szakma a tudomány világnapját. Ezen alkalmából évente megrendezésre kerül az OMSZ szervezésében egy ünnepség, melyen a WMO aktuálisan kiemelten kezelt témájában elhangzó szakmai előadás mellett, ünnepélyes keretek között díjazza a Minisztérium és a Szolgálat vezetője a meteorológia területén kiemelkedő munkát végző szakembereket.
- *Madarak és Fák Napja* – alkalmából a MI-Micsoda nap keretében a Fűvészkertben ismeretterjesztő, szemléletformáló előadásokat rendeznek.
- *Múzeumok Éjszakája* - A Magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Múzeum immár 8. éve vesz részt az országos programsorozatban saját standdal, interaktív játékokkal és ismeretszerzési eszközökkel. A Múzeum Éjszakájára több tízezer látogató jut el. Idén 18-24 óra között várta a közönséget állandó kiállítása mellett a folyószabályozások korának élő szereplős (living history) megidézésével és a Hidember című film szabadtéri vetítésével. A rendezvény keretében 776 fő látogatta meg a múzeumot. A *Múzeumok éjszakája* – állomása volt az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ). Félóránként indított csoportoknak szerveztek az OMSZ-ot bemutató sorozatot, mely az elmúlt évben az ismeretterjesztő előadáson, múzeum-látogatáson, a stúdió bemutatásán és egy munkaállomás megtekintésén túl olyan további, szakemberek által bemutatott tartalmakkal bővült, mint éghajlatváltozás és éghajlati modellezés, az üvegházgázokkal kapcsolatos tevékenység, az időjárás-előrejelzés, a honlap és a MET-ÉSZ-rendszer. 2016-ban a Marczell György Főobszervatóriumban kialakított meteorológiai tanösvényt is végigjárhatták az érdeklődők. A rendezvény keretében minden évben közel 1000 ember ismerkedhet meg a Szolgálat tevékenységével.
- *Víz Világnapi rendezvények* – minden évben országos és regionális programok szervezésével hívják fel a társadalom figyelmét a vízre, a vízüggel kapcsolatos kérdésekre vízgazdálkodásért felelős igazgatási szervek. A programokat, például vetélkedők, alkotópályázat, kiállítások, konferenciák, stb. az adott évben meghatározott tematikának megfelelően határozzák meg. A Duna Múzeum (Magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Múzeum) a Víz Világnapja alkalmából több napon keresztül külön szervezeten is fogadja az óvodásokat, kisiskolás diákokat, családokat egész napos rendezvényein. Naponta mintegy 300-500 fő vesz részt a Duna Múzeum Víz Világnapi programján. A Duna Múzeum ilyenkor országos gyermekpályázatokat is szervez. Egy hónapon keresztül folyó, diákokkal közös munka a saját szerkesztésű honlapon keresztül zajlik (www.vizvilagnap.hu). A többfordulós, két korosztálynak meghirdetett internetes vetélkedő mellett 3 országos alkotópályázat is meghirdetésre kerül, kapcsolódva az adott év témájához, szlogenjéhez. A programsorozatot az országos díjkiosztó zárja. A *Víz Világnapi rendezvények* keretében az OMSZ 2015. és 2016. évben is részt vett Szigetmonostor Klíma Központban, az Önkormányzat koordinálásában megrendezésre kerülő rendezvényen, ahol évente közel 1000 általános iskolás diák vett részt.
- *Nemzetközi Duna Nap* –2016-ban A BM a KKM és az FM szervezésében szakmai konferenciára került sor, amelynek kiegészítő része volt a Dunába történő őshonos fajok, mint a kecsge és a kárász telepítése, illetve a Zöld Sziget meglátogatása, amely

a Dunán közlekedő hajókat szolgálja ki üzemanyaggal és lehetőséget ad a hajókon keletkező hulladékok és szennyvizek elhelyezésre, környezetkímélő módon.

A Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási és Vízügyi helyettes államtitkársága valamint, az Országos Vízügyi Főigazgatóság 2016 júniusában ismét az óbudai Gyerekszigeten fogadta a kilátogató gyerekeket, akik játékos formában 7 állomáson keresztül ismerkedhettek meg a Duna vízgyűjtőjének kincseivel. A rendezvényen a Duna Múzeum, a WWF, a Duna-Ipoly Nemzeti Park, a FM, a Fővárosi Vízművek és az MTA Duna-kutató Intézete is részt vett.

- Az Országos Vízügyi Főigazgatóság által fenntartott Magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Múzeum (Duna Múzeum – Esztergom) a tanév ideje alatt folyamatosan fogadja a múzeumba érkező óvodás és iskolás csoportokat, számukra tárlatvezetéseket és közel 50 féle különböző múzeumpedagógiai, környezeti nevelési programot kínál. Több iskolával együttműködési megállapodást is kötött a múzeum, ezek a diákok rendszeresen járnak a múzeumi foglalkozásokra. A nyári szünetben 2x1 hetes Természetjáró táborot szerveztek. A Múzeum munkatársai a Múltunk és jövőnk a víz kampány keretében 6 e-learning tananyagot és 3 oktató célú online játékot dolgoztak ki.
- Az Országos Tisztiorvosi Hivatal minden évben a természetes fürdőszézon kezdetén sajtóközleményt ad ki a természetes fürdővizek minőségéről, és a természetes vizekben való fürdőzés kockázatairól. Emellett tájékoztatja a sajtót és a lakosságot minden felmerülő, hatáskörébe tartozó környezeti esemény kapcsán (pl. árvíz).
- *Táji örökségünk megőrzéséért* vándorkiállítás: A Földművelésügyi Minisztérium koordinációjával az Európai Táj Egyezmény Nemzeti Koordinációs Munkacsoport (tagjai: FM, ME, NFM) 22 tablóból álló, kétnyelvű (magyar és angol) vándorkiállítást állított össze. A kiállítás 2015 februárjától tekinthető meg. A tematikus tablók bemutatják az Európai Táj Egyezményt, az Európa Tanács Táj Díját, a Magyar Tájdíjat. Szakmai tematikus tablók készültek a tájvédelem, a kulturális örökségvédelem, a területrendezés és a területfejlesztés szakterületeknek az egyezmény végrehajtása érdekében tett tevékenységéről, továbbá két-két tábló az Európa Tanács Táj Díjára felterjesztett magyar pályaműveket ismerteti. A kiállítási tablókön szereplő programok példaként állíthatók a hazai önkormányzatok és társadalmi szervezetek elé, és több program európai szinten is követendő példát mutat. A kiállítás létrehozásának célja a példamutatás, a kitűnő pályázati programok megismertetése, ezért a kiállítás díjmentesen kölcsönözhető. A Magyar Tájdíj pályázaton résztvevő településeken túlmenően az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, több országos rendezvény és nem utolsósorban az Európa Tanács Európai Táj Egyezmény 17. tematikus műhelykonferenciája is bemutatta. A kétévenként megújuló kiállításához kiadvány is kapcsolódik.

Vannak-e újságírókat célzó, kapacitásnövelő tevékenységek, és amennyiben igen, mely intézmény vagy szervezet valósítja meg azokat?

24. 2016. évben első alkalommal szervezett kifejezetten az újságírókra, a média képviselőire fókuszáló kampányt az OKTF Nemzeti Hulladékgazdálkodási Igazgatóság. A ZÖLDklaviaTÚRA nevet viselő projekt keretében a média képviselőit igyekeztek bevezetni a hulladékok, hulladékká vált anyagok kezelésének és hasznosításának kulisszái mögé. A kétnapos program során exkluzív tájékoztatói lehetőséget biztosítottak az újságírók számára a Pusztazámori Regionális Hulladékkezelő Központban, a dunaújvárosi papírgyárban, a zalaegerszegi üveghulladék hasznosító üzemben, valamint a fehérvárcsurgói roncsautó és

elektronikai hasznosító telepen. A program két napján összesen 11 újságíró vett részt, akiktől kivétel nélkül kifejezetten pozitív visszajelzést kaptak a szervezők a projektről. A program célja az újságírók érdeklődésének felkeltése, a témában a meglévő tudásuk elmélyítése volt, valamint annak elérése, hogy a munkájuk során helyezzenek nagyobb hangsúlyt erre a témakörre és foglalkozzanak vele rendszeresen és tudatosabban, átérezve felelősségüket a lakosság környezeti szemléletformálásában.

25.

26. Az OMSZ a honlapján (és a Facebook oldalán) ISMERET-TÁR címen bevezetést nyújt a meteorológiai alapismeretekbe. Emellett friss tanulmányok, ismeretterjesztő cikkek is olvashatók és tudományos kisfilmek is láthatók az oldalon, valamint online megismerkedhetnek az OMSZ múzeumával. Ezen túlmenően a szolgálat minden évben számos sajtótájékoztatót tartott a veszélyes időjárási és levegőkörnyezeti jelenségekről, az éghajlatváltozással kapcsolatos legfrissebb hazai és nemzetközi kutatási eredményekről, a meteorológiai tevékenység fejlődéséről, a jelentősebb hazai fejlesztésekről. Évente május elején UV sajtótájékoztató kerül megrendezésre az OMSZ-ban, felhívva a figyelmet a napsugárzás veszélyeire. A tavi viharjelzési szolgáltatás elindulását megelőzően, és lezárulta után is, nyilvános sajtóeseményen adnak részletes tájékoztatást a tevékenységről, annak fontosságáról.

Részt vesznek-e a környezetvédelmi civil szervezetek a környezetvédelmi oktatásban, nevelésben és szemléletformálásban?

27. A nem-kormányzati szervezetek komoly szerepet töltenek be a magyar környezeti nevelésben. A legtöbb környezet- és természetvédelemmel foglalkozó civil szervezet végez - részben a céljainak eléréséhez szükséges - oktató-nevelő, szemléletformáló tevékenységet. Tevékenységük egyaránt jelen van a formális, informális és nem formális tanulási színtereken (oktatáscsomagok készítése, terjesztése, tanártovábbképzések, oktatóközpontok működtetése, táborok szervezése, kiadványok készítése, sajtókampányok, saját rendezvények, illetve nagyobb rendezvényeken, fesztiválokon zöld programok tartása).

Ezen túlmenően vannak kifejezetten környezeti nevelési célok megvalósítására létrejött szervezetek, mint például a Magyar Környezeti Nevelési Egyesület (MKNE), a Természet és Környezetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége (KOKOSZ), a Természet és Környezetvédő Tanárok Egyesülete (TKTE) vagy az Erdei Iskola Egyesület (EIE). Ezen szervezetek önkéntes munkája hozta létre az erdei iskola mozgalmat, mely alapjául szolgált a kormányzati országos Erdei Iskola Programoknak. Folyamatosan továbbképzéseket tartottak többek között az iskolazöldítési program keretében, 2005 óta minden évben kiosztották az egyetlen, kifejezetten környezeti nevelési célú Lehoczky János díjat, és országos rendezvényeket szerveznek.

További környezetvédelmi civil szervezetek, akik részt vesznek a környezetvédelmi oktatásban, nevelésben, szemléletformálásban:

Bocs Alapítvány, Cellux Csoport, Csalán Egyesület, Csemete Természetvédelmi és Környezetvédelmi Egyesület, DNS Természetközpon-tú Egyesület, Élőfalu hálózat, E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület, Energia Klub Környezetvédelmi Egyesület, Esztergomi Környezetkultúra Egyesület, Fauna Egyesület, Független Ökológiai Központ, Gaia Környezetvédelmi Egyesület, HUMUSZ szövetség, Kerekerdő Alapítvány, Környezeti Management és Jog Egyesület, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Oktatóközpontok

Országos Szövetsége (KOKOSZ), KÖTHÁLÓ (Környezeti Irodák Tanácsadó Hálózata), KÖVET Egyesület, Levegő Munkacsoport, Magosfa Egyesület, Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, Magyar Természetjáró Szövetség, Magyar Természetvédők Szövetsége, Magyarországi Natúrparkok Szövetsége, Messzelátó Egyesület, Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Nők a Balatonért Egyesület, Ökofarmok, Ökológiai Oktatóközpontok (Gömörszőlős, Agostyán), Ökoszolgálat Alapítvány, Ökotárs Alapítvány, Pangea Kulturális és Környezetvédelmi Egyesület, Pécsi Zöld Kör, Porta Környezet- és Természetvédelmi Egyesület, Reflex Környezetvédő Egyesület, Tudatos Vásárlók Egyesülete, Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület, Zöld Kör Egyesület, Zöldövezet Társulás Egyesület, Zöldtárs Alapítvány, Magyar Hidrológiai Társaság, Global Water Partnership Magyarország, Magyarhoni Földtani Társulat.

28. A programok támogatása részben a környezetvédelemért felelős tárca által kiírt pályázati forrásokból, az önkormányzatok környezetvédelmi alapjaiból, és más pályázati forrásokból, illetve önkéntes munkából valósul meg. A minisztérium a „Zöld Forrás” pályázat évenkénti meghirdetésével támogatja a civil szervezeteket. A pályázat programjain belül jelentős a környezeti nevelést, szemléletformálást végzők aránya.

3. cikk (4) bekezdés (környezetvédelmi szervezetek elismerése és támogatása)

Mennyire bonyolult a civil szervezetek bejegyzése?

29. Magyarországon viszonylag egyszerű a civil szervezet alapítására vonatkozó szabályozás. A részletszabályokról az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Civil törvény), a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény (Cnytv.) valamint 2014. március 15. napjától az új Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) rendelkezik. A civil szervezetet - a (Cnytv.) rendelkezései szerint eljárva - a szervezet székhelye szerint illetékes törvényszék veszi nyilvántartásba. Az egyesülési jog gyakorlása nem sértheti az Alaptörvény C) cikk (2) bekezdését, nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével.

A Ptk. 3:64. §, valamint 3:380. §-a értelmében civil szervezetet több személy együttesen alapíthat, de egyesület esetében legalább tíz személy egybehangzó akarata szükséges az alapításhoz.

A Civil törvény 13. §-a értelmében a civil szervezetet - a Cnytv. rendelkezései szerint eljárva - a törvényszék veszi nyilvántartásba. Ha a civil szervezet elektronikus úton benyújtott, nyilvántartásba vétele iránti kérelméhez külön jogszabály szerinti létesítő okirat minta alapján készült létesítő okiratot csatolnak, a bíróság a kérelmet az érkezését követő tizenöt napon belül elbírálja. A civil szervezet nyilvántartásban szereplő adatai országosan egységes, elektronikus, bárki számára ingyenesen hozzáférhető közhiteles nyilvántartásban elérhetők.

A civil szervezetek bírósági nyilvántartására vonatkozóan a Cnytv. 6-14. §-ban foglaltak szerint kell eljárni. A nyilvántartásba vételi kérelem elutasítására a Cnytv. 29. § (1)-(2) bekezdésében foglaltak alapján van lehetőség.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Teljességgel tévesnek tartjuk a megállapítást, hogy a szabályozás egyszerű. Még a blanketta-alapszabállyal létrehozott szervezetek bejegyzése is hosszadalmas, túlzottan formalizált, a bíróságok által támasztott követelmények életszerűtlenül merevek. Eleve a kérdés bonyolultságát jelzi, hogy maga a jelentés is 3 jogszabályt sorol fel, mint ami a kérdést szabályozza. Ha egyszerű lenne a helyzet, ehhez elég lenne 1 jogszabály. A mintaokirat alapján történő 15 napos elbírálás pedig életszerűtlen, a valóság ettől sokban eltér.

A civil szervezetek változásbejegyzési eljárása is túl bonyolult, hosszadalmas, és számos felesleges adminisztratív kötelezettséggel terhelt, jogi szaktudás nélkül nagyon nehéz teljesíteni, erre viszont sok civil szervezetnek nincs lehetősége.

Van-e kialakult gyakorlata a civil szervezeteknek a környezetvédelmi döntéshozatali mechanizmusokban való bevonására?

30. Magyarországon a környezetvédelmi civil szervezetek többféle képviseleti jogosultsággal rendelkeznek formális döntéshozó, illetve konzultatív testületekben.

A Környezet- és Természetvédő Szervezetek Országos Találkozója minden évben tagokat delegált a kormányzati szervezetek munkabizottságaiba, amelyek bevonják a civileket a bizottságok döntés-előkészítő munkáiba. Mivel a küldöttek mandátuma változóan 1-3 év, így évente 40-60 bizottsági képviseltről döntenek.

Az Országos Találkozók közti időszakban úgynevezett Koordinációs Tanács működik, rendszeres találkozókkal. Szükség esetén a Koordinációs Tanács révén rövid úton is be lehet vonni a civil szervezeteket a döntésselkészítő és döntéshozatali folyamatokba.

A jogszabályok előkészítése törvény szerint nyilvános egyeztetéssel történik, a nyilvános egyeztetésekre általában néhány nap áll rendelkezésre, és az az előterjesztő által szervezett írásos egyeztetést jelenti, mely a www.kormany.hu felületen zajlik.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Bár valóban be lehet vonni a Koordinációs Tanács révén a civileket a döntéshozatalba, ez mégsem történik meg. A néhány napos jogszabály-véleményezési határidő pedig közismerten irreális elvárás.

Számos gátló tényező merül fel, ilyenek például a rövid véleményezési határidők, a véleményezési szakasz egyéni képviselői javaslatokkal való megkerülése, az észrevételek érdemi indokolás nélküli elutasítása, stb.

Civil részvétellel működő testületek (a teljesség igénye nélkül):

- *Országos Környezetvédelmi Tanács (OKT):* a kormány javaslattevő, tanácsadó, véleményező szerve a környezetvédelmet érintő kérdésekben. Az OKT széleskörű jogosítványokkal bír a jogszabálytervezetek és koncepciók, a környezetre várhatóan jelentős hatást gyakorló tervek vagy programok tervezetének véleményezésével kapcsolatban, egyes kérdésekben javaslatot tehet a kormány számára stb. Az OKT 21 választott (delegált) tagja közül egyenlő arányban vesznek részt a környezetvédelmi társadalmi szervezetek, a szakmai és gazdasági érdekképviseleti szervezetek (az általuk meghatározott módon választott) és a tudományos élet képviselői.
- *Géntechnológiai eljárásokat véleményező bizottság (GEVB):* a genetikailag módosított szervezetek engedélyezésének fő véleményező szervében a környezetvédelmi,

egészségügyi és fogyasztóvédelmi céllal létrejött civil szervezetek közösen hat képviselővel vesznek részt. A testület 19 fővel működik.

- *Kémiai biztonságot koordináló tárcaközi bizottság:* a kémiai biztonság irányításának koordinálása, részfeladatainak áttekinthetősége, az egységes és hatékony döntéshozatal céljából tárcaközi bizottság működik, amely kidolgozza a kémiai biztonság nemzeti politikáját és programját, amely egyúttal koordinálja a nemzeti kémiai biztonsági program végrehajtását. A tárcaközi bizottság javaslattevői, valamint véleményezési joggal részt vesz bármely, a kémiai biztonságot érintő jogszabály, illetve hatósági intézkedés előkészítésében, felülvizsgálatában.
- *Környezetbarát Termék Értékelő és Minősítő Bizottság* a környezetbarát védjegy használati jogának megszerzéséhez teljesítendő környezetvédelmi és egyéb követelményeket (minősítési feltételeket) az adott termékcsoportra vonatkozó minősítési feltételrendszer tartalmazza. Ezeket a minősítési feltételeket az Értékelő és Minősítő Bizottság határozza meg, és legalább 5 évenként felülvizsgálja. A bizottságban részt vesznek a környezetvédelmi, fogyasztóvédelmi civil szervezetek, a gazdasági, kereskedelmi és kamarai érdekképviselők képviselői is 1-1 fővel. A bizottság az EU öko címké rendszerében általános konzultációs fórumként is működik.
- *EMAS Kerekasztal:* az EMAS-ban nyilvántartott szervezetek kezdeményezésére 2007-ben létrehozott és rendszeresen ülésező fórum. Valamennyi EMAS-ban érdekelt fél, így az EMAS-szervezetek, az EMAS-hitelesítők, a tanácsadó szervezetek, az akkreditáló hatóság, az illetékes testület, és a környezetvédelemért felelős minisztérium részvételével működik. Célja, hogy a résztvevők folyamatos információs és tájékoztatási fórumaként szolgáljon a rendszer fejlesztési és működési kérdéseinek megvitatására és közösen elfogadott megoldások kialakítására.
- *Munkabizottságok a környezetvédelmi támogatások elosztására:* a vízügyi fejezeti kezelésű előirányzatok kezelésének és felhasználásának szabályairól szóló 48/2013. (VI. 7.) VM rendelet értelmében a benyújtott pályázatokról való döntésben a minisztert Bíráló Bizottság segíti, amely javaslatot tesz a miniszternek.
- *Aarhusi Munkabizottság:* a környezetvédelemért felelős tárca 2005-ben hozta létre az Aarhusi Egyezmény hazai végrehajtásának nyomán követésére, amelyben részt vesznek a zöld szervezetek Országos Találkozója által delegált környezetvédelmi civil szervezetek képviselői is.
- *Országos Erdő Tanács:* az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (Evt) hozta létre. A 1378/2013. (VI. 27.) szabályozta újra a szervezet működését. Tagjai: a földművelésügyért felelős miniszter irányítása alá tartozó, az erdők ügyében feladatkörrel rendelkező kormányzati szervek, az erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók érdekképviselői szervei, tudományos intézmények, illetve környezet- és természetvédő, természetjáró, turisztikai, ismeretterjesztő civil szervezetek képviselői. A Tanács véleményt nyilvánít az erdő védelméről és a fenntartható erdőgazdálkodást érintő jogszabálytervezetekről; az erdőgazdálkodás gazdasági, szabályozási, valamint fejlesztési irányelveiről; az erdők vagyonkezelésével összefüggő kérdésekről. Javaslatot tehet az erdők védelméről, gyarapításával, a fenntartható gazdálkodással kapcsolatos tudományos kutatásokkal, az erdészeti képzéssel, továbbá az erdők védelméről, fenntartásával és kezeléséről, valamint az ezekre vonatkozó pénzügyi források felhasználásával kapcsolatban.
- *Az európai uniós források felhasználása során:* az európai uniós források felhasználási célterületeit meghatározandó Operatív Programok kerültek kidolgozásra, melyek végrehajtását monitoring bizottságok követik nyomon. A monitoring bizottságokba tagot delegál legalább egy környezetvédelmi civil szervezet. A beérkezett pályázatokra döntési javaslatot tevő testületek, a Bíráló Bizottságok szavazati joggal

rendelkező tagjai közül legalább egy fő nem kormányzati szakmai szervezet által delegált független külső szakértő. A 2007–2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 4/2011. (I. 28.) Korm. rendelet 9. § (3) bekezdés f) pontja értelmében az operatív programok monitoring bizottságaiba a társadalmi, a gazdasági, a civil és a szakmai szervezetek tagot delegálnak.

- *A vízügy területén:* a vízgazdálkodás országos és részterületeit érintő vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésének szakmai és tudományos megalapozottsága, valamint a társadalmi részvétel biztosítása érdekében Területi Vízgazdálkodási Tanácsok (TVT), Részvízgyűjtő Vízgazdálkodási Tanácsok (RVT) és Országos Vízgazdálkodási Tanács (OVT) működnek. Az OVT 2009. május 19-én alakult meg, mint a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezéshez kapcsolódó társadalmi egyeztetés legmagasabb szintű fóruma.
- *Víz és Egészség Szakbizottság:* A határokat átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelméről és használatáról szóló ENSZ EGB Egyezményhez kapcsolódó Víz és Egészség Jegyzőkönyv kiemelt feladatai közé tartozik a nyilvánosság bevonása a vízzel és egészséggel kapcsolatos döntési folyamatokba. A hazai implementációért felelős Víz és Egészség Szakbizottság tevékenysége mind a kapcsolódó nemzeti célok kijelölése, mind azok végrehajtása, és az előrehaladás értékelése terén az érintett civil (elsősorban szakmai) szervezetek bevonásával zajlik.
A 2013 májusában és 2016 szeptemberében elkészített Nemzeti előrehaladási jelentések a Víz és Egészség jegyzőkönyv végrehajtásáról, valamint az Egyenlő Esély Értékelőlap véglegesítése 2016-ban, az érdekelt civil szervezetek (elsősorban szakmai egyesületek) aktív részvételével jöttek létre.
- *Az Aarhusi Egyezmény nukleáris ügyekben történő alkalmazásával kapcsolatban Kerekasztal:* A munkacsoport a civil szervezetek kezdeményezésére 2015-ben felfüggesztette működését. A tagok a Kerekasztal mandátumát és lehetőségeit eltérően ítélték meg a paksi atomerőmű bővítése kérdésének megvitatásakor, ennek következtében a zöld oldalt képviselő szervezetek a Kerekasztal munkájában való részvételüket felfüggesztették. A szószóló következetesen kiállt amellett, hogy egy ilyen súlyú, a jövő generációira közvetlen hatást gyakorló döntés meghozatalához az információ legszélesebb körű – az előnyökre és hátrányokra egyaránt kiterjedő – átadására és megvitatására van szükség. Azt is hangsúlyozta, hogy az egészséges környezethez való jog szempontjából intézményvédelmi garanciának tekinti az atomenergiával kapcsolatos engedélyekért felelős Országos Atomenergia Hivatal (OAH) kormánytól való függetlenségét, és szükségesnek látja, hogy az OAH, valamint az engedélyezési eljárásokban részt vevő közigazgatási szervezetek honlapjukon tegyék közzé az engedélyezés ütemezését, amely a várható időpontokon túl tartalmazza az adott engedélyezési eljárás célját és a többi eljáráshoz való viszonyát. (Ld. Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2014, 261.o.)
- <http://www.ajbh.hu/documents/10180/2119301/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3%202014/e4cb6abb-2b16-4f67-bcdf-e24ccb74cca2?version=1.0>

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Számos területben visszalépés történt és vagy kiüresedett a bizottság, vagy nincs már civil szervezeti képviselő. A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsban (korábbi nevén:

Gazdasági és Szociális Tanács) delegált civil képviselő nem került befogadásra, hanem egy szervezeteken kívüli képviselő került a testületbe, vitatható hozzáértéssel és állásponttal.

Biztosít a kormányzat anyagi támogatást a környezetvédelmi civil szervezetek részére?

31. A környezetvédelmi civil szervezetek pénzügyi állami támogatása több forrásból történik. A szervezetek pályázhatnak a fejezeti és központi kezelésű előirányzatok kezelésének és felhasználásának szabályairól szóló 24/2015. (V. 26.) FM rendeletben meghatározottak szerint. A környezetvédelmi és vízügyi előirányzatok között önálló területként szerepel a civil szervezetek támogatása.

32. A környezetvédelemért felelős minisztérium évente „Zöld Forrás” néven pályázatot hirdet környezet- és természetvédelmi céllal létrejött civil szervezetek számára környezet és természetvédelmi célú programjaik támogatására. A pályázati keret összege:

- 2013-2016 között 70 millió Ft

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A civil szervezeteknek elkülönített támogatási összeg mértéke rendkívül alacsony, az érdemi civil munka támogatására nem alkalmas.

33.

3. cikk (7) bekezdés (társadalmi részvétel elősegítése a nemzetközi döntéshozatali eljárásokban)

34. Magyarország támogatja az Egyezmény keretében a nemzetközi döntéshozatali eljárások nyitottabbá tételére irányuló kezdeményezéseket.

Van-e kialakult gyakorlata a civil szervezetek állami delegációkban való vagy a kormányzati álláspontok kialakításában való bevonásának?

35.

36. A legfontosabb nemzetközi eseményekre való felkészülés során a környezetvédelemért felelős tárca számos esetben egyeztetett álláspontot a civil szervezetekkel is. A civil szervezetek nemzetközi delegációkba való bevonására, valamint az egyes nemzetközi eseményeken képviselt álláspont civil szervezetekkel való egyeztetésére nézve nincsen egységes szabályozás vagy gyakorlat.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Az egységes szabályozás vagy gyakorlat hiánya azt jelenti, hogy tulajdonképpen ez a mechanizmus nem, vagy csak informálisan, ad hoc módon működik.

3. cikk (8) bekezdés (az Egyezmény szerinti jogokat gyakorló személyekkel szembeni hatósági fellépés tilalma)

37. A magyar közigazgatási hatósági rendszerben a Ket. biztosítja az ügyfelek megfelelő védelmét, garantálja számukra a törvény előtti egyenlőséget; az ügyintézés során az indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás, valamint az ügyfelek jogainak csorbítását eredményező megkülönböztetés, korlátozás és kizárás tilalmát; a tisztességes ügyintézéshez, a határidőben hozott döntéshez és a jogorvoslathoz való jogot.

A Ket. külön tekintettel van a korlátozottan cselekvőképesek, cselekvőképtelenek jogainak védelmére is. Emellett a Ket. 1. § (2) bekezdése alapelveként határozza meg, hogy a hatóság a hatáskörének gyakorlásával nem élhet vissza, hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség és az ügyféllel való együttműködés követelményeinek megfelelően köteles eljárni. A Ket. 4. § (2) bekezdése továbbá utal arra is, hogy a hatóság nem jogszabályszerű eljárásával okozott kár kártérítési igényt alapoz meg a magyar jogrendszerben.

A Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztosítók álláspontja:

A Ket. biztosította garanciák más igazgatási és hatósági szervezeti döntéshozatalhoz igazodnak, ezért az új szervezeti megoldásokra vonatkozóan a Ket. meglévő garanciális rendszerét nem minden esetben lehet alkalmazni és az új rendelkezések sem teremtik meg a teljes védelmet.

38. A Ket. által a közigazgatási hatósági ügyekben általános jelleggel biztosított ügyféli jogokon túl a közigazgatási hatósági eljáráson kívül is biztosít bárki számára biztosított a lehetőség panasz, illetve közérdekű bejelentés megtételére a tárgykörben eljárásra jogosult szervnél. A panasz olyan kérelem, amely egyéni jog- vagy érdeksérelem megszüntetésére irányul, és elintézése nem tartozik más - így különösen bírósági, közigazgatási - eljárás hatálya alá. A közérdekű bejelentés olyan körülményre hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja. A panasz, valamint a közérdekű bejelentés javaslatot is tartalmazhat. A panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény 3. § (2) bekezdése értelmében a panaszost, vagy a közérdekű bejelentőt a (4) bekezdésben foglaltak kivételével - nem érheti hátrány a panasz vagy a közérdekű bejelentés megtétele miatt. A 3. § (3) bekezdése alapján pedig a panaszos vagy a közérdekű bejelentő személyes adatai - a (4) bekezdésben foglaltak kivételével - csak a panasz vagy a közérdekű bejelentés alapján kezdeményezett eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező szerv részére adhatóak át, ha e szerv annak kezelésére törvény alapján jogosult, vagy az adatai továbbításához a panaszos vagy a közérdekű bejelentő egyértelműen hozzájárult. A panaszos és a közérdekű bejelentő személyes adatai egyértelmű hozzájárulása nélkül nem hozhatóak nyilvánosságra.

Alkalmazásra kerültek-e a jó hírnév/becsület védelmével kapcsolatos jogszabályok a környezetvédelmi döntéshozatallal kapcsolatban? Köteleztek-e kártérítés fizetésére civil szervezetet a közérdekű környezetvédelmi tevékenységükkel vagy jogi fellépésükkel kapcsolatban?

39. Az Egyezmény által meghatározott és a magyar jogi szabályozási rendszerben biztosított részvételi jogok gyakorlása esetén egyre gyakrabban fordul elő, hogy egy-egy beruházó saját értékelése szerint sérelmet szenved, amely lehet jó hírnév sérelme, illetve lehet kimutatható vagyoni vagy nem vagyoni kár is.

Előfordul, hogy a beruházó személyiségvédelmi okokra hivatkozva pert indít, illetve egyes esetekben kártérítést követelt az engedélyezési eljárás elhúzódása vagy más többletköltségek felmerülése miatt.

A kérdéses ügyekben egységes joggyakorlatról nem lehet beszámolni, bár a Legfelsőbb Bíróság több alkalommal állapította meg a jó hírnév sérelmét, anyagi kártérítést azonban nem állapított meg.

4. A 3. cikk alkalmazását gátló tényezők

40. A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák

A civil szervezetek bejegyzése során nem egységes a bíróságok gyakorlata.

A 2011-es új Civil törvény sok változást hozott a civil szervezetek bejegyzésével kapcsolatban, így a joggyakorlat és a jogalkalmazás egységesítésére irányuló folyamat bizonyos mértékig megtorpant. A bírósági gyakorlatot tekintve nagy a bizonytalanság.

A civil szervezetek társasági irataiban történő változás (pl. képviselőváltás) bírósági bejegyzése rendkívül hosszadalmas lehet, holott rutineljárásról van szó.

A környezetvédelmi civil szervezetek kormányzati támogatásának csökkenése a szervezet alapvető feladatainak az ellátását is veszélyezteti.

A civil szervezetek álláspontja szerint az oktatásban sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fordítani a fenntarthatósággal és a környezeti ismeretekkel összefüggő alapvető ismeretek átadására. Különösen szükséges lenne ezen ismeretek legalább minimális szintű oktatása minden olyan felsőoktatási intézményben is, ahol nem a környezetvédelmi képzés a fő profil.

5. További információk az Egyezmény általános rendelkezéseinek gyakorlati megvalósításáról (opcionális)

41. A Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes álláspontja:

A 2. pontban említett jogegységi határozat alkalmazását jelentősen beszűkíti az a beszámolási időszakban történt nagy horderejű változás a közigazgatási hatósági, és ezen belül a környezetvédelmi hatósági rendszerben, ami korábban önálló hatóságok kormányhivatali integrációjával a szakhatósági eljárások jelentős része megszűnését vonta maga után, ezek a belső hivatali egyeztetés részeivé váltak. Így az olyan környezetvédelmet érintő ügyekben, ahol a döntéshozatal teljes egészében a kormányhivatalon belüli szervezeti egységek részvételével zajlik, és a hivatal környezetvédelmi szakkérdést is érintő eljárása nem környezetvédelmi hatáskörén alapul, a környezetvédelmi szervezetek ügyféli jogállásának megítélésére már nem egyértelműen alkalmazható a jogegységi határozat.

A 2. pontban említett 2010. évi CXXXI. törvény alkalmazásával továbbra is kedvezőtlenek a tapasztalatok.

„Az alapvető jogok biztosának a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyettese többször is jelezte, hogy hiányoznak vagy nem hozzáférhetőek a jogi kereteket és feltételrendszereket megváltoztatásához megalapozó szakmai tanulmányok, a szükséges hatásvizsgálati elemzések, és többnyire túl rövid idő áll rendelkezésre ahhoz, hogy a változásokról és hatásokról érdemi véleményt lehessen alkotni még a jogalkotás előkészítésének időszakában. A kormányzat által kidolgozott jogszabályok közül több lényeges jogszabály nem vált megismerhetővé, így például a Hivatal sem kapta meg előzetes véleményezésre a környezetvédelmi termékdíj-törvény módosításáról szóló tervezetet, a természetvédelem garanciális eszközeit közvetlenül érintő agrártárgyú törvények módosításáról szóló tervezetet vagy a környezetvédelem hatósági engedélyezési rendszerének

radikális átalakítását eredményező törvényjavaslatot. Az egyes környezet- és természetvédelmi stratégiák elfogadásával létrejött társadalmi konszenzus megkívánja, hogy a végrehajtást szolgáló eszközöket a társadalom előzetesen is megismerje, az intézményesítésüket szolgáló jogszabályokat megvitathassa. A kormányzati tanácsadó fórumok véleménye, még ha azok több oldal véleményét is megjelenítik, nem helyettesítheti azt a széleskörű társadalmi párbeszédet, amelynek megvalósítását a társadalmi nyilvánosság jogalkotásba való bevonását meghatározó törvény előírja, és amelynek elmaradását 2014-ben is nem egyszer tapasztalni lehetett.”

(Ld. Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2014, 259.o)
<http://www.ajbh.hu/documents/10180/2119301/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3%202014/e4cb6abb-2b16-4f67-bcdf-e24ccb74cca2?version=1.0>

Az alapvető jogok biztosa 2015. évi beszámolójában a jogszabály véleményezésről írott megállapításai általánosan mutatják a kialakult gyakorlatot, ugyanez áll fenn ezen belül a környezetet érintő jogszabályok véleményezésére is. Minthogy a társadalmi véleményeztetés is ezzel egy időben, általában azonos határidőkkel történik, a megállapítások erre is vonatkoztathatók.

„Az előterjesztéseket – a korábbiakhoz hasonlóan – 2015-ben is jellemzően nagyon szűk határidővel küldték meg véleményezésre. A minisztériumok átlagosan 5 munkanapot biztosítottak az ombudsman számára álláspontja kialakítására. A határidők között azonban nagy eltérés volt tapasztalható, sok esetben csupán egy-két munkanap állt rendelkezésre a válasz megfogalmazására. Az előterjesztők gyakran éppen az alapjogi szempontból részletesebb elemzést igénylő jogszabálytervezetek esetében határoztak meg nagyon rövid határidőt.

A jogszabály-előkészítő szaktárcák által követett gyakorlat tételesen ellentmond annak, hogy a Kormány ügyrendje alapján a kormányzati előterjesztések és a miniszeri rendeletek tervezetének véleményezésére legalább tíz munkanapot kell biztosítani. A Kormány által meghatározott esetben, vagy ha ezt fontos ok feltétlenül szükségessé teszi, soron kívüli egyeztetésre is lehetőség van, a határidő ekkor sem lehet öt munkanapnál rövidebb.

Az érdemi véleményezés lehetőségét akadályozza, hogy már évek óta a kivételes soronkívüliség vált általánossá, 2015-ben pedig a minisztériumok a véleményezések közel felében nem tartották be az egyeztetésnek a Kormány által meghatározott szabályait.”

(Ld. Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2015, 169. oldal)

<http://www.ajbh.hu/documents/10180/2515707/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3%202015/4507ceb3-4c6b-4f54-b212-63d1743c8e13?version=1.0>

A kedvezőtlen tendencia 2016-ban is folytatódott. 2016-ban az Aarhusi egyezmény végrehajtása szempontjából is nagyon fontos két új törvény, az általános közigazgatási rendtartásról, valamint a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény tervezetének társadalmi egyeztetésére került sor. E törvények szabályozzák általánosan a hatósági eljárásokat, illetve a perrendtartáson át a jogorvoslati rendszert, így alapvetően határozzák meg a környezetre hatást eredményező eljárásokat és a nyilvánosság, érintett nyilvánosság ehhez fűződő jogait. Jelentős változások várhatók a korábbi szabályozáshoz képest, így például olyan egyfokú hatósági eljárás is bevezetésre kerülne, ahol a döntés elleni jogorvoslat főszabályként a bírói út lenne, változna az ügyfél fogalma is. A tervezetek alapján az nem tudható, hogy ez hogyan érintené az Aarhusi Egyezmény hatálya alá tartozó ügyeket és ennek következményeként a társadalmi részvételhez szükséges jogok érvényesülését.

6. Kapcsolódó web-oldalak

www.termeszetvedelem.hu
<http://www.nemzetipark.gov.hu>
<http://geo.kvvm.hu/tir/>
www.justiceandenvironment.org
www.emla.hu/taieurope
www.foek.hu
www.kothalo.hu
www.vedegylet.hu
www.levego.hu
www.rec.org
http://beszamolo2011.jno.hu/JNO_beszamolo_2011.pdf

7. A 4. cikk alkalmazása (hozzáférés a környezeti adatokhoz)

42. Magyarországon a környezeti adatokhoz való hozzáférést az alábbi jogi szabályozás biztosítja:

43. Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) szabályozza generális jelleggel a közérdekű adatok megismerhetőségét. A környezetvédelmi adatszolgáltatás rendjét a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. tv. (Kvt.), valamint a nyilvánosság környezeti információkhoz való hozzáféréseinek rendjéről szóló 311/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szabályozza.

Az Infotv. általános jelleggel előírja a közérdekű adatok kezelésének rendjét, közérdekű adatnak minősítve minden állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső adatot. Az Infotv. értelmében a közérdekű adat megismerése iránt bárki – érdekeltségre tekintet nélkül – szóban, írásban vagy elektronikus úton igényt nyújthat be. Az adatigénylésnek az adatot kezelő szerv – közérthető formában és amennyiben aránytalan költséggel nem jár az igénylő által kívánt módon – az igény tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül tesz eleget (ezen határidőt egy alkalommal az adatkezelő 15 nappal meghosszabbíthatja, ha az adatigénylés jelentős terjedelmű, illetve nagyszámú adatra vonatkozik, vagy az adatigénylés teljesítése az adatkezelő alaptevékenységének ellátásához szükséges munkaerőforrás aránytalan mértékű igénybevételével jár). Az igény teljesítésének megtagadásáról, annak indokaival valamint az igénylőt az Infotv. alapján megillető jogorvoslati lehetőségekről való tájékoztatással együtt az igény beérkezését követően ugyancsak 15 napon belül írásban vagy – ha az igényben elektronikus levelezési címet közölte – elektronikus úton értesíteni kell az igénylőt. A törvény az egyes közérdekű adatok megismerését az arra irányuló adatigénylés benyújtásának a fentiek szerinti lehetősége mellett proaktív módon is biztosítja azzal, hogy – jogszabályban, illetve az adatkezelő által egyedileg meghatározott – közzétételi listákon szereplő adatok internetes honlapon, digitális formában, bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, kinyomtatható és részleteiben is adatvesztés és -torzulás nélkül kimásolható módon, a betekintés, a letöltés, a nyomtatás, a kimásolás és a hálózati adatátvitel szempontjából is díjmentesen történő hozzáférhetővé tételét írja elő (elektronikus

közzétételi kötelezettség). Az így közzétett adatok megismerése személyes adatok közléséhez nem kötött és nem köthető.

44. A Kvt. egyértelművé teszi a környezeti információk közérdekű adatnak minősülését; előírja, hogy mindenkinek joga van a környezeti információkat – mint közérdekű adatokat – megismerni.

A Kvt. előírja a környezeti információval rendelkező szerv számára (amely lehet állami szerv, önkormányzat, környezethez kapcsolódó feladatot teljesítő vagy közszolgáltatást nyújtó, illetve egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy), hogy igény esetén a rendelkezésre álló környezeti információt hozzáférhetővé tegyék, valamint, hogy a környezeti információk meghatározott körét közzétegyék.

45. A 311/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet meghatározza a környezeti információk körét, valamint azon környezeti információt tartalmazó dokumentumoknak a körét, amelyet az érintett szerv köteles – elektronikusan vagy más módon – közzétenni. Az itt szereplő felsorolás teljes mértékben lefedi az Egyezmény 2. cikkében található környezeti információ fogalmát.

Környezeti információ minden olyan információ, adat, amely vonatkozik:

- a környezetre, illetve a környezeti elemek állapotára - ideértve a biológiai sokféleséget és annak összetevőit, valamint a géntechnológiával módosított szervezeteket -, valamint az ezen elemek közötti kölcsönhatásra;
- a környezetterhelésre, ideértve a zaj, sugárzás, hulladék, radioaktív hulladék környezetbe történő közvetlen vagy közvetett kibocsátására, ha az hatással van, vagy valószínűleg hatással lehet a környezet elemeire;
- környezettel összefüggő intézkedésekre, az azokkal összefüggő költséghatékonysági és más gazdasági elemzésekre és feltevésekre;
- a környezetvédelmi jogszabályok végrehajtásáról szóló jelentésekre;
- az emberi egészség és biztonság állapotára.

46. A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségek - 2014. január 1-től környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőségek – a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 66/2015. (III. 30.) Korm. rendelet 29. § (1) bekezdése alapján 2015. április 1. napjától – általános jogutódjai a fővárosi és megyei kormányhivatalok.

A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségek jogerős döntéseiket honlapjukon közzétették. Korábban a felügyelőségek, majd az átszervezéseket követően a kormányhivatalok környezetvédelmi és természetvédelmi főosztályai jogerős döntéseiket a hivatal honlapján közzéteszik.

A Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes álláspontja:

A kormányhivatalok között nagy az eltérés abban, hogy melyik honlapon és milyen információ található meg, ez érinti a hirdetmények, a jogerős döntések, a környezetvédelmi hatósági eljárások más adatainak elérhetőségét is. A jövő nemzedékek szószólója kezdeményezte a kormányhivatali honlapok felülvizsgálatát és szükség esetén átalakítását a társadalmi részvételhez szükséges információk elérhetőségének biztosítása érdekében. A vízügyi hatósági határozatok teljes szöveggel a katasztrófavédelmi hatóság honlapján már nem jelennek meg, csak hirdetmény adja tudtul a határozat megszületését és hogy hol lehet azt megtekinteni. A katasztrófavédelem honlapján a vízügy, mint szakmai terület a többi területhez – a polgári

védelem, a tűzvédelem és iparbiztonság – képest nem jelenik meg azonos súllyal, emiatt az információ keresése is nehezebb, illetve az átszervezés előtti állapothoz képest kevesebb információ érhető el elektronikus formában.

47. Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001.számú Kormányrendelet előírásai szerint az ivóvíz minőségével kapcsolatos adatokat, az esetleges egészségkockázatokat és az ezek elhárítására tett lépéseket mind az ivóvíz szolgáltató, mind az illetékes népegészségügyi hatóság köteles a honlapján közzétenni. Az országos szintű tájékoztatást az ivóvíz minőségéről az Országos Környezetegészségügyi Központ (OKK) – Országos Környezet-egészségügyi Igazgatóság (OKI) végzi, amely a honlapján kereshető, interaktív térképen település szintű információt tesz közzé. A természetes fürdővizek minőségi követelményeiről, valamint a természetes fürdőhelyek kijelöléséről és üzemeltetéséről szóló 78/2008. Kormányrendelet tartalmazza a fürdővíz minőség közzétételére vonatkozó előírásokat. A természetes fürdőhelyeken az adott strandra vonatkozó, a megyei népegészségügyi szakigazgatási szerv honlapján az illetékességi körbe tartozó, az OTH honlapján országosan valamennyi kijelölt fürdőhelyre vonatkozó vízminőségi információt közzé kell tenni, beleértve a kockázati tényezőket tartalmazó ún. fürdővízprofilt is. Az Országos Közegészségügyi központ honlapján (oki.antsz.hu) emellett kereshető interaktív térkép formájában nyújt felvilágosítást a legutóbbi vízvizsgálat eredményéről.

48. Az 1330/2011. (X. 12.) Korm. határozat a PM₁₀ csökkentésének, és a közösségi közlekedés levegőminőségi szempontokból kedvezőbbé tételének érdekében ösztönözni a hatékony utas tájékoztatást, a kommunikációs informatikai rendszerek használatát, és a lakosság naprakész tájékoztatását a közlekedés környezetre káros hatásairól és költségeiről.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A káros hatásokról és a külső költségekről szóló naprakész tájékoztatás a gyakorlatban nem valósul meg.

4. cikk (1) bekezdés (az információhoz való hozzáférés biztosítása)

Kötelesek-e az érintett szervek nyilvántartást vezetni a beérkezett, illetve a visszautasított kérelmekről? Létezik-e az adatnyilvánosság felügyeletével megbízott elkülönült szerv?

49. Az Infotv. előírja, hogy az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervezetnek a közérdekű adatok megismerésére irányuló igények teljesítésének rendjét rögzítő szabályzatot kell készíteniük, és kötelesek a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságot (a továbbiakban: Hatóság) évente értesíteni az elutasított igényekről, az elutasítás indokaival együtt.

Az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése alkotmányos szinten rögzíti, hogy a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését sarkalatos törvénnyel létrehozott, független hatóság ellenőrzi.

E független hatóság feladatait az Alaptörvény hatálybalépésétől – 2012. január elsejétől egy autonóm államigazgatási szerv, a Hatóság látja el, amely az Alaptörvény és az Infotv. értelmében független, csak a törvénynek van alárendelve, feladatkörében nem utasítható, a feladatát más szervektől elkülönülten, befolyásolástól mentesen látja el. A Hatóság számára feladatot csak törvény állapíthat meg. Az Infotv. értelmében a Hatóság elősegít

Az Infotv a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülésének elősegítéséhez kapcsolódó feladatkörében – többek között –

- javaslatot tehet jogszabályok megalkotására, illetve módosítására, véleményezi a feladatkörét érintő jogszabályok tervezetét;
- általános jelleggel vagy meghatározott adatkezelő részére ajánlást bocsáthat ki;
- bejelentés alapján vizsgálatot folytathat;
- a közérdekű és közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez fűződő jogok gyakorlásával kapcsolatos jogsérelem vagy annak közvetlen veszélye esetén felszólíthatja az adatkezelőt a jogsérelem orvoslására, illetve annak közvetlen veszélye megszüntetésére;
- a közérdekű adatokkal és a közérdekből nyilvános adatokkal kapcsolatos jogsértéssel összefüggésben bírósághoz fordulhat.

Hangsúlyozandó, hogy az Infotv. alapján bármely személy ingyenesen a Hatóság vizsgálatának kezdeményezésére jogosult, ha véleménye szerint a közérdekű adatok vagy a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez fűződő jogok gyakorlásával kapcsolatban jogsérelem következett be, vagy annak közvetlen veszélye fennáll. Az Infotv. rögzíti továbbá, hogy a Hatósághoz tett bejelentése miatt senkit sem érhet hátrány. A bejelentő kilétét a Hatóság csak akkor fedheti fel, ha ennek hiányában a vizsgálat nem lenne lefolytatható. Ha a bejelentő kéri, kilétét a Hatóság akkor sem fedheti fel, ha ennek hiányában a vizsgálat nem folytatható le.

4. cikk (3) bekezdés c) pont (titkos információ)

Bizalmasnak minősíthetőek-e a közigazgatási döntés-előkészítő iratok?

50. Az Infotv. alapján a közérdekű adat nem ismerhető meg,

- ha az a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörébe tartozó döntés meghozatalára irányuló eljárás során készített vagy rögzített, a döntés megalapozását szolgáló adat (ún. döntés-előkészítő adat),
 - a döntés meghozatalát megelőzően az adat keletkezésétől számított tíz évig, kivéve, ha ezen adatok megismerését – az adat megismeréséhez és a megismerhetőség kizárásához fűződő közérdek súlyának mérlegelésével – az azt kezelő szerv vezetője engedélyezi;
 - a döntés meghozatalát követően,
 - i. ha az adat további jövőbeli döntés megalapozását is szolgálja, e döntést megalapozó adatként, az arra vonatkozó általános feltételekkel és időtartamban;
 - ii. ha az adat megismerése a közfeladatot ellátó szerv törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen külső befolyástól mentes ellátását, így különösen az adatot keletkeztető álláspontjának a döntések előkészítése során történő szabad kifejtését veszélyeztetné, addig, amíg e körülmény fennáll (de legfeljebb az adat keletkezésétől számított tíz éves időtartamban).

Az Infotv. alapján ha a közérdekű adat megismerése iránti igény teljesítésének megtagadása tekintetében törvény az adatkezelő mérlegelését teszi lehetővé (így pl. a fenti esetekben is), a megtagadás alapját szűken kell értelmezni, és a közérdekű adat megismerésére irányuló igény teljesítése kizárólag abban az esetben tagadható meg, ha a megtagadás alapjául szolgáló

közérdek nagyobb súlyú a közérdekű adat megismerésére irányuló igény teljesítéséhez fűződő közérdekénél.

51. A Ket. 68-69. §-a szabályozza, hogy mely iratokba lehet betekinteni, illetve arról másolatot készíteni. Az ügyfél az eljárás bármely szakaszában betekinthet az eljárás során keletkezett iratba, a döntés tervezetének kivételével. Ez a jog akkor is megilleti, ha korábban nem vett részt az eljárásban. Harmadik személy akkor tekinthet be a személyes adatot vagy védett adatot tartalmazó iratba, ha igazolja, hogy az adat megismerése joga érvényesítéséhez, illetve jogszabályn vagy hatósági határozaton alapuló kötelezettsége teljesítéséhez szükséges, valamint ha a védett adat megismerésének törvényi feltételei fennállnak. Az iratbetekintési jog - a személyes és védett adatok megismerhetetlenné tételéért, valamint az ilyen módon kivonatolt iratról való másolat készítéséért - kormányrendeletben meghatározott költségtérítés ellenében gyakorolható.

A kormányhivatali integráció megváltoztatta egyes szakkérdésekkel kapcsolatos álláspontok megismerhetőségét. Szakhatósági eljárásban a szakkérdésről kialakított szakhatósági állásfoglalást az érintettek az iratbetekintési jog alapján ismerhetik meg. Mivel a felügyelőségek kormányhivatali integrációja a kormányhivatal hatáskörébe tartozó ügyekben a szakhatósági eljárásokat megszüntette, ezért a szakkérdéssel kapcsolatos szakmai állásfoglalás már a belső egyeztetés részévé vált. A kormányhivatalok egy része ezeket az anyagokat a Ket. 68-69.§-ra hivatkozva a határozat előkészítő anyagának tekinti, és ezért az iratbetekintési jogot ezen iratokra vonatkozóan kizárja.

4. cikk (4) bekezdés (általános)

52. A minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény 2010. április 1-én történt hatálybalépésével megszűnt a korábban alkalmazott ún. titokköri jegyzék intézménye, amelynek alapján, az abban szereplő adatkategóriák esetében alkalmazható volt minősítő minősítés.

Az új jogszabály megszüntette ezt az automatizmushoz vezető eljárást, s jelenleg a kármérték alapú minősítés elve alapján a minősítő egyedi mérlegelésén alapuló döntése útján kerülhet sor a minősítésre.

Feltételei: amennyiben az adat nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése, módosítása vagy felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé, valamint az arra jogosult részére hozzáférhetetlenné tétele

- rendkívül súlyosan károsítja a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Szigorúan titkos!”,
- súlyosan károsítja a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Titkos!”,
- károsítja a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Bizalmas!”,
- hátrányosan érinti a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Korlátozott terjesztésű!”

minősítési szintű.

Az Infotv. alapján a közérdekű adat nem ismerhető meg, ha az a minősített adat védelméről szóló törvény szerinti minősített adat, a minősítés megszűnésének vagy megszüntetésének időpontjáig. A Hatóság azonban a minősítés jogszerűségének felülvizsgálatára titokfelügyeleti hatósági eljárást indíthat, ezen eljárásban hozott határozatában pedig a nemzeti minősített adat minősítésére vonatkozó jogszabályok megsértésének megállapítása esetén a minősítőt a nemzeti minősített adat minősítési szintjének, illetve érvényességi idejének a jogszabályoknak megfelelő megváltoztatására vagy a minősítés megszüntetésére hívhatja fel.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A titkossá tett információk köre a gyakorlatban túlságosan tág, sok esetben indokolatlan és előfordulnak olyan esetek is, amikor ennek egyértelmű célja az információ elzárása a nyilvánosságtól.

53. Az 1978. évi IV. törvény (Btk.) 300. §-a a gazdasági titok megsértése cím alatt új törvényi tényállást tartalmaz 2005. szeptember 1-jétől, amelynek hatályos szövege 2008. január 1-jétől alkalmazandó. Az 1978. évi törvényt hatályon kívül helyező új Büntető Törvénykönyv, a 2012. évi C. törvény 413. § (1) bekezdése tartalmazza az említett tényállást. A tényállás magában foglalja a bank-, értékpapír-, pénztár-, biztosítási vagy foglalkoztatói nyugdíjtitoknak minősülő titok megsértését. A 413. § (2) bekezdés a) pontja kimondja, hogy „Nem valósítja meg a gazdasági titok megsértését, aki a közérdekű adatok nyilvánosságára és a közérdekből nyilvános adatra vonatkozó törvényben meghatározott kötelezettségének tesz eleget”.

4. cikk (4) bekezdése d) pontja – üzleti titok különböző kategóriái

54. Az üzleti titok fogalmát a Ptk. 2:47 § (1) bekezdése a következőképpen határozza meg:

„(1) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek illetéktelenek által történő megszerzése, hasznosítása, másokkal való közlése vagy nyilvánosságra hozatala a jogosult jogos pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekét sértené vagy veszélyeztetné, feltéve, hogy a titok megőrzésével kapcsolatban a vele jogszerűen rendelkező jogosultat felróhatóság nem terheli.”

55. A Ptk. megfogalmazására utalnak az ágazati jogszabályok is; az egyes ágazatokra vonatkozóan ún. ágazati titokfajtákat határoznak meg.

A közigazgatási jog területén a Ket. által védett titok: a minősített adat, továbbá az üzleti, a bank-, a biztosítási, az értékpapír-, a pénztártitok, a fizetési titok, valamint a magántitok.

- értékpapírtitok: a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 369. § (1) bekezdése;
- banktitok: a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 160. § (1) bekezdése;
- fizetési titok: a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény 59. §;
- pénztártitok: a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény 78. § (2) bekezdése;
- az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény 40/A. §-ának (1) bekezdése az üzleti titokra a Ptk. meghatározásával megegyező meghatározást ad a törvény alkalmazásában, a (2) bekezdése a pénztártitok fogalmát határozza meg
- biztosítási titok: a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény 135-143. §

4.cikk (4) bekezdés f) pont (személyes adatok)

56. Az Infotv. értelmében személyes adatnak minősül a következő: bármely meghatározott személyes adat alapján azonosított vagy – közvetlenül vagy közvetve – azonosítható természetes személlyel (érintett) kapcsolatba hozható adat– különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret -, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.

4. cikk (8) bekezdés (díjak)

Van-e díja az információ nyújtásának? Amennyiben igen, oldalanként mennyi a díja a hivatalos dokumentum másolatának?

57. Az információkhoz való hozzáférés díjazására az Infotv., valamint a közadatok újrahasonosításáról szóló 2012. évi LXIII. törvény rendelkezései irányadóak.

Az Infotv. alapján a közérdekű adat-igénylés során igényelt adatokat tartalmazó dokumentumról vagy dokumentumrészről – annak tárolási módjától függetlenül – az igénylő másolatot kaphat. Az adatot kezelő közfeladatot ellátó szerv az adatigénylés teljesítéséért – az azzal kapcsolatban felmerült költség mértékéig terjedően – költségtérítést állapíthat meg, amelynek összegéről az igénylőt az igény teljesítését megelőzően tájékoztatni kell.

Ezen költségtérítés mértékének meghatározása során – annak figyelembe vételével, hogy a költségelemek megállapítható legmagasabb mértékét kormányrendelet szabályozza – az adatkezelő az alábbi költségelemeket érvényesítheti:

- a) az igényelt adatokat tartalmazó adathordozó költsége,
- b) az igényelt adatokat tartalmazó adathordozó az igénylő részére történő kézbesítésének költsége, valamint
- c) ha az adatigénylés teljesítése a közfeladatot ellátó szerv alaptevékenységének ellátásához szükséges munkaerőforrás aránytalan mértékű igénybevételével jár, az adatigénylés teljesítésével összefüggő munkaerő-ráfordítás költsége.

Az igényelt adatokat tartalmazó adathordozó (másolat) „díja” a közfeladatot ellátó szervnél felmerült tényleges költséggel egyezik meg, de ezen költség sem lehet magasabb a kormányrendeletben meghatározott mértéknél, abban az esetben sem, ha a tényleges költség magasabb.

Az adatokat tartalmazó dokumentumról vagy dokumentumrészről, annak tárolási módjától függetlenül az igénylő másolatot kaphat. Az adatot kezelő közfeladatot ellátó szerv a másolat készítéséért – az azzal kapcsolatban felmerült költség mértékéig terjedően – költségtérítést állapíthat meg, amelynek összegéről az igénylőt az igény teljesítését megelőzően tájékoztatni kell.

Ha az a dokumentum vagy dokumentumrész, amelyről az igénylő másolatot igényelt, jelentős terjedelmű, a másolat iránti igényt a költségtérítésnek az igénylő általi megfizetését követő 15 napon belül kell teljesíteni. Arról, hogy a másolatként igényelt dokumentum vagy dokumentumrész jelentős terjedelmű, továbbá a költségtérítés mértékéről, valamint az adatigénylés teljesítésének a másolatkészítést nem igénylő lehetőségeiről az igénylőt az igény kézhezvételét követő 8 napon belül tájékoztatni kell.

A költségtérítés mértékének megállapítása során figyelembe vehető költségelemeket és azok legmagasabb mértékét, valamint a másolatként igényelt dokumentum jelentős terjedelmének megállapítása során alkalmazandó szempontokat jogszabály határozza meg.

8. A 4. cikk alkalmazását gátló tényezők

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Az Infotv-be bevezetett rendelkezés, amely szerint a rendeltetésellenes joggyakorlásként túlzottan sok adat kérését az érintett szerv a költségek felszámításával szankcionálja, nem került említésre a jelentésben. Ez a szabály egyértelműen korlátozó jellegű az információszabadság terén.

Az információszabadság eddigi szintjéből visszalépést tartalmazott számos új jogszabály, és módosítás is, amelyek hozzáférhetetlenné tesznek fontos közérdekű adatokat a környezetvédelemmel összefüggésben is (pl. 2014. évi XCII tv., 2014. évi XCIX. tv., 2015. évi LXXII. tv., 2015. évi LXXIV. tv., 2015. évi CXXIX. tv.)

A közérdekű információk kiadásának gyakorlati problémáira világít rá az is, hogy nagyon sok esetben csak a perindítás, és a bíróság kötelező döntése esetén szolgáltatják ki az adatokat az állami szervek, nem pedig önkéntesen.

Megjegyzés érkezett arról is, hogy a vidéki bíróságok gyakorlata is indokolatlanul megszorítóan értelmezi a közérdekű adatok kategóriáját.

A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes kiegészítése:

A beszámoló időszakában az üzleti titokkal kapcsolatos szabályozás és hatósági gyakorlat komoly vita tárgya volt. A paksi atomerőmű építkezésével kapcsolatos viták során az üzleti titok kezelését segítő útmutató kidolgozása érdekében az Országos Atomenergia Hivatal megkereste a jövő nemzedékek szószólóját. A szószóló az Aarhusi Egyezményre is hivatkozva javasolta, hogy az útmutatók készítése során legyenek tekintettel a közérdekű adatokhoz való általános hozzáférés jogára, és annak korlátozása kivételes legyen. (Ld. Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2014, 261.o.)

<http://www.ajbh.hu/documents/10180/2119301/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3%202014/e4cb6abb-2b16-4f67-bcdf-e24ccb74cca2?version=1.0>

9. További információk a környezeti adatokhoz való hozzáférés biztosításával kapcsolatban

58. A megkeresések jellemzően a következő témákban fordultak elő:

- információk kérése az ügyintézés módjáról, kérdések az eljárási jogszabályokkal kapcsolatban;
- környezeti alapnyilvántartással (KÜJ, KTJ) kapcsolatos kérdések;
- környezeti adatszolgáltatásokkal (OKIR) kapcsolatos kérdések;
- csomagolás, elektronikai berendezés, elem és akkumulátor, gépjármű „gyártók” (belföldi előállítók, importőrök, közösségen belüli behozók) adatszolgáltatási, visszavételi, kezelési kötelezettségei;
- hulladékok országhatáron át történő szállítása (bejelentési, adminisztrációs kötelezettségek);
- természetvédelmi, tájvédelmi (környezetvédelmi) szakértői jogosultság engedélyezése;
- panaszbejelentések, közérdekű bejelentések;
- konkrét, folyamatban lévő ügyekkel kapcsolatos megkeresések;
- statisztikai adatok kérése;
- hulladékok kezelésének engedélyezése;
- termékdíjas szabályozással, termékdíj-mentességgel kapcsolatos kérdések;
- telephelyen folytatott tevékenység engedélyezettségére vonatkozó megkeresések;

- építési engedélyezés környezetvédelmi és természetvédelmi feltételeivel kapcsolatos kérdések.

10. Kapcsolódó web-oldalak

www.emla.hu
www.tasz.hu
www.kothalo.hu
www.kozadat.hu
<http://www.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyi-miniszterium>
www.aesz.hu
www.termeszetvedelem.hu
<http://geo.kvvm.hu/tir/>
<http://www.nemzetipark.gov.hu/>
www.erdo.hu
<http://www.mgszh.gov.hu/>
www.nebih.gov.hu
<http://www.orszagoszoldhatosag.gov.hu/>
<http://oki.antsz.hu>
www.ovf.hu
<http://www.katasztrofavedelem.hu/>
<http://www.kormanyhivatal.hu/hu>

11. Az 5. cikk alkalmazása (környezeti adatok összegyűjtése és terjesztése)

5. cikk (1)-(3) és (7) bekezdések (a környezetállapot ismeretére és feldolgozására irányuló kötelezettség, az aktív környezeti adatszolgáltatás rendszere, az adatok elektronikus tárolása és hozzáférése)

59. Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR): a környezetvédelmi monitoring rendszer működését a Kvt. szabályozza, amely előírja a környezet állapotának és használatának figyelemmel kísérését, igénybevételi és terhelési adatainak mérését, gyűjtését, feldolgozását és nyilvántartását. Ezen feladatok ellátása érdekében a törvény kötelezi a környezetvédelemért felelős minisztert a Kormány által meghatározott módon, mérő-, észlelő-, ellenőrző (monitoring) hálózat: létrehozására és működtetésére.

Az OKIR-ba tartozó adatok gyűjtése kétféle módon történik: egyrészt különböző mérőhálózatokból, egyedi mérésekből származó adatok (légszennyezettség, vízminőség), másrészt az érintett üzemek önbevallásán alapuló, a környezet terhelésére vonatkozó adatok (szennyező anyag kibocsátás, hulladék). A környezethasználók kötelesek a tevékenységük által okozott környezetterhelést nyomon követni, illetve arról a hatóságok felé jelentést tenni.

Éves adatszolgáltatásoknál az adatszolgáltató jellemzően a tárgyévet követő első negyedév végéig köteles az adat szolgáltatására.

2015. január 1-jétől a környezetvédelmi adatszolgáltatások kizárólag elektronikus úton az Általános Nyomtatványkitöltő (ÁNYK) program használatával kitöltött elektronikus űrlapokon küldhetőek be az OKIR rendszerbe. A meghatalmazott útján, ügyfélkapun

keresztül beküldött űrlapokat az automatikus ellenőrzési folyamatokat követően a hatósági ügyintézők hagyják jóvá, és töltik be a rendszer nyilvántartási adatbázisába, míg korábban a papír alapú adatszolgáltatásokat manuálisan rögzítették a hatóságok a rendszerbe. A Kvt. előírja, hogy az adatszolgáltatás rendjét meghatározó tájékoztatót, továbbá az adatszolgáltatás teljesítéséhez szükséges elektronikus űrlapokat korlátozás- és térítésmentesen közzé kell tenni. Ezt a célt, illetve az OKIR rendszerben található környezeti adatok nyilvánosságát szolgálja az OKIR publikus honlapja (web.okir.hu). A honlapon található internetes lekérdező segítségével a környezetvédelmi igazgatással kapcsolatba kerülő ügyfelek és azok objektumainak nyilvánosságra hozható környezetvédelmi adatait tekinthetők meg.

Az OKIR moduláris felépítésű, ami azt jelenti, hogy a különböző környezetvédelmi szakterületek adatai saját szakterületi nyilvántartásokba kerülnek, amely szakrendszerek immár egymással összefüggő és egymás között átjárható konglomerátumot alkotnak a 2014. év során megvalósított továbbfejlesztésnek köszönhetően. Az OKIR rendszer publikus felületén lehetőség nyílik településre, megyére vagy járásra vonatkozó légszennyező anyagok éves kibocsátási mennyiségének lekérdezésére. Az adatok 2002. évtől állnak rendelkezésre, így több évre vonatkozó összehasonlítás végezhető. Az OKIR az alábbi környezetvédelmi szakrendszereket foglalja magában:

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Az OKIR a vizes szakterületeken nem adatokat, hanem csak különféle (időbeli és térbeli) átlagokat tartalmaz. Ezek nagy része nem alkalmas a környezeti állapot nyomon követésére

- A rendszer központi magját a környezetvédelmi ügyfelek és objektumok alapadatait nyilvántartó Környezetvédelmi Alapnyilvántartó Rendszer (KAR) alkotja. A KAR Környezetvédelmi Ügyfél Jellel (KÜJ számmal) és Környezetvédelmi Terület Jellel (KTJ számmal) azonosítva tartalmazza a környezetvédelmi igazgatással kapcsolatba kerülő ügyfelek és objektumok (pl. telephelyek, szennyezett területek, stb.) törzsadatait (pl. elnevezés, cím, helyrajzi szám és földrajzi koordináták), így biztosítva az egyes ügyfelek és objektumok szakrendszerenkénti egységes azonosítását.
- Az Egységes Hulladékgazdálkodási Információs Rendszer (EHIR) modul a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási feladatokat és hulladéktermelő, a gyűjtő, a kereskedő és a hulladékkezelő adatszolgáltatási kötelezettségeiből származó adatokat kezeli
- Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (LAIR) modulja a levegőtisztaság-védelmi adatszolgáltatási kötelezettségekből származó adatok nyilvántartására szolgál
- Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és -Szállítási Nyilvántartás (E-PRTR) modul a E-PRTR kötelezettség alá eső üzemek kibocsátási és hulladékszállítási adatait, valamint a létesítmény nyilvántartás modulon keresztül a tevékenységek alap- és kapacitásadatait is tartalmazza
- Jogerős környezetvédelmi hatósági határozatok adatait a Hatósági Nyilvántartó Rendszer (HNYR) tartalmazza
- A FAVI a felszín alatti víz és földtani közeg környezetvédelmi nyilvántartási rendszere. Az adatszolgáltatási rendszer három alrendszerből áll. A FAVI-ENG – Engedélyköteles tevékenységek információs rendszere, a FAVI – KÁRINFO

Kármentesítési információs alrendszere, és a FAVI – MIR Monitoring információs rendszer

- Az OKIR Felszíni Vízhatal Szakrendszer (FEVISZ) két fő modulból áll: a felszíni vizek állapotát leíró kémiai, fizikai-kémiai és biológiai monitoring adatainak adatbázisából (FEVI) és a felszíni vizeket a vízhasználatokból érő terhelések nyilvántartásából (EMISZ)
- A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) kialakítása és működtetése törvényi kötelezettség. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 67. § (1) bekezdése írja elő a természet védelmével kapcsolatos egységes, a nemzetközi követelményeknek is megfelelő információs rendszer működtetését. A jogforrás szerint az információs rendszert a természetvédelemért felelős miniszter, jelenleg a Földművelésügyi Miniszter az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR) önálló részeként működteti.
- Az OKIR adatbázishoz egy időben számos adatrögzítő, feldolgozó és lekérdező program (KAR-tér) csatlakozik, amelyet a hatósági munkatársakon kívül a minisztériumi és háttérintézeti szakemberek is használnak pl. nemzetközi adatszolgáltatásokhoz, szakterületi háttéranyagok-elemzések készítéséhez.

60. *Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM):* honlapján (www.levegominoseg.hu) környezeti levegő minőségi adatokat közöl. A honlapon a kormányhivatalok által üzemeltetett automata és manuális (RIV) monitorhálózat adatai is megtalálhatóak, az előbbieket egy-két órás (validálási) késéssel, valamint archív adatok és éves értékelések is elérhetőek. Bemutatásra kerülnek a monitorállomások, azok fényképe, elhelyezkedése, a mért légszennyező anyagok listája, legfrissebb és archív mérési eredmények, stb..

A mérőhálózat fejlesztése folyamatos feladat, mely esetén az utóbbi években rendelkezésre állt közel 3 Mrd Ft támogatás jelentős előrelépésre adott lehetőséget. A Svájci-Magyar Együttműködési Program az OLM laboratóriumi háttérének fejlesztését szolgálta. A projekt keretében lezajlott 191 mintavevő és gázelemző készülék beszerzése, 40 laboratóriumi eszköz és két új, jól felszerelt mobil mérőállomás üzembe állítása.

A Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) az automata hálózat, valamint az informatikai háttér fejlesztésére adott lehetőséget. Megvalósult az automata mérőállomások elavult műszereinek cseréje (összesen 95 mérőműszer), két új, jól felszerelt mobil mérőállomás beszerzése, a mérőállomások mérésadatgyűjtő hardvereinek cseréje, a mérési adatgyűjtő szoftverek egységesítése, a Mérőhálózat informatikai háttérét biztosító szerverek és az azokon futó szoftverek egységesítése és korszerűsítése, valamint a www.levegominoseg.hu weboldal kialakítása.

61. *A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR):* az OKIR önálló részeként működik. (<http://geo.kvvm.hu/tir/>; <http://web.okir.hu/hu/>). A rendszer a környezetvédelemért és földművelésügyért felelős tárca, a nemzeti park-igazgatóságok, a zöld hatóságok és az erdészeti hatóság adatbázisainak működését hivatott kiszolgálni. A védett természeti területek, illetve a védett természeti értékek törzskönyvén, a helyi jelentőségű védett természeti területek nyilvántartásán, a Natura 2000 területek nyilvántartásán, a vagyonkezelési adatnyilvántartáson, a forrás- és víznyelő- és barlang-nyilvántartáson alapul. A TIR a nemzeti park igazgatóságokon képződő élővilág-védelmi, biodiverzitás monitorozási, földtani, tájvédelmi, természetvédelmi terület- és vagyonkezelési stb. adatok komplex térinformatikai támogatással megvalósult számítógépes információs rendszere. A TIR legfontosabb biotikai adatait az 1998. óta működő, Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) szolgáltatja.

A TIR részeként üzemelő internetes tájékoztató szolgáltatás lehetővé teszi a www.termeszetvedelem.hu főoldalról egy közérthető és egyszerűen kezelhető térkép-megjelenítő oldal <http://web.okir.hu/hu/tir> igénybevételét.

62. *Országos Erdőállomány Adattár:* A Nemzeti Élelmiszerlánc Biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatóság kezelésében lévő Erdészeti Szakigazgatási Információs Rendszer (ESZIR) részeként működő modul. Feladata a fenntartható erdőgazdálkodást megalapozó erdőtervi adatok biztosítása, az erdészeti hatósági nyilvántartások kezelése, erdőtervek adatainak tárolása és az elvégzett erdőgazdálkodási tevékenység nyomon követése, a hatósági és természetvédelmi kezelési és vagyonkezelési munkákat is beleértve.

63. *A Vízgazdálkodási Információs Rendszer (VIZIR):* a vízgazdálkodási alapadatok nyilvántartásának és feldolgozásának olyan rendszere, amely a társadalom vízzel kapcsolatos igényeire figyelemmel, az ezzel összefüggő döntéseket megalapozó adatokat tartalmazza és kezeli, valamint képes a rokon információs rendszerekkel kapcsolatos adatcserére. A VIZIR-ben jelentős fejlesztések valósultak meg, illetve vannak folyamatban. Ennek eredményeként egyre több minőségi információ érhető el a társadalom számára, amelyre példa a térképi megjelenítés, ennek segítségével az adatlekérdezés támogatása (<https://geoportal.vizugy.hu/atlasz/>) 2016. évtől kezdve.

64. *Tisza Vízyűjtő Monitoring Rendszer* – A külföldről érkező váratlan szennyezések előrejelzése céljából a Tisza vízgyűjtőjén Automatikus Víztisztítási és Riasztórendszer üzemel (www.rivermonitoring.hu) A Riasztórendszerben folyamatszabályozási rendszer biztosítja az óránkénti gyakoriságú mintavételezés, a műszerkalibrálás és mérés, továbbá az adatgyűjtés és a kommunikáció automatikus vezérlését. A Riasztórendszer a vízminőségi adatokon kívül egyéb, a megfelelő működést ellenőrző paraméterek mérését és az adatok tárolását is végrehajtja. A monitorállomások mérési adatai telefonvonalon (ISDN) kerültek továbbításra a területileg illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi hatóságokhoz (Miskolc, Nyíregyháza és Debrecen) és a miskolci rendszerközpontba. A monitoring rendszer 15 évig üzemelt (jelenleg nem üzemel), az eszközök elavultak, felújításuk 2017-ben várható.

65. A környezetállapot ismeretére és feldolgozására irányuló kötelezettségen belül, vizeink állapotára vonatkozóan a Víz Keretirányelv (VKI) végrehajtása az irányadó. A vizek állapotát a VKI előírásai szerint készült, nyilvánosan hozzáférhető térképi adatbázisok mutatják be, mind a felszíni, mind a felszín alatti vizekre vonatkozóan (<https://geoportal.vizugy.hu/atlasz/>).

66. Felszíni vizeink vízállásával kapcsolatos információk érhetők el a www.hydroinfo.hu című honlapon. Az ár- és belvízvédelmi készültségi fokozatok, vízminőségi káresemények és a védekezésről fontosabb információk, friss hírek a www.vizugy.hu című honlapon vannak közzétéve.

67. Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet 2014. évi módosítását követően a jogszabály kötelezővé tette a vízminőség-ellenőrző vizsgálatokkal, a határérték-túllépésekkel, a szennyezés veszélyével járó rendkívüli eseményekkel, valamint a minőségjavító intézkedésekkel kapcsolatos adatok, információk rögzítését. A HUMVI rendszerben 2015. évtől történik az adatok tárolása és értékelése. A Közütemi vízellátó rendszer üzemeltetője minden negyedévet követő hónap

15. napjáig feltölti a rendszerbe a vízminőségi adatokat és a megtett intézkedéseket, illetve a kontroll vizsgálati eredményeket. A Kormányhivatal illetékes Népegészségügyi Főosztálya a feltöltött adatokat leellenőrzi és validálást követően továbbítja a Központba (OTH). A Humán felhasználású vizek informatikai rendszerét Országos Tisztifőorvosi Hivatal működteti.

A HUMVI rendszerbe az OTH, valamint az OTH feljogosítását követően az OKK, az illetékes népegészségügyi szerv, továbbá az üzemeltető és az üzemeltető által megbízott laboratórium tölthet fel adatokat.

A HUMVI rendszerben történik a természetes fürdők országos nyilvántartása, továbbá a vizsgálati eredmények rögzítése is. Jelenleg folyamatban van a medencés közfürdők adatainak feltöltése.

68. *Az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR):* bárki számára lehetőséget biztosít az ország népességének, gazdaságának, épített, táji és természeti környezete állapotának, területi jellemzőinek megismerésére, változásainak figyelemmel kísérésére és európai uniós összehasonlítására. A TeIR web alapú informatikai rendszer, amelynek szolgáltatásai az Interneten keresztül érhetőek el (www.teir.hu). A regisztráció nélkül elérhető alkalmazások a TÉRPORT portálon működnek. A regisztrációhoz kötött alkalmazások az államigazgatás szervei számára térítésmentesek. A felhasználók azonosítása minden esetben a Központi Elektronikus Szolgáltatási Rendszer [Ügyfélkapu](#) szolgáltatásán keresztül történik.

Az Új Széchenyi Terv keretében megtörtént az OKIR és a TEIR összekapcsolása a Közép-magyarországi Régióban. Az 2011. március 31-ét követően elindult Integrált Területhasználati Monitoring Rendszer olyan adatokat, illetve azok kombinációját tartalmazza, mely érdekes és újszerű szolgáltatás az országos környezeti és területi adatok terén. Az OKIR és TEIR összekapcsolása révén térképi vonatkozású adatok integrált kezelése és szolgáltatása valósul meg, mely az Európai Unió INSPIRE irányelvének is megfelelő adatbázist jelent. Így a különböző téradatbázisok összekapcsolása, valamint a szolgáltatások közötti kölcsönhatás során az adatkészletek és –szolgáltatások többletértéke megnövekszik. A rendszer tehát alkalmas arra, hogy a regionális adatokat egy rendszeren belül dolgozza fel, s így hatékonyan és gyorsan tájékoztassa a társadalom széles körét a környezet állapotáról és annak változásáról egyaránt. A rendszer kialakításakor a szakemberek természetesen figyelembe vették a két, ez idáig külön álló informatikai szolgáltatás üzemelése során felhalmozódott tapasztalatokat, és ezekre támaszkodva fejlesztették ki az összekapcsolódás mechanizmusát és jövőbeni működtetését.

Az új online felületen felszíni vízminőségi mérések eredményei, hulladékgazdálkodási adatok, környezetvédelmi hatóságok adatai, demográfiai és talajtani adatok találhatóak meg a Közép-magyarországi régióról, illetve a Főfelügyelőségek határozatai is olvashatók és láthatók. A közzététel révén:

- megismerhető az ország népességének, gazdaságának, épített, táji és természeti környezetének állapota, területi jellemzői,
- figyelemmel lehet kísérni ezek változásait,
- megkereshetők a területfejlesztési dokumentumok és a területrendezési tervek szöveges és térképi verzióban is,
- információk állnak rendelkezésre a regionális, a térségi, a megyei és a kistérségi fejlesztési tanácsok és munkaszervezeteik számára, illetve a többcélú kistérségi társulások számára is, így megfelelő adatokra támaszkodva tudnak tervezni, programjaikat menedzselni, a pályázatokat értékelni majd pedig monitorozni,

- a területfejlesztéssel illetve területrendezéssel foglalkozó, valamint az ellenőrzést végző szervezetek segítséget kapnak a döntések előkészítéséhez és meghozatalához és a tervek elkészítéséhez, kormányzati, kistérségi vagy települési szinten is.

A TEIR egyik internetes szolgáltatása a TÉRPORT, amelynek célja, hogy a szakmai és laikus érdeklődők számára egyaránt széleskörű, naprakész tájékoztatást nyújtson a területfejlesztés, településfejlesztés, vidékfejlesztés, területrendezés, településrendezés témakörökben. A portál szakterületenként és témakörönként ismerteti a jogszabályi háttérrel, intézményrendszert, az alapfogalmakat, a jelentősebb fejlesztési koncepciókat, fejlesztési programokat, területrendezési terveket, továbbá letölthető formában közzéteszi a fontosabb szakmai dokumentumokat, tanulmányokat.

69. *A környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló* EU irányelv alapján készülő stratégiai zajtérképek és intézkedési tervek nyilvánosságát a vonatkozó hazai szabályozás biztosítja. A környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet értelmében a jogszabály hatálya alá tartozó területekre készült zajtérképet és intézkedési tervet elérhetővé kell tenni a környezetügyért felelős minisztérium honlapján.

A környezeti adatszolgáltatás speciális, az Egyezmény által külön kezelt területe (5. cikk (1) bekezdés (c) pont) a környezeti veszélyhelyzetekkel kapcsolatos hatósági tájékoztatás.

70. A nyilvánosság környezeti információkhoz való hozzáféréseinek rendjéről szóló 311/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet előírja, hogy az emberi egészséget vagy a környezetet érő közvetlen fenyegetés esetén a környezeti információval rendelkező szerv a birtokában lévő vagy számára tárolt környezeti információt azonnal közzéteszi az érintett lakosság számára.

71. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéssel összefüggő tájékoztatási rendszert a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 1999. évi LXXIV. törvény, valamint a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 2/2001. (I. 17.) Korm. rendelet hozta létre. 2012. január 1-je óta az új, a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 219/2011. (X.20.) Korm. rendelet határozza meg a nyilvánosság biztosítására (pl. veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, létesítmény engedélyezésében) és a lakosság tájékoztatására (pl. a biztonsági jelentés és az az alapján készülő védelmi terv közzététele) vonatkozó részletes kötelezettségeket.

A törvény a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek vezetőinek kötelességévé teszi az üzemben jelenlevő veszélyes anyagokkal kapcsolatos kockázatok felmérését, a reálisan feltételezhető súlyos balesetek bekövetkeztekor jelentkező hatások meghatározását, a lakosság és a környezet védelmének érdekében a szükséges üzemi megelőző és a káresemény felszámolására irányuló intézkedések megtételét. Ezen információkat a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem biztonsági jelentése vagy elemzése tartalmazza. A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem biztonsági jelentése, vagy elemzése nyilvános, a helyi polgármesteri hivatalban mindenki számára hozzáférhető.

Egy váratlanul bekövetkező veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset kezelésére a települési polgármester közreműködésével a hivatásos katasztrófavédelem helyi szerve külső védelmi tervet készít, amely meghatározza a lakosság, az anyagi javak és a környezet

védelmével kapcsolatos feladatokat, a végrehajtásukkal összefüggő feltételeket, erőket és eszközöket.

Annak érdekében, hogy a lakosság megismerje a környezetében jelenlévő veszélyforrásokat és a hatóságokkal együtt tudjon működni saját és környezete biztonsága érdekében, a Korm. rendelet a felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem által veszélyeztetett település polgármesterének közreműködésével előírja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv számára lakossági tájékoztató kiadvány készítését, melyet legalább háromévente felül kell vizsgálni és legalább ötévenként újra ki kell adni. A kiadvány tájékoztatja a lakosságot és a közintézményeket (például: közoktatási, közművelődési, szociális, egészségügyi intézmények) a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemről, a lehetséges veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetekről és az ellenük való védekezés lehetőségeiről. Nyilvánosságra hozataláról a polgármester gondoskodik.

72. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemzavarról, súlyos balesetről történő hatósági tájékoztatás a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet értelmében a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetőjének a feladata, mely tájékoztatást haladéktalanul telefonon és 24 órán belül írásban, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve felé kell megtennie. Emellett a nyilvánosság környezeti információkhoz való hozzáféréseinek rendjéről szóló 311/2005 (XII.25.) Korm. rendelet 6. § rendelkezése szerint az emberi egészséget vagy a környezetet érő közvetlen fenyegetés esetén - függetlenül attól, hogy emberi tevékenység vagy természeti ok idézi elő -, a környezeti információval rendelkező szerv a birtokában lévő vagy számára tárolt környezeti információt közzéteszi a várható kihatással érintett lakosság számára azonnal és késedelem nélkül, lehetővé téve a fenyegetésből származó kár megakadályozására vagy csökkentésére irányuló intézkedések megtételét.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Az itt írtak a gyakorlatban nem működnek megfelelően.

73. A veszélyhelyzeti tájékoztatási kötelezettségek közé sorolhatóak a szmogriadók is. A rendkívüli helyzetben megteendő intézkedéseket, a tájékoztatás rendjét a települések szmogriadó tervei tartalmazzák. A 200 ezer lakosnál nagyobb népességű városokon kívül azoknak a településeknek kell szmogriadó tervet készíteni, ahol a korábbi adatok alapján a rendkívüli légszennyezettségi helyzet kialakulhat. A szmogriadó tervekben szereplő intézkedések meghatározása az önkormányzatok feladata, végrehajtásában az önkormányzatokon kívül részt vesznek a környezetvédelmi, közlekedési és közegészségügyi hatóságok, valamint a közlekedésrendészeti szervek is. Enyhébb szennyezettség esetén az önkormányzatoknak csak tájékoztatási kötelezettsége van, komolyabb szennyezettség esetén különböző, a szennyezettség csökkentését eredményező intézkedéseket kell tenniük. 2008-ban tájékoztatási és riasztási küszöbérték került bevezetésre a kisméretű szálló por (PM10) vonatkozásában is. Ennek alapján több településen (pl. Budapest, Miskolc) került sor a szmogriadó tájékoztatási vagy riasztási fokozatának alkalmazására. A 2012-ben kezdődött felülvizsgálat célja egy korszerűbb, hatékonyabb, jogilag rendezettebb szmogriadó-szabályozás megalkotása.

74. Az OMSZ honlapján (www.met.hu) elérhető adatok

- Az aktuális budapesti légszennyezettségre vonatkozó mérési eredmények és ezek értékelése a szmogriadó küszöbértékeihez képest;

- A várható levegőminőségre vonatkozó információk. Ez az OMSZ által — Budapest Főváros Önkormányzata Környezetvédelmi Alapjának támogatásával — kifejlesztett operatíván működő rendszer Európában egyedülállónak tekinthető, mivel Budapest egész területére egyórás felbontással két napra előrejelzi a főbb légszennyező anyagok koncentrációjának jövőbeli alakulását;
- A környezeti információk széles köre. A Levegőkörnyezeti tájékoztatóban publikálja az OMSZ a háttérszennyezettség mérőállomásain a csapadékvíz összetevőire és a levegő szennyezőanyag tartalmára vonatkozó adatokat. Emellett részletes éghajlati visszatekintő is található az oldalon;
- UV-B előrejelzés és riasztás a lakosság számára - Az OMSZ 2008 óta tájékoztatja a lakosságot az UV-B sugárzás várható értékéről, felhívva figyelmüket a napozással kapcsolatos veszélyekre valamint a lehetséges védekezési módokra. A szezon minden évben olyan fórum megszervezésével kezdődik, ahol szakemberek számolnak be legújabb hazai és külföldi eredményeikről, hívják fel a figyelmet az UV-sugárzás veszélyeire;
- Magyarország, Budapest - hőmérsékleti szélsőértékei;
- Időjárási rekordok;
- Agrometeorológiai térképek;
- Az éghajlati visszatekintők (havi, évszakos, éves, évtizedes és évszázados);
- Jövőbeli éghajlatváltozás - megtekinthetők az OMSZ-ban alkalmazott regionális klíamodellek eredményei a 2021-2050 és a 2071-2100 időszakokra;
- Gammadózis-teljesítmény adatok;
- Időjárási napi jelentés.

75. Az Országos Környezetegészségügyi Intézet honlapján (<http://oki.antsz.hu/>) naponta közreadja Budapest, és az automata mérőállomással rendelkező települések (összesen 29) levegőminőségének környezet-egészségügyi minősítését, továbbá felhívja a lakosság figyelmét a veszélyekre, illetve azok elkerülésének a módjára.

A nyári hőhullámok idején elrendelt hőségriasztásról és a szükséges védekezési lehetőségekről is tájékoztatást nyújt az OKI a honlapján (www.antsz.hu www.oki.hu).

76. Az erdőtűz elleni védelmével kapcsolatos eljárás az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. XXXVII. törvény (Evt.) 67. § (1)-(2) alapján történik:

- fokozott tűzveszély esetén az erdészetért felelős miniszter határozatban - a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszterrel való egyeztetés mellett - az ország egészére vagy meghatározott területén lévő erdőre, valamint az erdő határától számított kétszáz méteren belüli területre - átmeneti időre - általános tűzgyújtási tilalmat rendelhet el. A tűzgyújtási tilalom elrendeléséről és annak feloldásáról szóló határozatot az erdészeti hatóság és a miniszter által vezetett minisztérium honlapján, valamint két országos napilapban, a közszolgálati televízióban és rádióban kell közölni.
- megye vagy település területére kiterjedő fokozott tűzveszély esetén - indokolt esetben, átmeneti időre - a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság, a főváros területén a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság egyetértésével vagy javaslatára az erdészeti hatóság is rendelhet el tűzgyújtási tilalmat. A tilalom elrendeléséről és annak feloldásáról szóló határozatot az erdészeti hatóság és az erdészetért felelős miniszter által vezetett minisztérium honlapján, valamint két országos napilapban, a közszolgálati televízióban és rádióban kell közölni.

77. Biotikus erdőkárósítókra vonatkozó adatokat az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) és a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) tud biztosítani az Evt. 56. § (2) bekezdése valamint a 153/2009 (XI.13.) FVM rendelet 35-37. § által szabályozott erdővédelmi mérő és megfigyelő rendszer (EMMRE) működtetése során gyűjtött adatok alapján.

Az erdészeti hatóság – az ERTI-vel együttműködésben –, eleget téve az erdőtörvény vonatkozó rendelkezésének, az EMMRE alrendszereként 2012-ben indította el az Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszert (OENyR). Ennek keretében minden jogosult szakszemélyzeti státusszal bíró szakembernek évente négy alkalommal kell bejelentenie az általa észlelt erdőkárokat az erdészeti hatóság számára az úgynevezett „Erdővédelmi kárbejelentő lapon (EKÁR lap)”.

A vízminőségi káreseményekről, rendkívüli árvizekről, belvízről a www.vizugy.hu honlapon naprakész információk állnak rendelkezésre. Szükség szerint országos, illetve regionális rádióban, illetve televízióban, elektronikus médiában is aktív tájékoztatási tevékenységet folytat a vízügyi ágazat. 2013 júniusában a dunai árvízről napi szinten külön kiadásban adtak közzé híreket.

Milyen eljárások léteznek a környezetvédelmi adatok – beleértve az adatbázisokat is – minőségének biztosítására és ellenőrzésére?

78. A TIR betöltésre kerülő élő és élettelen objektumokra vonatkozó adatok ún. minősítési (validálási) folyamat után kerülhetnek be. A validálás folyamatát a TIR felhasználói kézikönyvei rögzítik. A minőségbiztosítás másik lépcsője a TIR adatgyűjtési-monitorozó rendszereinek szigorú protokoll (módszertani) rendszere.

79. A környezeti sugárzás ellenőrző tevékenység 2015. április 3-a óta az az Országos Közegészségügyi Központ (OKK) főosztályaként működő Országos Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Igazgatóságban (OSSKI) történik.

Az OSSKI több mint 20 éve rendszeresen méri a telephelyén a szabad környezetben a radioaktív sugárzási viszonyokat.

Az eredményekből készült heti gyakoriságú összefoglaló 1998 végétől elérhető az OSSKI honlapján (<http://www.osski.hu/info/ksv/ksv.html>).

Az OSSKI részt vesz az alábbi környezetellenőrzési rendszerekben és működteti azok központi adatbázisát:

A 489/2015. (XII. 30.) Korm. rendelet értelmében az Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer (OKSER) alapfeladata a lakosság természetes és mesterséges eredetű sugárterhelését meghatározó környezeti sugárzási viszonyok és a környezetben mérhető radioaktív anyagkoncentrációk országos ellenőrzési eredményeinek gyűjtése illetve e tevékenységgel kapcsolatban a lakosság tájékoztatására, az ellenőrzési eredmények éves jelentésekben történő közzététele valamint az országos szinten gyűjtött ellenőrzési adatok előkészítése az Európai Bizottság tájékoztatása céljából.

Az OKSER tevékenységében különböző közigazgatási szervek és egyes speciális intézmények - röviden: az OKSER tagjai - vesznek részt. Az OKSER tevékenységét az OKSER Szakbizottsága (OKSER SZB) irányítja. Az egyes OKSER tagok saját önálló radiológiai környezetellenőrző hálózatai által végrehajtott ellenőrzési feladatok eredményeinek központi on-line gyűjtését és értékelését, valamint az OKSER hivatali

szervének feladatait az OKSER Információs Központja (OKSER IK) látja el, az OSSKI bázisán.

Az OKSER feladatainak végrehajtásáról, az országot jellemző sugárzási helyzet felmérésével és elemzésével kapcsolatos eredményeiről évente egy alkalommal bocsát ki összefoglaló jelentést, amely az OSSKI honlapján elérhető (<http://www.okser.hu/eredmenyek/eredmenyek.html>).

80. Az Országos Atomenergia Bizottság (OAB) 1981-ben hozott döntése alapján jött létre a Hatósági Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer (HAKSER), a paksi atomerőmű (PA ZRt.) környezetének rendszeres, az erőmű érdekeltségétől független, hatósági jellegű ellenőrzése céljából. A HAKSER működését jogszabályi szinten a lakosság természetes és mesterséges eredetű sugárterhelését meghatározó környezeti sugárzási helyzet ellenőrzési rendjéről és a kötelezően mérendő mennyiségek köréről szóló 489/2015. (XII.30.) rendelet írja elő. A HAKSER 2016 január 1-jétől az OKSER keretein belül működik.

A HAKSER működtetésében érintett intézmények laboratóriumai az erőmű 30 km sugarú környezetében gyűjtenek rendszeresen környezeti mintákat. E minták radiológiai ellenőrzésének eredményeit az OSSKI-ban működő Adatfeldolgozó és Értékelő Központ (HAKSER AFÉK) gyűjti.

A HAKSER tevékenységében részt vevő intézmények a környezetellenőrzési adatok elemzésének eredményét évente egy közös összefoglaló jelentésben teszik közzé az OSSKI honlapján (<http://www.hakser.hu/eredmenyek/eredmenyek.html>).

81. Az ERMAH (Egészségügyi Radiológiai Mérő és Adatszolgáltató Hálózat) fő feladatait és tevékenységét az egészségügyi miniszter a 8/2002. (III.12.) EüM. rendeletében szabályozta. E szerint az ERMAH környezeti sugárvédelmi és sugáregészségügyi feladatokat lát el normál időszakban és nukleáris illetve radiológiai veszélyhelyzetben egyaránt:

- a környezet rendszeres ellenőrzése érdekében mintákat vételez a környezet közegeiből (levegő, talaj, növényzet, felszíni vizek, ivóvíz, élelmiszerek, stb.),
- helyszíni és laboratóriumi méréseket végez a környezetben uralkodó sugárzási viszonyok, valamint a környezet közegeiben esetlegesen jelen levő radioaktív anyagok kimutatására, azok minőségének és mennyiségének meghatározására,
- számításokat végez a környezetben előforduló természetes és mesterséges radioaktív izotópoktól származó sugárterhelés (dózis) becslésére a lakosság egyedeire,
- adatokat szolgáltat az Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer (OKSER) részére.

Az ERMAH hálózat laboratóriumai által végrehajtott éves radiológiai környezetellenőrzési program mérési-ellenőrzési eredményeit az ERMAH Információs Központja gyűjti és tárolja. Az adatokat az OSSKI elemzi, és ez alapján értékeli a környezet radiológiai állapotát, valamint meghatározza a lakosság sugárterhelését. Az eredmények összefoglalását az *Egészségtudomány* című folyóiratban 1991 óta tesszük közzé, melyek felsorolása megtalálható az OSSKI honlapján is (<http://www.ermah.hu/eredmenyek/eredmenyek.html>).

82. Az ország levegőminőségének vizsgálatát az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózatot működtető szervezetek végzik. Az itt keletkező adatok minőségbiztosítása több szinten valósul meg.

Az adatok előzetes validálását a mérő állomásokat üzemeltető, kormányhivatalokhoz tartozó környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezeti egységek végzik. Az előállított adatok minőségére további garanciát jelent, hogy *a levegőterheltségi szint és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról* szóló 6/2011. (I. 14.) VM rendelet értelmében a mérőállomásokat üzemeltető szervezetnek:

- rendelkeznie kell a feladata szerinti akkreditálással,
- meghatározott időközönként ellenőrző kalibrálást kell végezni,
- évente legalább egy alkalommal részt kell vennie a Levegőtisztaság-védelmi Referenciaközpont által szervezett körmérésen,
- biztosítania kell, hogy a levegő minőségének vizsgálatával kapcsolatos valamennyi mérés nyomon követhető legyen.

Emellett a méréseket a jogszabályban meghatározott szabványosított módszer szerint (vagy azzal egyenértékű eredményt adó módszerrel) kell végezni. A rendelet bizonyos műszerek vonatkozásában azt is előírja, hogy a műszernek rendelkeznie kell típus-jóváhagyási igazolással, amely bizonyítja, hogy a műszertípus az adott mérésre alkalmas.

A Kormányhivataloknál keletkező adatok egy központi adatbázisba érkeznek be, amelyet az Országos Meteorológiai Szolgálat keretében működő Levegőtisztaság-védelmi Referencia Központ (LRK) működtet. Az LRK-hoz beérkezett adatok újabb validáláson mennek keresztül. Ugyancsak a mérési eredmények megfelelő színvonalát szolgálja, hogy az LRK koordinálja a légszennyezettségi mérési módszerek egységesítését, valamint a mérésekkel kapcsolatos minőségbiztosítási és minőségellenőrzési feladatokat. Az LRK laboratóriuma – amely ugyancsak rendelkezik akkreditációval – a Kormányhivatalok számára körméréseket szervez és maga is részt vesz nemzetközi körméréseken.

83. A környezeti zaj értékeléséről és kezeléssel szőló 280/2004 (X.20.) rendelet – igazodva a környezeti zaj értékeléséről és kezeléssel szőló 49/2002/EK irányelv előírásaihoz - stratégiai zajtérképek és intézkedési tervek készítését írja elő a nagyvárosi agglomerációkra és a nagy forgalmú közlekedési létesítményekre.

A rendeletben több olyan előírás is van, amely a stratégiai zajtérképek minőségbiztosítását, megfelelő szakmai színvonalon történő előállítását szolgálja.

Egyrészt a zajtérképet csak a környezeti zaj- és rezgésvédelem területén szakértői tevékenység folytatására jogosult szakértő vagy ilyen szakértőt foglalkoztató szervezet készíthet.

Tekintve, hogy a zajtérképek nem mérésen, hanem a zajforrások kibocsátásának számításán illetve a terjedés modellezésén alapulnak, minőségüket a bemenő adatok minősége jelentősen befolyásolja. Ennek kapcsán a 280/2004. (X.20.) Korm. rendelet – azoknál az adatoknál, ahol ez lehetséges – meghatározza a bemenő adatok forrását, ezzel biztosítva, hogy a zajtérképek előállítása minőségileg megfelelő adatbázisok felhasználásával történjen. A rendelet emellett meghatározza a zajtérkép készítésnél kötelezően alkalmazandó szabványos számítási módszerek körét is.

Az elkészített zajtérképek jóváhagyásukat megelőzően a kormányhivatalok környezetvédelmi, természetvédelmi főosztályainál ellenőrzésen esnek át, amely újabb garanciát jelent azok minőségére.

84. *Melyek a nyilvánosságra hozott környezetvédelmi tények, elemzések és értelmező anyagok?*

- A természetvédelmi objektumok térbeli elhelyezkedése (<http://geo.kvvm.hu/tir/>, <http://webgis.okir.hu/tir/>):
 - Nemzetipark-igazgatóságok működési területe
 - Országos jelentőségű védett természeti területek (nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, természetvédelmi területek)
 - Országos Ökológiai Hálózat
 - Barlangok felszíni védőövezete Bemutatóhely Ökoturisztikai létesítmények
 - Európa diplomás területek UNESCO bioszféra rezervátum (MAB)
 - Natura2000 hálózat
 - Natura2000 –Természetmegőrzési terület
 - Natura2000 – Madárvédelmi terület
 - Natúrparkok
 - Minta biotika adatok
- A védett objektumok (értékek, területek) listája (www.termeszetvedelem.hu)
- A nagyközönség számára a védett természeti területek felfedezését támogató okostelefon alkalmazást fejlesztettünk az eENVplus projekt keretében 2013-2015 között. A szoftver android és IOS platformra is elkészült. Használatával Magyarország és Szlovákia védett területeinek kiterjedését, és a hazai ökoturisztikai objektumokat (látogató- és oktatóközpontok, tanösvények, bemutatóhelyek stb.) kereshetünk fel, valamint a szakemberek számára lehetőséget biztosít az állat és növényfajok 3D térbeli rögzítésére és virtuális bemutatására. Az alkalmazás elérhetősége: <https://play.google.com/store/apps/details?id=it.graphitech.eenvplus>; valamint <https://itunes.apple.com/us/app/eenvplus-mobile-app-for-crowdsourcing/id1030693450?mt=8>

5. cikk (4) bekezdés (a környezeti állapotról szóló jelentések közzététele)

85. A Kvt. előírja hatévente megújítandó Nemzeti Környezetvédelmi Program készítését. Az Országgyűlés által elfogadott program és a végrehajtásáról, valamint végrehajtása során készített – szintén nyilvános – jelentések rendszeres tájékoztatást nyújtanak a környezet állapotáról és annak változásáról.

A Kvt. 46. § (1) bekezdés e) pontja értelmében a települési önkormányzat a környezet védelme érdekében elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot.

A Kvt. 51. § (2) bekezdése alapján a környezetvédelemért felelős miniszter évente jelentést készít a kormány számára az ország környezeti állapotáról. A lakóhelyi környezet állapotának alakulásáról pedig a települési önkormányzat szükség szerint, de legalább évente tájékoztatja a lakosságot.

A Kvt. 46. § (1) bekezdés b) pontja alapján a települési önkormányzat a környezet védelme érdekében önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, melyet a 48/B. § (4) bekezdés szerint szükség szerint, de legalább az NKP megújítását, illetve felülvizsgálatát követően felül kell vizsgálni.

86. Az ivóvíz és a természetes fürdővíz minőségéről éves jelentést készít az OKI. A nemzeti, település szintű ivóvíz minőségi jelentés a TEIR-ben, valamint az OKI honlapján

kerül közzétételre. Emellett az Európai Unió felé is jelentési kötelezettség áll fenn, amelyet 3 évente kell benyújtani. A fürdővizek minőségétől a hazai jelentés ugyancsak a TEIR-en keresztül, valamint az OKI és az OTH honlapján érhető el. Az EU jelentés évente kell az EIONET rendszerbe feltölteni.

87. A környezetvédelemért felelős tárca időszakonként külön kiadványt is megjelentet Magyarország környezeti állapotáról. 1994-ben jelent meg az első összefoglalás hazánk környezeti mutatóiról. Az 1995-ben elfogadott Kvt. határozta meg a kormányzati szervek által elvégzendő rendszeres jelentések elkészítésének jogi alapjait. A törvény kimondja, hogy mindenkinek joga van a környezet állapotának, a környezetszennyezés mértékének, és a környezet emberi egészségre gyakorolt hatásainak megismerésére. A legutóbbi kiadvány 2015-ben jelent meg.

A zöldhatóságok rendszeresen közzéteszik az illetékességi területüket jellemző környezeti adatokat.

88.

89. Jelentés az Európai Bizottság részére a 91/271/EGK irányelv 17. cikke értelmében a 2 évente felülvizsgált Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és –tisztítási Programról. Ehhez kapcsolódóan tájékoztató kiadvány is készült.

90. Az erdőgazdálkodásért felelős miniszter évente közzéteszi a magyar erdők állapotáról, az erdők egészségi állapotának változásáról szóló jelentéseit. Az erdőkkel kapcsolatos adatok elérhetők a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal internetes portálján (http://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/erdeszet_szakteruletek/monitoring/evesjelentések).

91. Az Országos Meteorológiai Szolgálat keretében működő Levegőtisztaság-védelmi Referencia Központ az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat automata és manuális alrendszerének adatai alapján évente értékelést készít a hazai levegőminőség előző évi alakulásáról. Az éves értékelésről készült jelentések a Mérőhálózat honlapján (www.levegominoseg.hu) az „értékelések” címszó alatt érhetőek el.

92. A víziközművek vagyonértékelésének szabályairól és a víziközmű-szolgáltatók által közérdekből közzéteendő adatokról szóló 24/2013. (V. 29.) NFM rendelet előírja a szolgáltatók számára a szolgáltatott ivóvíz, valamint a kibocsátott tisztított szennyvíz minőségére vonatkozó információk közzétételét.

2015 óta működik a Parlagfű Információs Rendszer (PIR), egy nyilvános, GIS alapú elektronikus adatbázis. Az adatbázis a FÖMI honlapján (www.fomi.hu) érhető el.

5. cikk (5) bekezdés (a környezetvédelemre vonatkozó, illetve a környezethez kapcsolódó tervekről szóló jogszabályok és nemzetközi jogi dokumentumok közzététele)

93. A környezetvédelemért felelős tárca honlapján letölthetőek az elfogadás alatt álló jogszabályok tervezetei. Emellett mind a tárca, mind a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi hatóságok honlapján megtalálhatók a szakterületet érintő legfontosabb hatályos jogszabályok. Részletes (<http://greenfo.hu/>, <http://www.greenfo.hu/zold-jogasz/jogszabalyok-gyujtemeny>), valamint az EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület környezetvédelmi döntvénytárat üzemeltet (<http://emla.zoldpok.hu/ekd/drupal/>).

Az Országgyűlés elé kerülő jogszabálytervezeteket, munkaanyagokat minden érdeklődő lekérdezheti a http://www.parlament.hu/internet/plsql/internet_irom honlapon is.

A <https://kereses.magyarorszag.hu/jogszabalykereso> és a www.njt.hu honlap a hatályos jogszabályok felhasználóbarát adatbázisa.

94. Az állami természetvédelem hivatalos honlapjáról letölthető a természetvédelmi szakterületre vonatkozó jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök listája.

95. A területfejlesztésért felelős tárca koordinálásával készültek az Európai Duna Régió Stratégia eddigi magyar hozzájárulásának munkaanyagai, melyeket a minisztérium folyamatosan megjelentetett a honlapján, a területpolitika alakulását befolyásoló nemzetközi dokumentumokkal együtt.

96. A természetes fürdőhelyekre vonatkozó információkat, ideértve a vízminőség mellett az esetleges szennyező forrásokat, és az előző években előforduló szennyezési eseményeket vagy rendkívüli helyzetet a 78/2008. (IV.3.) rendelet értelmében az önkormányzatok, illetve a népegészségügyi szakigazgatási szervek is közzéteszik.

A vízgazdálkodásért felelős miniszter feladat- és hatáskörében tervezett jogszabályok tervezetei rendszeresen, a hozzászólás lehetőségével megjelennek a kormányzati portálon (<http://www.kormany.hu/hu/dok?source=1#!DocumentBrowse>).

97. A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban tartalmi követelmény R.) a területi tervek (a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program, valamint a területrendezési terv) értékelő vizsgálati és tervezési-javaslattevő szakaszaira ír elő környezeti és környezetvédelem tárgyú, kötelezően végrehajtandó feladatokat, megadja a területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) tervek megalapozását szolgáló területi hatásvizsgálat tartalmi követelményeit, továbbá a területi tervek véleményezésének, illetve közzétételének rendjét. A tartalmi követelmény R.-ben foglaltaknak megfelelően az elfogadott területi terveket a területfejlesztésért, a területrendezésért, valamint a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter közzéteszi a Kormány honlapján, valamint a TeIR-ben. A megyei önkormányzat által elfogadott területi terveket a megyei önkormányzat teszi közzé honlapján, valamint megküldi a szakterületért felelős miniszternek.

5. cikk (6) bekezdés (a környezethasználók ösztönzése környezeti paramétereik nyilvánossá tételére, a termékekre vonatkozó környezetvédelmi tájékoztatás)

98. A kötelező adatszolgáltatási rendszereken túl az 5. cikk (6) bekezdésében foglalt célkitűzéseket leginkább az EU ökocímke rendszer, hazai környezetbarát termékminősítő rendszer, valamint az Európai Környezetvédelmi Vezetési és Hitelesítési Rendszerben (EMAS) való részvétel szolgálják.

A környezetbarát termékek megkülönböztető, megfelelőség-tanúsító rendszerének létrehozása 1993-ban történt meg. A rendszert felállító határozat értelmében a környezetvédelemért és a területfejlesztésért felelős minisztérium szabályozta a környezetbarát, környezetkímélő

megkülönböztető jelzés használatának feltétel-rendszerét, és megalapította a Környezetbarát Termék Nonprofit Kft jogelődjét, melynek feladata a minősítő-tanúsító rendszer koordinálása és működtetése.

Az EU csatlakozás idejére Magyarországon is kialakításra került az EU ökocímke termékminősítő rendszer jogi és intézményi rendszere. Az ökocímke minősítés koordinálását, működtetését – mint Illetékes Testület- a nemzeti rendszerért felelős Környezetbarát Termék Nonprofit Kft. látja el.

A környezetbarát és ökocímke rendszerekre vonatkozó valamennyi információ elérhető angol és magyar nyelven is a környezetvédelemért felelős tárca szakmai ökocímke honlapján, továbbá a Környezetbarát Termék Nonprofit Kft. honlapján: <http://www.kornyezetbarat-termek.hu>. A honlapon valamennyi hazai és EU ökocímke minősítési kritériumrendszert, valamint környezetbarát és ökocímke minősítést nyert szervezet adatait is megtalálja az érdeklődő.

A Földművelésügyi Minisztérium és a Környezetbarát Termék Nonprofit Kft mellett az egyik legnagyobb hazai kiskereskedelmi áruházlánc által 2015 szeptemberében megkötött háromoldalú partnerségi megállapodás keretében elindult egy mintaprojekt, melynek célja, hogy meghatározza a környezetbarát és ökocímke minősítésű termékek kereskedelmi kínálatának bővítésének és ezen termékek iránti érdeklődés fokozásának módját. Az elvárás az, hogy a projekt eredményeképpen nő a környezetbarát termékek iránti elkötelezettség, ilyen árukat nagy választékban forgalmazó, a vevői igényeket formáló kereskedelmi egységek száma a hazai piacon.

Az EU csatlakozással Magyarország is átvette az Európai Unió EMAS rendszerét. Az Illetékes Testület feladatára az OKTVF Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség, az akkreditálási feladatokra a Nemzeti Akkreditáló Hatóság (NAH) került kijelölésre.

A szervezetek és valamennyi érdekelt fél folyamatos tájékoztatására a környezetvédelemért felelős minisztérium honlapján EMAS szakmai honlap került kialakításra <http://emas.kvvm.hu/>, amely tájékoztatást ad a jogszabályi és intézményi rendszerről, folyamatosan, naprakészen közli az információkat EMAS nyilvántartásba vett szervezetekről és az akkreditált hitelesítőkről. Megjelenteti az EMAS szerint nyilvántartásba vett szervezetek hitelesített környezetvédelmi nyilatkozatait, és rendszeres híryanaggal szolgál az érdeklődőknek szakmai terület eseményeiről, eredményeiről.

99. 2010 elején elkezdődött a Nemzeti Parki Termék Védjegy rendszer felállítása, melynek célja, hogy támogassa a helyi termelőket, helyben élőket és szolgáltatókat, akik természeti értékekben gazdag területen, hagyományos módon és a természetvédelem érdekeivel összhangban gazdálkodnak. A védjegyet a védett természeti területeken vagy Natura 2000 területen megtermelt, a tanúsítványi feltételeknek megfelelő termékeknek és szolgáltatásoknak ítélik oda. A védjegy a vásárlók és fogyasztók felé minőségi garanciaként biztosítja, hogy egy termék vagy egy szolgáltatás az adott régióból származik, hogy a termék vagy a szolgáltatás környezetkímélő módon előállított, jó minőségű. A védjegyrendszer sikerességét bizonyítja, hogy ma már több mint 160 gazdálkodó 620 terméke viselheti méltón a Nemzeti Parki Termék védjegyet. A védjegyes termékkör folyamatosan bővült. A termékek között ma már szörpök, gyümölcslevek, pálinkák, borok, szalámik és kolbászok, kézműves termékek, lekvárok, mézek, sajtok és olyan különlegességek is helyet kaptak, mint például

füstölt pizstráng, medvehagymás termékek, tökmagolaj és őrségi dödölle is. A nemzeti park igazgatóságok területére látogatók most már olyan szálláshely szolgáltatást is igénybe vehetnek, amely ezzel a minősítéssel rendelkezik.

5. cikk (9) bekezdés (elektronikus szennyezés-bejelentési és -nyilvántartási rendszerek létrehozása)

100. Magyarország az elektronikus szennyezés-bejelentési és –nyilvántartási rendszerekkel kapcsolatos nemzetközi és hazai adatszolgáltatási kötelezettségét az Európai Szennyezőanyag Kibocsátási Nyilvántartást (EPER-European Pollutant Emission Register) felváltó 166/2006/EK Európai Parlamenti és Tanácsi rendelettel létrehozott Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és –szállítási Nyilvántartás (E-PRTR- European Pollution Release and Transfer Register), valamint az ENSZ-EGB PRTR (Pollution Release and Transfer Register) Jegyzőkönyv által előírt Nemzeti PRTR nyilvántartás létrehozásával és üzemeltetésével teljesíti. Magyarország a PRTR Jegyzőkönyvet Kijevben - a 2003. május 21-23. között tartott miniszteri konferencia keretében - írta alá és 2009. június 8-án ratifikálta. A ratifikációt a 2009.évi LIII. törvényben hirdette ki. A PRTR Jegyzőkönyv 2009. október 8-án lépett hatályba.

A nyilvántartás létrehozásához szükséges jogszabályi feltételeket a tárca 2007-ben biztosította. Ebben módosította: az adatszolgáltatásra kötelezett szennyezőanyagok körét és figyelembe vette a párhuzamos adatszolgáltatás elkerülésére vonatkozó jogszabályi előírást. A szakterületi jogszabályokat harmonizálva kibővítette az új jelentéstételi kötelezettségekkel (pl. a balesetkből származó kibocsátások és a használt elemzési/számítási módszerek jelentéstételi kötelezettségét beépítette a szakterületi adatlapokba, a diffúz forrásokból származó levegőbe történő kibocsátások jelentéséhez külön adatlapokat dolgozott ki az állattartó telepek, valamint az ipari szektor részére, a hulladékgazdálkodással kapcsolatos adatszolgáltatáshoz szükséges adatlapokat szintén módosította, stb.). A CO₂-ra vonatkozó jelentéstételi kötelezettségeket külön jogszabályok tartalmazzák, melyek az EU ETS (Emission Trade System) emisszió kereskedelmi rendszernek való megfelelést szolgálják és egyben az E-PRTR/PRTR adatszolgáltatáshoz is megfelelnek.

2012 szeptemberében elkészültek az E-PRTR jelentés adatait megjelenítő térképi alkalmazások, melyek Google Earth programmal nézhetőek meg. 2009-ben az adatok széles körű publikálásához elkészült az E-PRTR honlap (<http://okir.kvvm.hu/prtr/>), amelyen megtalálhatók éves jelentések és az adatszolgáltatás adatai. A honlapon, a Magyarországon létező legnagyobb ipari környezetterhelők telephelyenkénti levegőbe, vízbe és talajba történő kibocsátásai, valamint a szennyvízben levő szennyezőanyag- és hulladék-elszállítások mennyisége kerül bemutatásra, táblázatos formában, dinamikus keresési lehetőségekkel és térinformatikai megjelenítéssel.

12. Az 5. cikk alkalmazását gátló tényezők

A természetvédelmi szakágazat térítésmentesen rendelkezésre bocsátja a Természetvédelmi Információs Rendszer közönségszolgálati modulján (<http://geo.kvvm.hu/tir/>; <http://web.okir.hu/hu/tir/>) a hazai és európai jelentőségű védett természeti értékek és területek elterjedését. A térképek létrehozásához szükséges állami alapadatokhoz (ortofotó és állami

földmérési azaz ingatlan-nyilvántartási térképek) való hozzáférésért viszont több százmillió Ft-ot kell fizetnie a természetvédelmi szakterületnek.

A védett természeti területek, környezetvédelmi célú korlátozások és tilalmak ingatlan-nyilvántartási feljegyzésének korábbi nyitott kérdése a 2015. évi XLIV. törvénymódosítással megoldódott. 2015. 05.02-től már díjmentesek a feljegyeztetések.

102. A környezet és természetvédelmi civil szervezetek által jelzett problémák

A civil szervezetek álláspontja szerint az információs rendszerek nagy részének a praktikus használata komoly előképzettséget és szakértelmet igényel, a felhasználók nagy részének gondot okoz azok használata. Fontos lenne közérthető és mindenki számára elérhető és használható felületek létrehozása. Problémát jelent, hogy a különböző környezeti elemekre vonatkozó adatok külön információs rendszerekben foglaltak.

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) elvileg működik, azonban forráshiány miatt az adatgyűjtés akadozik, így a feltöltött adatok is hiányosak lehetnek.

A civil szervezetek álláspontja szerint, míg a természetvédelmi adatok széles körben elérhetőek és részletesek a környezetvédelmi adatszolgáltatás hiányos.

A civil szervezetek szerint szükség lenne egy könnyen elérhető és átlátható, elektronikus vagy nyomtatott formában megjelenő országos átfogó kiadványra, mind a természetvédelmi mind a környezetvédelmi adatokat illetően.

102/A A Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes kiegészítése:

Általános vélemény, hogy egyrészt az ingatlan-nyilvántartási adatok a mai napig nem tartalmazzák teljes körűen a különböző védettségi szinteket, másrészt a hatósági tájékoztatás nem mindig kielégítő a veszélyhelyzetek megismertetésével kapcsolatban, emiatt konfliktusos helyzetek alakulnak ki. Az információ hiány, illetve az adatok ellentmondásossága nehezíti a környezetvédelmi információhoz jutást, illetve a társadalmi konszenzus kialakulását. A kérdéskörrel több ombudsmani jelentés is foglalkozott.

A szószóló a 2015-re vonatkozó beszámolójában e kérdésekre külön is kitért az alábbiak szerint:

A társadalmi szemléletformálásban, a szakmai és jogi ismeretek bővítésében kiemelkedő szerepet töltenek be az állami szerveződéssel tanácsadó szolgálatok, a hatósági és igazgatási feladatot ellátó állami és önkormányzati szervek, háttérintézmények. A szószóló ezek működtetése és megőrzése mellett többször is kiállt. A személyes konzultációs lehetőségeken túl fontos információközlési és -szerzési források az e szervezetek által üzemeltetett honlapok. A szószóló figyelemmel kíséri ezek alakulását. A környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőségek kormányhivatalokba történt integrációja hátrányosan érintette az információhoz való hozzáférés feltételrendszerét. A szószóló erre felhívta mind a kormányhivatalok irányításáért felelős Miniszterelnökség, mind a kormányhivatalokat vezető kormány megbízottak figyelmét, és kérte, hogy a kormányhivatali honlapok átalakításával biztosítsák az egészséges környezethez való jog részét képező információhoz való jogot. 2015 végéig a környezeti információhoz való hozzáférés szintje – a felügyelőségi integráció előtti állapothoz képest – nem állt helyre.

(Részletesen ld. Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről 2015, 260. oldal)

<http://www.ajbh.hu/documents/10180/2515707/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3%202015/4507ceb3-4c6b-4f54-b212-63d1743c8e13?version=1.0>

- *Az alapvető jogok biztosának jelentései szerint egyes esetekben és időszakokban különböző okokból nem volt biztosított a levegőminőségi adatok megfelelő nyilvánossága. (Ld. AJB-2031/2014. jelentés szerint Békéscsaba manuális mérési adatait az OLM honlapja 2008-2014. november 12-ig tartó időszakban nem tartalmazta, Dorogon és Tatabányán pedig az AJB-7524/2012. számú jelentés szerint az automata mérőállomás adatai a 2011. július 12-től illetve október 18-tól műszaki okokból hiányoztak.)*
- *A szószóló több esetben is felhívta a figyelmet a kármentesítésre váró területekről szerezhető információk elérhetőségének hiányosságára, valamint a környezet állapota és a lakosság egészségi állapotának alakulása közötti szoros kapcsolatra. A környezet állapotáról az önkormányzatok sem adnak rendszeres tájékoztatást a törvényi kötelezettség ellenére.*
- *A különböző tervek, programok és jogszabályok közzétételében országos szinten nagyon jelentős különbségek vannak.*

13. További információk a környezeti adatok összegyűjtésével és terjesztésével kapcsolatban

103. Civil szervezetek, önállóan gyűjtött vagy állami alapadatokra támaszkodva, szintén fenntartanak környezeti adatbázisokat. Ezek között vannak általános (www.greenfo.hu; www.kothalo.hu), illetve tematikus adatbázisok (www.humusz.hu - hulladék; www.mme.hu – természetvédelem; www.emla.hu – jog). Ezen adatbázisok mellett számos civil környezetvédelmi szervezet jelentet meg rendszeresen vagy eseti jelleggel a környezet állapotával kapcsolatos kiadványokat.

Több települési önkormányzat honlapján elérhetőek továbbá a környezet helyi állapotára vonatkozó információk.

14. Kapcsolódó web-oldalak

www.kornyezetbarat-termek.hu
<http://okocimke.kvvm.hu>
<http://emas.kvvm.hu/>
<http://eper-prtr.kvvm.hu>
<http://okir.kvvm.hu/>
<http://www.eper.ec.europa.eu>
<http://www.ippc.hu>
<http://biodiv.kvvm.hu>
<http://www.fvm.hu/main.php?folderID=1382>
<http://gmoinfo.jrc.it/>
www.aesz.hu
www.antsz.hu
www.hydroinfo.hu
www.vizugy.hu
<http://web.okir.hu/>
<http://geo.kvvm.hu/tir/>
<https://teir.vati.hu/>
<http://www.terport.hu/>
www.met.hu

www.kvvm.hu/olm
<http://prtr.kvvm.hu>
www.katasztrofavedelem.hu
<http://www.osski.hu>
<http://www.lltk.hu>
www.biodiv.hu
<http://gmoinfo.jrc.ec.europa.eu>
www.nebih.gov.hu
<https://www.hunetr.hu/crweb/>
<http://nevjegyzek.magyarorszag.hu>
<http://www.kormany.hu/>

15. A 6. cikk alkalmazása (a nyilvánosság részvétele egyes tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban)

105. A Ket. módosítása több szempontból is érintette a nyilvánosság részvételét a – környezetvédelemmel összefüggő – közigazgatási hatósági eljárásokban:

A társadalmi és érdekképviselői szervezetek eljárásba való bekapcsolódásának elősegítése érdekében felhatalmazást adott a kormánynak adatbázis létrehozására (nevjegyzek.magyarorszag.hu). Ez az adatbázis arra szolgál, hogy ha a bejelentkezett társadalmi és érdekvédelmi szervezetek megjelölik, hogy mely alapvető jogot vagy közérdeket kívánják védeni mely típusú hatósági eljárásokban, akkor az ilyen hatósági eljárás megindításáról a hatóságok az adatbázis alapján elektronikus úton külön értesítést küldenek részükre. Amennyiben valamely értesített szervezet visszajelzi szándékát, hogy részt kíván venni az eljárásban, a hatóság az eljárási cselekményekről, döntésről tájékoztatja a szervezetet. Ha a szervezet az eljárás során nyilatkozatokat tett, a hatóság azokat érdemben vizsgálja, azonban a nyilatkozat az eljáró hatóságot nem köti. Az adatbázisba való jelentkezés ugyanakkor természetesen nem feltétele annak, hogy az érintett szervezet részt vehessen az eljárásban, csupán elősegíti, hogy az eljárás korai fázisában értesüljön a hatósági eljárás megindításáról minden érintett szervezet.

A viták hatékony rendezése érdekében, ha több mint ötven ügyfél vagy több mint öt ügyfélnek minősülő szervezet vesz részt a közigazgatási eljárásban, akkor (ha törvény másként nem rendelkezik) kötelező közmeghallgatást tartani. A közmeghallgatás intézménye nemcsak a környezetvédelemmel összefüggő eljárásokra, hanem valamennyi közigazgatási hatósági eljárásra vonatkozik, így a nyilvánosság számára a környezetvédelemmel csak közvetve összefüggő eljárásokban is ismertté válhatnak az eljárásra vonatkozó legfontosabb tények és információk, továbbá az ügyfelek, az egyéb érintettek, valamint a hatóság álláspontja. Amennyiben valamely értesített szervezet visszajelzi szándékát, hogy részt kíván venni az eljárásban, a hatóság az eljárási cselekményekről, döntésről tájékoztatja a szervezetet. Ha a szervezet az eljárás során nyilatkozatokat tett, a hatóság azokat érdemben vizsgálja, azonban a nyilatkozat az eljáró hatóságot nem köti.

A nyilvánosság tájékozódásának lehetőségét oly módon is bővíti, hogy az eljárást befejező döntés, pontosabban a határozat, valamint az első fokú határozatot megsemmisítő és az első fokú határozatot hozó hatóságot új eljárása utasító végzés nyilvánosságát az eddiginél szélesebb körben biztosítja, amikor úgy rendelkezik, hogy az abban szereplő közérdekű adatokat bárki számára megismerhetővé kell tenni, aki azt kéri. A személyes adatot és védett adatot nem tartalmazó döntés megismerése iránti igény előterjesztéséhez tehát nincs szükség a megismeréshez fűződő jogos érdek igazolására, a közérdekű adatok nyilvánosságának

minél teljesebb körű érvényesülése érdekében pedig az igénylő számára meg nem ismerhető adatot is tartalmazó iratról a hatóságnak kivonatot kell készítenie.

A Ket. 15. § (5) bekezdése szerint meghatározott ügyekben jogszabály ügyféli jogosultságokat, illetve ügyféli jogállást biztosíthat azoknak a civil szervezeteknek, amelyeknek a nyilvántartásba vett tevékenysége valamely alapvető jog védelmére vagy valamilyen közérdek érvényre juttatására irányul. A 15. § (5a) bekezdése pedig kimondja, hogy a hatósági eljárásban azokat a civil szervezeteket, amelyeknek a nyilvántartásba vett tevékenysége valamely alapvető jog védelmére vagy valamilyen közérdek érvényre juttatására irányul, az eljárás során megilleti a nyilatkozattételi jog.

A Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes kiegészítése:

A civil szervezetek részvételi joga szempontjából fontos, hogy a közigazgatási hatósági eljárás megindulásáról szóló értesítés érdekében vezetett elektronikus adatbázis létrehozásáról, vezetéséről, valamint az adatbázis alapján történő értesítésről szóló 187/2009. (IX. 10.) Korm. rendelet 2. § (2) szerint „Az eljáró hatóság a törvényben meghatározott esetekben a hirdetményi értesítéssel egyidejűleg köteles az adott hatósági eljárásban érintett, az adatbázisban szereplő - a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvény szerint törvény által ügyféli jogokkal felruházott - szervezetet elektronikus úton értesíteni az eljárás megindításáról.”

6. cikk (1)-(10) bekezdés (részvétel a környezetre jelentős hatással bíró tevékenységek engedélyezésében)

106. Az Egyezmény I. mellékletében felsorolt tevékenységek a magyar szabályozásban a környezeti hatásvizsgálati szabályozás (környezetvédelmi engedélyezés) és/vagy az egységes környezethasználati engedélyezés hatálya alá tartoznak. Mindkét engedélyezési eljárás összhangban van a 2003/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel is, amely a két eljárást meghatározó európai irányelveket (85/337/EGK, 2008/1/EK kodifikált irányelv) módosította, hogy azok az Aarhusi Egyezmény idetartozó rendelkezéseinek teljes mértékben megfeleljenek.

107. A környezeti hatásvizsgálati eljárást megelőzően a környezetre várhatóan jelentős hatást gyakorló beruházások területi elhelyezhetőségének keretét az országos, a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervek adják. A területrendezési tervekhez kapcsolódó jogszabály-tervezetek egyeztetése nyilvános, interneten keresztül hozzáférhető, és a tervekkel kapcsolatos véleményét bárki felterjesztheti. (Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet előírásai alapján környezeti vizsgálat köteles tervek, programok elfogadása során biztosított nyilvánossági jogok részletezése a 115-119. pontban található.)

108. A környezeti hatásvizsgálat részletes szabályait a Kvt. valamint a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet (e szakasz tekintetében: Korm. rendelet) tartalmazza. Azoknál a beruházásoknál, ahol a jogalkotó rövidebb és egyszerűsített engedélyezést tartott indokoltnak, ott a hatásvizsgálati eljárásra is az általánostól eltérő rendelkezéseket hoztak a beszámolási időszakban a beruházások egy szélesebb körére vonatkozóan. Ilyen eltéréseket tesz lehetővé a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló 2006. évi LIII. törvény és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 30/B. §-a az összevont telepítési

eljárásról. Az általános kérdésekben érvényesülnek a közigazgatási eljárás általános kereteit lefektető 2004. évi CXL. törvény (Ket.), továbbá az adatnyilvánosság tekintetében az Infotv. rendelkezései is.

A környezet és természetvédelmi civil szervezetek által jelzett problémák

Álláspontunk szerint ezek a külön eljárások súlyos és folyamatos visszalépést jelentenek a részvételi jogok biztosításában, és sértik az Egyezmény szellemiségét. A legfőbb probléma, hogy szinte semmilyen korlátja és ellenőrzési mechanizmusa nincs annak, hogy milyen beruházást nyilvánít a Kormány kiemeltté. A gyakorlat azt mutatja, hogy egyre gyakrabban alkalmazzák ezeket a kivételes eljárásokat.

A környezeti hatásvizsgálat-köteles tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban az Egyezmény 6. cikke szerinti követelmények a következők szerint teljesülnek.

A Korm. rendelet mellékletei határozzák meg a mindig hatásvizsgálat-köteles tevékenységeket, valamint az eseti döntés alapján hatásvizsgálat-köteles tevékenységeket. Ez lefedi az Egyezmény mellékletében meghatározott tevékenységeket, sőt további tevékenységeket is tartalmaz, valamint a megadott küszöbérték alatt is előír hatásvizsgálati kötelezettséget.

A környezet és természetvédelmi civil szervezetek által jelzett problémák

A gyakorlatban a hatóság döntése alapján csak ritkán rendelnek el hatásvizsgálati kötelezettséget, a jelentős környezeti hatást a hatóságok nagyon szűken értelmezik.

A környezeti hatásvizsgálat-köteles tevékenység végzéshez vagy környezetvédelmi engedélyt, vagy, ha a tevékenység egyúttal az egységes környezethasználati engedélyezés alá tartozik, egységes környezethasználati engedélyt kell szerezni. Ez utóbbi esetben is érvényesülnek a környezeti hatásvizsgálat szabályai.

A korai és megfelelő tájékoztatást és részvételt a magyar szabályozás már a környezeti hatásvizsgálatot megelőző előzetes vizsgálatban, illetve amennyiben azt a környezethasználó kezdeményezi, előzetes konzultáció keretében is biztosítja. A kérelem és az előzetes vizsgálati, illetve konzultációs dokumentáció benyújtását követően a környezetvédelmi hatóság (az illetékes kormányhivatal környezetvédelmi és természetvédelmi főosztálya) hivatalában és honlapján közleményt tesz közzé. A közlemény tartalmát a Ket.-ben lévő általános előírások és a Korm. rendelet specifikus előírásai határozzák meg. Már ez a közlemény tartalmazza mindazt a tájékoztatást a nyilvánosság számára, ami ebben a korai fázisban megadható és amit az Egyezmény előír. Egyidejűleg a környezetvédelmi hatóság a teljes engedélyezési dokumentációt, valamint annak esetleges későbbi, hiánypótlás keretében benyújtott kiegészítéseit elektronikus formában honlapján közzé teszi.

Az előzetes vizsgálati, illetve konzultációs dokumentációt, a kérelmet és a közleményt megkapja a tevékenység helye szerinti település és a feltételezetten érintett települések jegyzője, akiknek biztosítaniuk kell a kérelemhez és a dokumentációhoz való hozzáférést, valamint a közleményt közterületen és más egyéb helyben szokásos módon is közzé kell tenniük. Az érintett nyilvánosságnak 21 nap áll rendelkezésére, hogy ily módon tájékozódjon, és írásban kifejtse véleményét.

Az előzetes vizsgálati eljárás során akkor kell közmeghallgatást tartani, ha az eljárásban legalább 5 ismert ügyfél vagy 5 civil szervezet részt vesz.

A környezetvédelmi hatóság lehetővé teszi a további információkhoz való hozzáférést is, így rendelkezésre állásukat követően a tárgyalási jegyzőkönyvbe, a szakhatósági állásfoglalásokba, valamint a szakértői véleményekbe való betekintést is biztosítja.

A környezethasználó előzetes vizsgálat iránti kérelmet nyújthat be a környezetvédelmi hatósághoz, abban az esetben is, ha olyan tevékenység megvalósítását tervezi, amely megfelel a 3. számú mellékletben szereplő tevékenységnek, azonban az abban meghatározott küszöbértéket nem éri el vagy az ott szereplő kritériumot nem teljesíti.

A Korm. rendelet 3. számú melléklet szerinti olyan tevékenység esetén, amely nem éri el a Kr. 3. számú mellékletben meghatározott küszöbértéket, vagy a Kr. 3. számú mellékletben a tevékenységre megállapított feltétel nem teljesül, kormányrendeletben meghatározott esetekben a környezetvédelmi hatóság előzetes vizsgálati eljárás lefolytatása nélkül, más hatósági (pl: építésiügyi, vízügyi), szakhatósági eljárásban vizsgálja, hogy a tevékenység következtében jelentős környezeti hatások feltételezhetők-e.

Ha a környezetvédelmi hatóság más hatósági, szakhatósági eljárásban megállapította, hogy a tevékenység várható környezeti hatásai jelentősek, akkor környezeti hatásvizsgálati eljárás alapján környezetvédelmi *engedély szükséges*.

A környezetvédelmi hatóság a döntéshozatal előtt a kapott észrevételeket a szakhatóságok bevonásával érdemben vizsgálja. Döntését nyilvánosan közzéteszi a Ket., a Kvt és a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szabályai szerint, és azt közzétételre az eljárásban részt vett önkormányzatoknak is megküldi. A jogerős határozatot a környezetvédelmi hatóság ugyancsak nyilvánosságra hozza a Ket. és a Kvt. szerint. Egyidejűleg a környezetvédelmi hatóság a teljes engedélyezési dokumentációt, valamint annak esetleges későbbi, hiánypótlás keretében benyújtott kiegészítéseit elektronikus formában honlapján közzé teszi. A 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szerinti eljárásokban nem a jogerős döntések kerülnek közzétételre, hanem a döntés közzélése történik hirdetményi úton. Az érintet nyilvánosságból esetlegesen ügyfélként érkezők számára a fellebbezési határidő a 15 napos kifüggesztési (közlési) határidő elteltét követően kezdődik meg.

Amennyiben a tervezett tevékenység a Korm. rendelet 1. sz. mellékletébe tartozó tevékenység, vagy a környezeti hatások jelentősége miatt környezeti hatásvizsgálatra van szükség, a kérelem és – az előzetes vizsgálati elemzést lezáró határozat szerint elkészített – környezeti hatástanulmány benyújtása után környezeti hatásvizsgálati eljárásra kerül sor.

Az eljárás megindulásáról a környezetvédelmi hatóság honlapján közleményt tesz közzé. A közlemény tartalmát a Ket-ben lévő általános előírások és a Korm. rendelet specifikus előírásai határozzák meg. Ez a közlemény tartalmazza mindazt a tájékoztatást a nyilvánosság számára, amit az engedélyezési eljárásban az Egyezmény előír.

A környezetvédelmi hatóság a közmeghallgatásra vonatkozó adatokat hirdetményi úton közzéteszi, valamint közhírré tételre megküldi az eljárásban részt vevő önkormányzatok jegyzőinek. A jegyző a közhírré tételt követő öt napon belül tájékoztatja a környezetvédelmi hatóságot a közlemény közhírré tételének időpontjáról és helyéről. (Korm. rendelet 9. § (6) bekezdése).

A környezeti hatástanulmányt, a kérelmet és a közleményt megkapja a tevékenység helye szerinti település, a kérelmet és a közleményt (Korm. rendelet 8. § (2) bekezdése) a feltételezetten érintett települések jegyzője, akiknek biztosítani kell a kérelemhez és a

dokumentációhoz való hozzáférést, valamint a közleményt közterületen és más egyéb helyben szokásos módon is közzé kell tenniük. A Korm. rendelet 9. § (8) bekezdése értelmében az észrevételeket a közmeghallgatás időpontjáig a környezetvédelmi hatósághoz vagy a közmeghallgatás helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjéhez lehet benyújtani. A hatósági gyakorlatnak megfelelően azonban az érintett nyilvánosság az eljárás során bármikor tehet észrevételt. A 30 nap a környezetvédelmi hatóságot kötelezi egyrészről a Korm. rendelet 8. § (3) bekezdésében az eljárás megindulásáról szóló közlemény közzétételére vonatkozóan, másrészt a Korm. rendelet 9. § (7) bekezdésében arra, hogy a közmeghallgatásról szóló közzétételnek legalább 30 nappal a közmeghallgatás időpontja előtt kell megtörténnie.

Az érintett nyilvánosságnak 30 nap (az Ngvt. szerinti kiemelt beruházások eljárása esetén 25 nap) áll rendelkezésére, hogy ily módon tájékozódjon, és írásban kifejtse véleményét.

A környezetvédelmi hatóság lehetővé teszi a további információkhoz való hozzáférést is, így rendelkezésre állásukat követően a szakhatósági állásfoglalásokba, a szakértői véleményekbe, valamint a hiánypótlási iratokba való betekintést is biztosítja.

Amennyiben a közmeghallgatásra vonatkozó adatok már az eljárás megindulásakor ismertek, a közmeghallgatásra vonatkozó adatokat már az eljárás megindulásáról szóló közlemény tartalmazza. A hatásvizsgálati eljárásban a környezetvédelmi hatóság közmeghallgatást tart legalább a telepítés helye szerinti önkormányzat területén, kivéve, ha a tevékenység katonai titokvédelem alá esik. Több érintett település esetén, vagy ha az érintettek száma miatt ez indokolt, több helyszínen is tartható közmeghallgatás. Ha ez az érintett nyilvánosság eljárásban való részvétele szempontjából hátránnyal nem jár, a közmeghallgatás a környezetvédelmi hatóság erre alkalmas hivatalos helyiségében is megtartható. A környezetvédelmi hatóság ezt a lehetőséget a gyakorlatban nem alkalmazza, mivel a nyilvánosság, mint ügyfél joga, jogos érdeke sérülhet. A környezetvédelmi hatóság a közmeghallgatásra vonatkozó adatokat hirdetményi úton közzéteszi, valamint közhírré tételre megküldi az eljárásban részt vevő önkormányzatok jegyzőinek. A jegyző a közhírré tételt követő öt napon belül tájékoztatja a környezetvédelmi hatóság a közlemény közhírré tételének időpontjáról és helyéről. (Korm. rendelet 9. § (6) bekezdése) A közzétételnek legalább harminc nappal a közmeghallgatás időpontja előtt kell megtörténnie. (Korm. rendelet 9. § (7) bekezdése)

Az eljárásban ügyfélként résztvevő civil szervezeteket a környezetvédelmi hatóság külön is értesíti, továbbá a 2011. évi CXI. törvény 21. § (1) bek. c) pontjára hivatkozással értesíti az Alapvető Jogok Biztosát is. Amennyiben a környezetvédelmi hatóság a közmeghallgatást a Ket. alapján hangfelvétellel vagy kép- és hangfelvétellel dokumentálja, azt elektronikus úton közzéteszi. Amennyiben a környezetvédelmi hatóság a közmeghallgatás dokumentálására az írásos jegyzőkönyvi formát választja, a dokumentumot elektronikus úton közzéteszi.

A környezetvédelmi hatóság a döntéshozatal előtt a kapott észrevételeket a szakhatóságok bevonásával érdemben vizsgálja. A döntés indoklásában ki kell térni az észrevételek figyelembe vételére, valamint a nyilvánosság bevonásának menetére. Döntését nyilvánosan közzé teszi a Ket., a Kvt. és a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szabályai szerint, és azt közzétételre az eljárásban részt vett önkormányzatoknak is megküldi. A jogerős határozatot a környezetvédelmi hatóság ugyancsak nyilvánosságra hozza a Ket. és a Kvt. szerint.

A környezeti hatásvizsgálati eljárásban a kérelem, a környezeti hatástanulmány és a hatósági döntés nyilvánosságra hozatala aktívan, a nyilvánosság külön tájékoztatásával, az előző pontban leírt módon történik.

Nem hozhatók nyilvánosságra ezekből az iratokból azok az adatok, amelyek törvény értelmében minősített titoknak minősülnek, vagy a kérelmező szerint üzleti titkot képeznek. Nem történik nyilvánosság bevonása a katonai titokvédelem alá tartozó tevékenységekkel összefüggő eljárásban, de ebben az esetben is a környezetvédelmi hatóság a környezeti hatásokról az érintett települési önkormányzatok jegyzőit tájékoztatja.

Az eljárás más dokumentumai közül a közmeghallgatási jegyzőkönyveknél és a jogerős határozatoknál kell biztosítani a nyilvánosságot. Olyan egyéb dokumentumok esetében, mint például szakvélemény, vagy amelyek a döntéshozatal szempontjából lényeges környezeti információt tartalmaznak, az érintett nyilvánosság számára való hozzáférést kell biztosítani.

109. Az országhatáron áterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló, Espooban (Finnország), 1991. február 26. napján aláírt egyezmény (Espooi egyezmény) szerinti nemzetközi környezeti hatásvizsgálati eljárás során a potenciális hatásviselő fél nyilvánossága számára ugyanolyan részvételi jogokat kell biztosítani, mint a kibocsátó fél nyilvánossága számára. Ennek megfelelően amennyiben Magyarország hatásviselő félként részt vesz egy másik ország területén tervezett beruházás környezeti hatásvizsgálati eljárásában, akkor az írásbeli vélemények kifejtésére rendelkezésre álló határidőre és a nyilvános fórum megrendezésére a kibocsátó fél nemzeti jogszabálya az irányadó. Ezekben az eljárásokban a környezetvédelemért felelős tárca gondoskodik a kibocsátó féltől megkapott projektdokumentáció közzétételéről. A dokumentációra vonatkozó írásbeli észrevételeket postai úton a Földművelésügyi Minisztérium Környezetmegőrzési Főosztálya részére, elektronikus úton pedig az espoo@fm.gov.hu címre lehet megküldeni. A beérkezett észrevételeket a környezetvédelemért felelős minisztérium a tervezett projektekre vonatkozó hivatalos magyar állásponttal együtt továbbítja a kibocsátó fél részére.

110. A társadalmi részvétel az engedélyezési eljárás során a telepítés helye szerinti, valamint a telepítési hellyel szomszédos, továbbá a hatásterületen lévő, a kibocsátással érintett települési önkormányzatnál kifüggesztett vagy egyéb módon közzétett hirdetmény szerint történik. A társadalmi részvétel részletes szabályaira a környezetvédelmi hatóság által saját hirdetőtábláján és honlapján közzétett hirdetmény is kitér.

A hirdetmény tartalmazza a telepítés helyét és a tevékenység kérelem szerinti rövid leírását, különös tekintettel az elérhető legjobb technika alkalmazását, a hatásterület bemutatását, azt, hogy a kérelem hol és mikor tekinthető meg, valamint felhívást arra, hogy az önkormányzat jegyzőjénél vagy a környezetvédelmi hatóságnál a kérelem tartalmára vonatkozóan, írásbeli észrevételt lehet tenni, továbbá az elektronikus úton közzétett kérelem és mellékletek elérési helyét (Korm. rendelet 8. § (1) g) pontja). A hirdetmény tartalmazhatja a közmeghallgatásra vonatkozó adatokat is, ebben az esetben a közmeghallgatásról külön közzététel és közhírré tétel nem szükséges. (Korm. rendelet 8. § (1a) bekezdése).

A környezetvédelmi hatóság a benyújtott észrevételeket eljuttatja a kérelmezőnek, aki ezekre vonatkozó álláspontját a környezetvédelmi hatósághoz továbbítja. A környezetvédelmi hatóság a döntéshozatal előtt az észrevételeket a szakhatóságok bevonásával érdemben vizsgálja. Az észrevételek értékelését a környezetvédelmi hatóság határozatának indokolásában ismerteti. Az értékelés magában foglalja az észrevételek ténybeli megítélését, szakterületi elemzését és a jogi következtetéseket.

A nyilvánosság tájékoztatása az eljárásban hozott döntésről a környezetvédelmi hatóság és az eljárásban részt vett települési önkormányzat jegyzője által a határozat közszemlére tételével

történik. A környezetvédelmi hatóságnak az általa nyilvántartott adatokról megkeresésre felvilágosítást kell adnia, és biztosítania kell az adatokhoz való hozzáférés lehetőségét.

111. Az Evt. 113. §. (15) és (16) bekezdése alapján a védett természeti területnek nem minősülő, külön jogszabály szerint végzett üzemtervi felülvizsgálathoz szükséges adatokat valamennyi hatóság, valamint állami és önkormányzati szervezet köteles az erdészeti hatóság rendelkezésére bocsátani. A 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet szabályozza a felülvizsgálat menetét. Az erdőtervezés alá vont területen lévő védett természeti területekre, illetve Natura 2000 területekre vonatkozó adatokhoz történő hozzáférést az erdészeti hatóság az előzetes tárgyalás időpontjára való felhívást megelőzően legalább 30 nappal biztosítja a védett természeti terület természetvédelmi kezeléséért felelős szerv részére. Emellett a jogszabály biztosítja azoknak a civil szervezeteknek a részvételi jogát az előzetes tárgyaláson, amelyeknek az alapszabályában, alapító okiratában foglalt tevékenységi körét az erdőtervezés alá vont területen folytatott erdőgazdálkodás érinti.

6. cikk (11) bekezdés (részvétel a genetikailag módosított szervezetek engedélyezésében)

112. A genetikailag módosított szervezetek engedélyezésének szabályait Magyarországon a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény tartalmazza. A Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottságban (GEVB) a törvény értelmében részt vesznek a környezetvédelmi, egészségvédelmi, valamint fogyasztóvédelmi céllal bejegyzett civil szervezeteknek – az általuk meghatározott módon választott – képviselői is. A szervezet működését a GEVB szervezetéről és működéséről szóló 128/2003. (XII. 19.) FVM rendelet szabályozza. A géntechnológiai hatóság a géntechnológiai tevékenységre irányuló engedély iránti kérelmet a GEVB véleményére figyelemmel bírálja el. A géntechnológiai hatóságot nem köti a GEVB véleménye.

A környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóság a hazai hatáskörbe tartozó engedélyezési eljárásokba az egészségügyi géntechnológiai hatóságot szakhatóságként bevonja. Az egészségügyi géntechnológiai hatóság a hazai hatáskörbe tartozó engedélyezési eljárásokba a környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóságot szakhatóságként bevonja.

Az uniós hatáskörbe tartozó engedélyezési eljárásokban a nemzeti hatósági feladatokat a szakterületileg illetékes géntechnológiai hatóság látja el, mely a feladatának ellátása során – az adminisztratív feladatokat kivéve – egyeztet a GEVB-vel.

Az engedélyezési eljárás során a géntechnológiai hatóság – az üzleti titok, a szerzői jog és a fajtaoltalom körébe eső adatok kivételével – az engedély tervezetét (kivéve szállítás, kivitel, behozatal) társadalmi konzultáció érdekében hivatalos lapjában és honlapján közzéteszi. Az engedély tervezetére a hivatalos lapban való közzétételtől számított 30 napon belül lehet észrevételeket tenni. Ezeket az észrevételeket a GEVB további 10 napon belül véleményezi, és véleményét a géntechnológiai hatóságnak megküldi.

16. A 6. cikk alkalmazását gátló tényezők

A környezet és természetvédelmi civil szervezetek által jelzett problémák

A civil szervezetek álláspontja szerint fejleszteni szükséges az aktív állampolgári részvételre való képesítést, ajánlottan az oktatási rendszer keretein belül is.

A Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes kiegészítése:

A hirdetésmények elhelyezésével is több ombudsmani jelentés foglalkozott, különösen abból a szempontból, hogy hogyan milyen hatása lehet a társadalmi részvételre, illetve a jogorvoslati jog érvényesülésére. E körben tartom szükségesnek megemlíteni, hogy a beruházások megvalósításával összefüggő közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról szóló egyes kormányrendeletek számos esetben az e beruházások engedélyezéséhez szükséges közigazgatási hatósági eljárásokban – köztük a környezetvédelmi eljárásokban – hozott döntéseket a vonatkozó kormányrendelet fellebbezésre tekintet nélkül azonnal végrehajthatóvá nyilvánítja.

Az azonnali végrehajthatóság megengedése következtében előfordulhat, hogy egy építkezés vagy más, a környezetre hatással lévő tevékenység megkezdődhet a környezethasználatra vonatkozó jogerős engedélyek nélkül is. A jogorvoslati jog érvényesítését illetően is visszas helyzet állhat elő, mert a jelentős környezeti hatásokkal járó környezethasználatoknál a jogorvoslat célját így érdemben nem érheti el, gyakorlatilag kiüresedik ez a jogintézmény, ha a jogorvoslat révén elkerülni, megelőzni kívánt környezeti hatások még azelőtt bekövetkezhetnek, mielőtt a jogorvoslati eljárás befejeződne. A környezethasználat tényleges megvalósíthatóságának lehetővé tétele, miközben az azzal kapcsolatos fellebbezések elbírálása még nem történt meg, a környezeti hatások visszafordíthatatlansága esetén lehetetlenné teszi a jogorvoslat alapján hozott döntések érvényesíthetőségét.

Az alapvető jogok biztosának AJB-8103/2013. számú jelentésében megállapította, hogy az Esztergomi Intermodális Csomópont létesítésével összefüggően az Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség honlapján közzétett, előzetes eljárás megindulásáról szóló Közlemény¹ nem tartalmazta Kormányrendelet 3. § (3) bekezdése c) pontja és a 7. számú melléklet I.1. pontja szerinti közvetlen hatásterület vélelmezett határait az érintett települések megnevezésével.

A Ket. 15. § (3) bekezdés szerinti az ügyféli jogállás vizsgálata nélkül ügyfélnek minősül jogszabály rendelkezése esetén az abban meghatározott hatásterületen lévő ingatlan tulajdonosa és az, akinek az ingatlanra vonatkozó jogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték.

A jelentés megállapítása szerint a Közleménynek a tervezett létesítmény hatásterületének vélelmezett határaitra vonatkozó hiányossága sérti az Aarhusi egyezmény 6. cikke szerinti, az érintett nyilvánosság döntéshozatalban való részvételének jogát, ezért az ügyféli jogok szempontjából sérelmes helyzetet és az egészséges környezethez való alapvető jog visszasságának veszélyét az ombudsman vizsgálata során rövid úton jelezte a Felügyelőség vezetőjének, illetve ennek tényét a Jelentésben rögzítette az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 24. § (1) bekezdése alapján.

17. További információk a nyilvánosságnak az egyes tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban való részvételéről (opcionális)

114. A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló 2006. évi LIII. törvény 2012. V. 1-jétől hatályos módosítása a törvény hatálya alá tartozó beruházások esetében a környezeti hatásvizsgálathoz, valamint egységes környezethasználati engedélyezési eljárásokhoz, az ezen eljárások komplexitását figyelembe vevő, megalapozott döntéshozatalhoz szükséges ügyintézési

¹ http://edktvf.zoldhatosag.hu/kozerdeku/2014/11223_2.pdf

határidőt a 2015. április 1-jétől hatályos módosítással jelentősen csökkentették, egységesen 42 napra. Kivételt képez a 3. § (5) bekezdés a) pontja alapján az előzetes vizsgálati eljárás, ennek ügyintézési ideje 30 nap. A környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet ugyancsak 2012. V. 1-jétől hatályos módosítása a törvény hatálya alá tartozó beruházások esetében a környezeti hatásvizsgálati eljárásban a minimális 30 napról 25 napra csökkentette a nyilvánosság számára a környezeti hatástanulmány véleményezésére rendelkezésre álló időt. A Korm. rendelet 9. § (8) bekezdése értelmében az észrevételeket a közmeghallgatás időpontjáig a környezetvédelmi hatósághoz vagy a közmeghallgatás helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjéhez lehet benyújtani. A hatósági gyakorlatnak megfelelően azonban az érintett nyilvánosság az eljárás során bármikor tehet észrevételt. A 25 nap – figyelemmel a Korm. rendelet 25/B. § (1) bekezdés b) pontjára – a környezetvédelmi hatóságot kötelezi egyrészről a Korm. rendelet 8. § (3) bekezdésében, az eljárás megindulásáról szóló közlemény közzétételére vonatkozóan, másrészt a Korm. rendelet 9. § (7) bekezdésében arra, hogy a közmeghallgatásról szóló közzétételnek legalább 25 nappal a közmeghallgatás időpontja előtt kell megtörténnie.

A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes kiegészítése:

A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló 2006. évi LIII. törvény hatálya alá tartozó beruházások esetében a környezeti hatásvizsgálati, valamint egységes környezethasználati engedélyezési eljárásokban az ezen eljárások komplexitását figyelembe vevő, megalapozott döntéshozatalhoz szükséges ügyintézési határidőt már 2012-ben jelentősen csökkentették 2 hónapra. Ezt 2015-ben tovább csökkentették 42 napra. Ez a változtatás és a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet módosítása, a véleményezési határidő 30 napról 25 napra történő csökkentése együttesen nehezíti a nyilvánosságnak a döntéshozatalban való érdemi részvételét, egyrészt mert a hatóság számára rendelkezésre álló ügyintézési idő csökkentése csökkenti azt az időt is, amit a nyilvánosság bevonásának előkészítésére, szervezésére, majd a vélemények feldolgozására, mérlegelésére fordíthat, másrészt a nyilvánosságnak éppen a legnagyobb jelentőségű beruházások esetén lesz kevesebb ideje a nagy terjedelmű dokumentációk elolvasására, véleményének kialakítására.

Magyarországon a kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III. 12.) Korm. rendelet értelmében a stratégiai tervdokumentumok előkészítésébe, elfogadására társadalmi véleményezés szükséges. Ennek megfelelően a vízügyi ágazat stratégiai tervei 2015-ben széles körű társadalmi vitára lettek bocsátva több hónapon keresztül, valamint Stratégiai Környezeti Vizsgálat is lezajlott. A Kvassay Jenő Terv – Nemzeti Vízstratégia vitájára fórumokon, írásban és elektronikus levélben volt lehetőség.

A vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. (VII. 21.) Korm. rend. rögzíti a tervezés során alkalmazandó társadalmi részvételt. Ennek értelmében készült el az első Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT1), majd a második, a 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozattal elfogadott „Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő-gazdálkodási terve” (VGT2). Mindkettő rendkívül széleskörű társadalmi egyeztetésen (fórumok, honlap, sajtó stb.) ment át. A vizek többletéből eredő kockázattal érintett területek meghatározásáról, a veszély- és kockázati térképek, valamint a kockázatkezelési tervek készítéséről, tartalmáról szóló 178/2010. (V. 13.) Korm. rend. ugyancsak rögzíti a kockázatkezelési tervek során a

társadalom bevonás kötelezettségét, aminek eredményeként fogadta el a Kormány a 1146/2016. (III. 25.) határozatával Magyarország Árvízi Országos Kockázatkezelési Tervét.

18. Kapcsolódó web-oldalak

www.ippc.hu/www.euvki.hu

<http://www.lltk.hu>

<http://gmo.kormany.hu/gentechnologiai-eljarasokat-velemenyezo-bizottsag>

<http://www.nevjegyzekek.magyarorszag.hu>

19. A 7. cikk alkalmazása (a nyilvánosság részvétele a környezettel kapcsolatos tervek, programokra és irányelvekre vonatkozó eljárásokban)

115. A környezetre várhatóan jelentős hatást gyakorló tervek és programok környezeti vizsgálatát alapvonalaiban a Kvt., részleteiben az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet és az országhatáron áterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló, Espoóban, 1991. február 26. napján elfogadott egyezményhez kapcsolódó, a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló, Kijevben, 2003. május 21-én elfogadott jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 132/2010. (IV. 21.) Korm. rendelet szabályozza. A környezeti vizsgálat szabályozása összhangban van a 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel, és ennek megfelelően kiterjed a környezeti értékelés készítésére, a környezet védelméért felelős közigazgatási szervektől vélemény, továbbá az érintett nyilvánosságtól észrevétel kérésére, illetve országhatáron áterjedő jelentős hatás esetén az érintett országgal való konzultációra, valamint ezek eredményeinek a terv, illetve program kidolgozása és a döntéshozatal során történő figyelembevételére.

A környezeti vizsgálatra kötelezett terveknel és programoknál (továbbiakban: program) a szabályozás előírja, hogy a környezeti értékelés kidolgozójának már akkor meg kell terveznie és nyilvánosságra is kell hoznia a nyilvánosság tájékoztatásának és észrevételei kikérésének módját, amikor elkészíti az értékelés tematikáját.

A kidolgozónak tájékoztatnia kell az érintett nyilvánosságot a program tervezetének és a környezeti értékelésnek az elkészültéről, és észrevételezésének lehetőségeiről. A tájékoztatás módja attól függően, hogy mennyire széles az érintett nyilvánosság, az országos napilapban történő megjelentetéstől a helyben szokásos módon történő nyilvánosságra hozatalig terjedhet, valamint a kidolgozó honlapján is megjelenteti. Az észrevételezésre legalább 30 napot kell biztosítani. A beérkezett észrevételekre a kidolgozónak figyelemmel kell lennie.

116. Az elfogadásra benyújtott programhoz és tervhez a kidolgozónak csatolnia kell a környezeti vizsgálat során kapott hazai – és amennyiben releváns nemzetközi – észrevételek és azok kezelésének összegzését, valamint a környezeti értékelést. A program és terv elfogadásakor ugyancsak figyelemmel kell lenni az észrevételekre. A program elfogadása után biztosítani kell a programhoz való nyilvános hozzáférést, összefoglaló ismertetőt kell készíteni az elfogadásról, és abban ki kell térni az észrevételek figyelembe vételének módjára is. Magát az összefoglaló ismertetőt is nyilvánosságra kell hozni.

A Kvt. általános jelleggel biztosítja a környezetvédelmi civil szervezetek számára az őket érintő környezeti vizsgálatra kötelezett terv, illetve program véleményezésének jogát.

A környezet és természetvédelmi civil szervezetek által jelzett problémák

Bár elméletben valóban biztosított a tervek és programok véleményezése, azért meg kell említeni, hogy a 2/2005. Korm. rendelet szerint a terv és program kidolgozója határolja be az érintett nyilvánosságot. Ez viszont visszaélésekre adhat alkalmat, főleg azon tervek és programok esetében, amelyek nem közvetlenül környezetvédelmi témában születtek, azonban mégis szoros kapcsolatuk vagy hatásuk van a környezetvédelem területére. Amennyiben ezek esetében a kidolgozó nem tekinti érintettnek a környezetvédelmi civil szervezeteket, hanem csak pl. az ágazati (energetikai, erdészeti, vadászati, közlekedésfejlesztési, stb.) szervezeteket, úgy a környezetvédelmi részvétel a döntéshozatalban csorbát szenvedhet. Erre nézve szabályozási garanciát kellene alkotni, ami ma hiányzik.

117. Az országhatáron áterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló, Espooban (Finnország), 1991. február 26. napján aláírt egyezményhez kapcsolódó jegyzőkönyv előírásai szerinti a tervek és a programok stratégiai környezeti vizsgálata során az országhatáron áterjedő jelentős környezeti hatások kezelése is szükséges. Ezekben az eljárásokban a gyakorlatban a környezetvédelemért felelős tárca gondoskodik a kibocsátó fél által rendelkezésre bocsátott terv vagy program dokumentáció valamint a hozzá kapcsolódó környezeti értékelés közzétételéről. A közzétett dokumentumokra vonatkozó írásbeli észrevételeket postai úton a Földművelésügyi Minisztérium Környezetmegőrzési Főosztálya részére, elektronikus úton pedig az skv@fm.gov.hu címre lehet megküldeni. A beérkezett észrevételeket a környezetvédelemért felelős minisztérium a tervezett terv vagy programra és a környezeti vizsgálatra vonatkozó hivatalos magyar állásponttal együtt továbbítja a kibocsátó fél részére.

Kapcsolódó honlapok 2010-14 között és 2014-től máig:

<http://2010-2014.kormany.hu/hu/vidékfejlesztési-miniszterium/kornyezetugyert-felelos-allamtitkarsag/hirek/strategiai-kornyezeti-vizsgalati-ugyek>
<http://www.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyi-miniszterium/hirek/strategiai-kornyezeti-vizsgalati-ugyek>

118. Területrendezési tervek országos, kiemelt térségi és megyei szintre készülnek, és tartalmazzák a terület-felhasználás, a műszaki infrastruktúra-hálózatok és országos vagy térségi jelentőségű egyedi építmények térbeli rendjét, valamint a különböző védelmi rendeletetű területek (természeti erőforrások, kulturális örökség) övezeteit és az övezetekre vonatkozó szabályokat. Az ország és a kiemelt térségek területrendezési tervét az országgyűlés törvénnyel, a megyei területrendezési terveket a megyei önkormányzat rendelettel fogadja el. Az Országos Területrendezési Tervet 5 évente felül kell vizsgálni, ezt követően az alacsonyabb szintű terveket összhangba kell hozni az országos szintű tervvel. A területrendezési tervek, illetve a jogszabályok tervezetei bárki számára véleményezhetők a tervekkel párhuzamosan az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendeletben előírtaknak megfelelően készült környezeti értékeléssel együtt. Az országos és kiemelt térségek területrendezési tervei és azok környezeti értékelésének egyeztetésében részt vesz az Országos Területfejlesztési Tanács, melynek állandó tagjai a civil szervezetek.

A területrendezési tervek mindig stratégiai környezeti vizsgálat kötelesek. Ezért készítésük és elfogadásuk során a környezeti vizsgálat előírásait, így annak nyilvánosság részvételére vonatkozó szabályait is alkalmazni kell.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény általános szempontokat, követelményeket is meghatároz annak érdekében, hogy a környezeti állapot minősége a településrendezés hatására ne romoljon.

119. A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet rögzíti, hogy a településfejlesztési koncepciónak, az integrált településfejlesztési stratégiának és a településrendezési eszközöknek a lakossággal, érdekképviselői, civil és gazdálkodó szervezetekkel, egyházakkal történő véleményeztetése a partnerségi egyeztetés szabályi szerint történik. A partnerségi egyeztetés szabályait az önkormányzatok egyedileg határozzák meg figyelembe véve az 1997. évi LXXVIII. törvény és a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet nyilvánosságra vonatkozó előírásait. A partnerségi egyeztetés szabályai között meg kell határozni az egyeztetésben résztvevők tájékoztatásának módját és eszközeit, a javaslatok, vélemények dokumentálásának, nyilvántartásának módját, az el nem fogadott javaslatok, vélemények indokolásának módját, a dokumentálásuk, nyilvántartásuk rendjét, az elfogadott koncepció, stratégia és településrendezési eszközök nyilvánosságát biztosító intézkedéseket.

A település egészére készülő településrendezési eszközökhöz is mindig készül az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Rendelet) előírtaknak megfelelően környezeti értékelés. A település egy részére készülő településrendezési eszközök készítésekor pedig a Rendelet 1. § (3) bekezdése alapján, a várható környezeti hatások jelentőségének eseti meghatározása alapján dönthető el a környezeti vizsgálat szükségessége. A Rendelet 3. §-a értelmében a településrendezési terv, illetve program kidolgozásáért felelős szervnek (az önkormányzatnak) a feladata annak eldöntése, hogy a tervezés előrehaladását figyelembe véve előírja-e a környezeti vizsgálat lefolytatását. A döntéshez a kidolgozó a Rendelet 4. § (2) bekezdésére figyelemmel kikéri a környezet védelméért felelős szervek véleményét a környezeti értékelés szükségességéről. A Rendelet 5. § (2) bekezdése alapján a kidolgozó hivatalos értesítőjében vagy más, a nyilvánosság tájékoztatására alkalmas egyéb módon, továbbá, ha van honlapja, azon is nyilvánosságra hozza döntését és annak indokait, továbbá, ha a környezet védelméért felelős szervek 4. §-a szerint megkapott véleményétől eltérően úgy döntött, hogy a környezeti vizsgálat nem szükséges, az eltérés tényét is. (Döntéséről és indokairól a kidolgozó értesíti a várható környezeti hatások jelentőségének eldöntésébe bevont környezet védelméért felelős szerveket.)

119/A A jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes kiegészítése:

Az alapvető jogok biztosa AJB-845/2012. számú jelentésében az Étv. 2012. augusztus 23-án hatályos állapota szerinti rendelkezései viszonylatában azt állapította meg, hogy „A jogalkalmazási bizonytalanságok kiküszöbölése érdekében, illetve, hogy a környezeti vizsgálati folyamat teljes mértékben és megfelelően beépüljön a településrendezés tervezési – véleményezési – egyeztetési – elfogadási szakaszaiba, álláspontom szerint jogalkotási lépésre is szükség van. Úgy vélem, a településrendezési eljárást szabályozó norma szövegében utaló diszpozíció útján rögzíteni kell, hogy a rendezési eljárásra a környezeti vizsgálat különös szabályai is vonatkoznak.”

Az alapvető jogok biztosa AJB-8103/2012. számú jelentése megállapította, hogy az 1997. évi LXXVIII. törvény módosítása illetve a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet az AJB-845/2012. számú jelentésében megállapított visszasságot nem orvosolták megfelelően, ezért a normatív összhang biztosítása a Kvt. 3. § (1) bekezdés e) pontja alapján továbbra is szükséges annak érdekében, hogy két eljárás egymáshoz való viszonya, rendje, összhangja megfelelően biztosított legyen, ezért megállapította, hogy a településrendezési eljárásban a településrendezési eljárásra és a stratégiai környezeti vizsgálati eljárásra irányadó jogszabályok összhangjának hiányából adódóan a jogi szabályozás hiányossága a

jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye és az egészséges környezethez való jog szempontjából a fentiek szerint aggályos.

20. A társadalmi részvétel lehetőségei a környezetpolitika alakításában

120. A társadalmi részvételt biztosító, főbb testületeket a 30. pont mutatja be. Ezen testületek közül kiemelt befolyással bír a környezetpolitika alakításában az Országos Környezetvédelmi Tanács, amely a Kvt. szerint a Kormány javaslattevő, véleményező és tanácsadó szerveként működik.

A környezet és természetvédelmi civil szervezetek által jelzett problémák

Sajnos a gyakorlatban már elenyésző az OKT szerepe, az alapvető elképzelésekhez képes, véleményét csak a legkritikább esetben fogadják meg a döntéshozók.

121. A legszélesebb körű közösségi részvételt a társadalmi véleményezés lehetősége biztosítja. A jogszabályok tervezeteivel kapcsolatos formalizált véleményezési eljárások mellett a környezetvédelemért felelős tárca a jelentősebb környezetpolitikai dokumentumok tervezeteit széleskörű egyeztetés keretében készíti el, illetve terjeszti elő elfogadásra.

A véleményezési eljárást segítik a Minisztérium stratégiai megállapodásai, amelyet több szervezetet, vagy nagyobb szakterületet összefogó szervezetekkel köt a tárca.

A környezet és természetvédelmi civil szervezetek által jelzett problémák

Bár a lehetőség adott, legjobb tudomásunk szerint környezetvédő civil szervezettel még nem került sor stratégiai megállapodás megkötésére. Amennyiben igen, úgy szívesen vesszük az álláspontunk korrekcióját. Mindazonáltal abban az esetben is, ha van ilyen megállapodás, az annak megkötéséhez szükséges kritériumok és eljárásrend nem ismertek, nem nyilvánosak, valószínűleg nem is szabályozottak.

122. Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét a 6 évre szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programok jelentik. A 2015-2020 közötti időszakra szóló, Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 27/2015. (VI. 17.) OGY határozat

(IV. NKP) tárcák, szakértők, tudományos, civil és szakmai szervezetek együttműködésével készült. A közigazgatási és társadalmi egyeztetés során a tárcák és állami hivatalok mellett mintegy 150 intézmény, illetve szervezet kapta meg célzottan a tervezetet. Emellett véleményezésre megkapta a Nemzeti Környezetvédelmi Program Tárcaközi Bizottsága és annak albizottsági. A közigazgatási egyeztetés megkezdésekor a tervezet felkerült a környezetvédelemért felelős tárca honlapjára is, ahol észrevételeket lehetett tenni.

A IV. NKP-ra vonatkozóan Stratégiai Környezeti Vizsgálat is készült, melynek társadalmi egyeztetésekor a IV. NKP-t és környezeti értékelését több mint 300 szervezet, intézmény kapta meg. A beérkezett észrevételek, javaslatok nagymértékben hozzájárultak az NKP végső kialakításához, amelyet a Parlament a 27/2015. (VI.17) OGY határozattal fogadott el. A program elérhető a környezetügyért felelős tárca honlapján.

123. A 2015-ben elkészült a Kvassay Jenő Terv – Nemzeti Vízstratégia (KJT), mint a magyar vízgazdálkodás 2030-ig terjedő keretstratégiája és 2020-ig terjedő középtávú intézkedési terve. Mint szakpolitikai stratégia külön foglalkozik a „társadalom és a víz viszonyának a javítása (mind egyéni, mind gazdasági, mind döntéshozói szinten)” témával. A feladatcsoport – éppen az Aarhusi Egyezményben foglalt kötelezettségekre is hivatkozva és azok teljesítése érdekében feladatokat fogalmaz meg az

- információ;
- köznevelés, nevelés, képzés;
- a társadalmi értékrend;
- a társadalmi részvétel és
- a média használat

területén, meghatározva a beavatkozási területeket ezek fejlesztéséhez.

21. A 7. cikk alkalmazását gátló tényezők

22. További információk a nyilvánosságnak a környezettel kapcsolatos tervekre és programokra vonatkozó eljárásokban való részvételéről

124. Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2012. évi tevékenységéről szóló beszámolója foglalkozott a településrendezési eszközök környezeti vizsgálatának megfelelő alkalmazásával, benne a nyilvánosság részvételével.

(Ld: Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2012. évi tevékenységéről, 188-189. oldal)

23. Kapcsolódó web-oldalak

www.kormany.hu

www.vizeink.hu

www.kvvm.hu (ma már archivált honlap)

www.emla.hu

www.jogalkotas.hu

www.euvki.hu

http://www.kormany.hu/download/8/67/10000/NKP_2009-2014.zip#!DocumentBrowse

<http://www.ajbh.hu/documents/10180/129110/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3%202012/9215dc04-4031-451e-b79c-eff2e2e63925?version=1.1>

24. A 8. cikk alkalmazása (a nyilvánosság részvétele a végrehajtó jellegű szabályok és/vagy az általánosan kötelező érvényű szabályozó eszközök kidolgozásában)

125. A jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételt a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről szóló 2010. évi CXXXI. törvény szabályozza.

A törvény előírja a minisztériumok számára, hogy a hatáskörükbe tartozó jogszabály-előkészítésre irányuló koncepciókat, jogszabálytervezeteket, miniszteri rendelet-tervezeteket, valamint a kapcsolódó előterjesztéseket és szakmai indoklásokat honlapjukon közzétegyék. A törvény meghatározza azokat az eseteket és területeket, amelyekre vonatkozóan a tervezetek kivételt képeznek a közzétételi kötelezettség alól.

A minisztérium honlapján lehetőséget kell biztosítani a javaslatok, vélemények fogadására és meg kell jelölni a véleményadásra nyitva álló határidőt – utóbbi a közzétételtől számított legalább 10 munkanap, ami a közzététel aktuális időpontjától függően legfeljebb 12-14 naptári napot jelent, kivételes esetekben lehetséges minimum 5 munkanapos határidő

megadása is. A jogszabály előkészítője értékeli az észrevételeket, amelyekről, illetve az elutasítás indokairól összefoglalót készít, és azt honlapján közzéteszi.

126. Környezetvédelmi ügyekben a Kvt. biztosítja a véleményezési jogot a környezetvédelmi civil szervezet számára a jogszabálytervezetek vonatkozásában. Ezen felül a környezetvédelemmel összefüggő törvényjavaslat és más jogszabály kapcsán kötelező kikérni az OKT állásfoglalását. Igény szerint a környezetvédelemért felelős tárca, a honlapjára felkerült jogszabálytervezetekről egyénileg is értesíti a civil szervezeteket.

25. A 8. cikk alkalmazását gátló tényezők

127. A nem kormányzati szektor által jelzett nehézségek az alábbiak:

A civil szervezetek álláspontja szerint a jogszabálytervezetek véleményezésére bizonyos esetekben indokolatlanul rövid idő áll rendelkezésre, amely nem teszi lehetővé a társadalmi egyeztetés során az érdemi részvételt.

A civil szervezetek jelezték, hogy a jogszabálytervezetek társadalmi egyeztetése során az esetek legnagyobb részében nem kapnak érdemi visszajelzést a jogalkotótól az észrevételek, álláspontok beépüléséről, illetve azok mellőzéséről és a mellőzés indokairól.

26. További információk a nyilvánosságnak a nyilvánosságnak a végrehajtó jellegű szabályok és/vagy az általános kötelező érvényű szabályozó eszközök kidolgozásában való részvételéről (opcionális)

128. Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2012. évi tevékenységéről szóló beszámolója foglalkozott a nyilvánosság részvételével a jogalkotási folyamatban. (Ld: Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2012. évi tevékenységéről, 186-187. oldal)

Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes álláspontja:

A 31. pontban a 2010. évi CXXXI. törvény alkalmazásánál már jelzett túl rövid véleményezési határidők okozta problémákon túl az is gátja a nyilvánosság részvételének, hogy egyes fontos jogszabályok tervezetének egyáltalán nem történik meg a társadalmi egyeztetése. Példaként említhető, hogy a Miniszterelnökség részéről, amely olyan környezeti szempontból fontos szakterületek felelőse mint az építésügy, kulturális örökségvédelem, agrár vidékfejlesztési stratégia, területrendezés, településügy, területi közigazgatás (amihez a számos hatósági engedélyezési feladatot ellátó kormányhivatalok működése is tartozik), 2014-ben egyetlen jogszabály sem került fel, 2015-ben 7 db, 2016. szeptember 29-éig 3 db került fel a kormányzati honlap azon részére, ahol a társadalmi egyeztetésre kerülő jogszabály tervezetek láthatók. (ld:

<http://www.kormany.hu/hu/dok?page=1&source=7&type=302#!DocumentBrowse>)

Gyakori jelenség, hogy a törvénytervezetek képviselői indítványként kerülnek be a Parlamentbe, ilyenkor a kormányzati előkészítés során előírt egyeztetési, véleményeztetési folyamatra nem kerül sor.

További információk a nyilvánosságnak a környezettel kapcsolatos tervekre és programokra vonatkozó eljárásokban való részvételéről (opcionális)

27. Kapcsolódó web-oldalak

www.kormany.hu

www.kvvm.hu (ma már archivált honlap)

www.oktt.hu

www.emla.hu

www.ajbh.hu/documents/10180/129110/AJBH+Besz%C3%A1mol%C3%B3%202012/9215dc04-4031-451e-b79c-eff2e2e63925?version=1.1

www.jogalkotas.hu

28. A 9. cikk alkalmazása (hozzáférés az igazságszolgáltatáshoz)

9. cikk (1) bekezdés (jogorvoslat a környezeti információkhoz való hozzáféréssel kapcsolatban)

129. Az Infotv. biztosítja, hogy amennyiben a közérdekű adatra vonatkozó igényét nem teljesítik, az igénylő a bírósághoz fordulhat. A megtagadás jogszerűségét és megalapozottságát az adatot kezelő szerv köteles bizonyítani. A per megindítására a megtagadás közlésétől, illetve az adat kiadására rendelkezésre álló határidő eredménytelen leteltétől számított 30 nap áll az érintett rendelkezésére. A bíróság ezekben az ügyekben soron kívül jár el.

Az igénylő – választása szerint, ha bírósági eljárás nincs folyamatban – a Hatóság vizsgálatát is kezdeményezheti bejelentéssel, a megtagadás közlésétől, illetve az adat kiadására rendelkezésre álló határidő eredménytelen leteltétől számított egy éven belül. Abban az esetben, ha így tett, és a Hatóság vizsgálata nem hozott az adatigénylő számára elfogadható eredményt, a Hatóság vizsgálatának lezárásától számított 30 napon belül még mindig van lehetősége bírósághoz fordulni az adatigénylés teljesítése érdekében.

A környezet és természetvédelmi civil szervezetek által jelzett problémák

A közérdekű adatkiadási ügyekben a bíróság soron kívüli eljárása nem valósul meg minden esetben, a valóság ezzel szemben az, hogy a perek első- és másodfokon évekig eltarthatnak.

Jövő Nemzedékek Érdekeinek Védelmét Ellátó Biztoshelyettes álláspontja:

A bírósági döntéseket a kötelezettek nem minden esetben teljesítik maradéktalanul. E kiegészítést azért szükséges, mert többek között e tényre is visszavezethető az, hogy a beszámolási időszakban a zöldoldal felállása miatt megszűnt a paksi atomerőművel foglalkozó Kerekasztal működése.

9. cikk (2) bekezdés (jogorvoslat a nyilvánosságnak az egyes tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban való részvételével kapcsolatban)

130. A környezetvédelmi hatósági eljárásokban – ideértve pl. a környezetvédelmi engedélyezési (hatásvizsgálati) eljárást – a közigazgatási döntésekkel kapcsolatos jogorvoslati lehetőségeket a korábbiakban már hivatkozott 2004. évi CXL. tv., a Ket. határozza meg.

A Ket. értelmében jogorvoslati eljárás lefolytatására az ügyfél, továbbá a döntés rendelkező része által érintett személy kérelme alapján kerülhet sor. Az ügyfél kérelme alapján lefolytatható jogorvoslati eljárások a következők: a fellebbezési eljárás, a bírósági felülvizsgálat, az újrafelvételi eljárás, az Alkotmánybíróság határozata alapján indítható eljárás.

A leggyakoribb jogorvoslati eljárás a fellebbezés, melynek során az elsőfokú határozatot az ügyfél – az eljárásra meghatározott díj vagy illeték megfizetése mellett – a döntést hozó szervnél megtámadhatja. AA fellebbezés nincs jogcímhez kötve, fellebbezni bármely okból lehet, amelyre tekintettel az érintett a döntést sérelmesnek tartja. A Ket. 2016. január 1-jétől hatályos módosítása szerint a fellebbezésben nem lehet olyan új tényre hivatkozni, amelyről az ügyfélnek a döntés meghozatala előtt tudomása volt. A Ket. , továbbá § (1a) bekezdésére tekintettel a fellebbezést indokolni kell . Az e szabályoknak meg nem felelő fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül kell elutasítani.

Az ügyfél, illetve a kifejezetten rá vonatkozó rendelkezés tekintetében az eljárás egyéb résztvevője a hatóság jogerős határozatának bírósági felülvizsgálatát – a határozat közlésétől számított harminc napon belül – jogszabálysértésre hivatkozással kérheti a közigazgatási ügyekben eljáró illetékes bíróságtól a határozatot hozó hatóság elleni kereset indításával. A keresetindítás határidejét más törvény eltérően is meghatározhatja.

A bírósági felülvizsgálatra csak akkor kerülhet sor, ha a hatósági eljárásban az ügyfél vagy az ügyfelek valamelyike a fellebbezési jogát kimerítette, vagy a fellebbezés a törvény rendelkezései szerint kizárt.

Az eljárás megindításáról szabályszerűen értesített ügyfél ügyféli jogainak gyakorlását törvény ahhoz a feltételhez kötheti, hogy az ügyfél az elsőfokú eljárásban nyilatkozatot tesz vagy kérelmet nyújt be. A nyilatkozat, illetve a kérelem tartalmi követelményeit a törvény vagy a felhatalmazása alapján kiadott kormányrendelet meghatározhatja.

A keresetlevél benyújtásának a döntés végrehajtására nincs halasztó hatálya, az ügyfél azonban a keresetlevélben a döntés végrehajtásának felfüggesztését kérheti.

A bírósági felülvizsgálat eljárásának részletes szabályait a Polgári perrendtartásról szóló törvény (Pp.) önálló – a közigazgatási perekre vonatkozó – fejezete határozza meg.

131. Tekintettel arra, hogy a magyar jog a közigazgatási eljárásokban való részvétel – így a jogorvoslathoz való hozzáférés – jogát az „ügyfél” személyéhez telepíti, ezért az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés vizsgálata során fontos kitérni az ügyfél fogalmának tartalmára is.

A Ket. 15. § (1) bekezdésének értelmében ügyfél az a természetes vagy jogi személy, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akinek (amelynek) jogát, jogos érdekét az ügy érinti. Ezen túlmenően, törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek körét, akik joguk vagy jogos érdekük érintettségének vélelmezésével ügyfélnek minősülnek. A Ket. alapján jog vagy jogos érdek érintettségének hiányában is ügyfélnek minősül jogszabály rendelkezése esetén az abban meghatározott hatásterületen lévő ingatlan tulajdonosa, és az, akinek az ingatlanra vonatkozó jogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték.

Kvt. a civil szervezetek közül az egyesületeket nevesíti, de környezetvédelmi hatósági ügyekben az ügyfél fogalmát kiterjesztően értelmezi, mert kimondja, hogy a környezetvédelmi érdekek képviselőjére létrehozott egyesületeket és más, politikai pártnak, érdekképviselőnek nem minősülő – a hatásterületen működő – civil szervezeteket a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg. A környezetvédelmi szervezetek privilegizált ügyféli státuszát erősíti a hatásvizsgálati rendszert lefektető, többször hivatkozott a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet, amely megállapítja, hogy a Kvt. szerinti környezetvédelmi szervezet mindig érdekeltnek minősül.

A Ket. szerinti ügyfél fogalom és a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szerinti érintett nyilvánosság fogalma nem teljes egészében fedi egymást, azaz például az érintett nyilvánosság része lehet olyan személy is, aki/amely ügyfélnek nem minősül. Az ügyféli jogállás fennállását mindig külön kell vizsgálni az eljárás során. Az érintett nyilvánosságnak azonban a jogorvoslatot kivéve gyakorlatilag ugyanolyan jogai vannak, mint az ügyfeleknek: észrevételt tehet, betekinthez a kérelembe és az eljárás során keletkező meghatározott iratokba, stb.

132. A környezetvédelmi célú civil szervezetek ügyféli jogállásával, perindítási és keresetösségi jogával, illetve a közigazgatási perekbe történő beavatkozási lehetőségükkel a Legfelsőbb Bíróság is foglalkozott a 4/2010. számú közigazgatási jogegységi határozatában, amely az időközben meghaladottá vált 1/2004. számú KJE jogegységi határozatot váltotta fel. A határozat - fenntartva a 2004-es határozat elvi tételeit – megállapította, hogy a Kvt. 98. § (1) bekezdésében írt civil szervezeteket azokban a környezetvédelmi közigazgatási hatósági ügyekben illeti meg az ügyféli jogállás, amelyekben a környezetvédelmi hatóság ügydöntő hatóságként jár el, illetőleg azokban az egyéb közigazgatási hatósági ügyekben, amelyekben jogszabály a környezetvédelmi hatóság környezetvédelmi szakhatósági közreműködését írja elő. Ügyféli jogállás hiányában, a Ket. § (5a) bekezdése értelmében a civil szervezeteket nyilatkozattételi jog illeti meg. Ügyféli jogállás tehát nem keletkezik, de a társadalmi részvétel ekként is biztosított.

A Legfelsőbb Bíróság a természetvédelmi és vízügyi hatósági ügyeket nem tartotta környezetvédelmi hatósági ügynek. Természetvédelmi ügyekben azonban a természetvédelmi törvény rendelkezései miatt mégis van lehetőség a részvételre. (A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 3. § (2) bekezdése szerint a természetvédelemmel összefüggő e törvényben nem szabályozott kérdésekre a Kvt. rendelkezéseit kell alkalmazni. Erre figyelemmel a természetvédelmi hatósági ügyekben a társadalmi szervezeteket a Kvt. 98. § (1) bekezdésének megfelelően illeti meg az ügyféli jogállás.) A jogegységi határozat gyakorlati hasznosulásáról egyelőre nem rendelkezőnk információval.

A közigazgatási perekben a civil szervezetek perindítási jogát a felülvizsgálat tárgyát képező hatósági eljárásban betöltött ügyféli, illetve egyéb résztvevői szerepkör, keresetösségi jogát a környezetvédelmi hatóság ügydöntő vagy szakhatósági eljárása határozza meg.

A közigazgatási perbe történő beavatkozáshoz szükséges jogi érdekeket a konkrét hatásterületi érintettség és a működésben fennálló érdekelttség alapozza meg. A beavatkozás lehetősége nem függ attól, hogy a civil szervezet a közigazgatási hatósági eljárásban ügyfélként ténylegesen részt vett-e.

A környezeti információk, a környezetvédelmi tárgyú hatósági döntések megismeréséhez fűződő érdeke a 6. cikkben említett, a határozatok megismerésének lehetőségéhez képest szélesebb körű hozzáférést igényel. A Ket.-módosítással összefüggésben a Kvt. módosítása értelmében a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvény hatálya alá tartozó olyan jogerős vagy fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánított határozatot, illetve környezetvédelmi hatósági szerződést közzé kell tenni, amelynek végrehajtása jelentős környezeti hatással jár.

9. cikk (3) bekezdés (általános keresetindítási jog a környezetre vonatkozó jogszabályok – hatóságok vagy magánszemélyek által történő – megsértése esetén)

133. A Kvt. 98. §-a lehetővé teszi, hogy környezetveszélyeztetés, környezetszennyezés vagy környezetkárosítás esetén a környezetvédelmi civil szervezet a környezet védelme érdekében jogosult fellépni, és – amellet, hogy az illetékes szervtől intézkedés megtételét kérheti – pert indíthat a környezethasználó ellen. Az ilyen típusú per irányulhat a jogsértő magatartás megszüntetésére, valamint a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére kötelezésre egyaránt.

134. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 65. §-a alapján a természeti területek és értékek jogellenes károsítása, veszélyeztetése esetén a természet védelme érdekében a természetvédelmi célú civil szervezetek jogosultak fellépni, és állami szervektől, önkormányzatoktól a megfelelő és hatáskörükbe tartozó intézkedés megtételét kérni, vagy a védett természeti érték, terület károsítója, veszélyeztetője ellen pert indítani.

135. Ezen túlmenően, a 2013. évi CLXV. törvény általános jelleggel lehetőséget biztosít bárki számára panasz, illetve közérdekű bejelentés megtételére a tárgykörben eljárásra jogosult szervnél.

A szabályozás mely szintje határozza meg a 9. cikk (3) bekezdésében megfogalmazottakat?

136. Az általános keresetindítási jogra vonatkozó intézkedéseket Magyarországon kizárólag törvényi szinten lehet megállapítani.

Melyek a feltételei a bíróság felmentő ítéletének azon ügyekben, melyek ellentmondanak a 9. cikk (3) bekezdés és/vagy a nemzeti jog rendelkezéseinek?

137. A bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként értékeli a feltárt bizonyítékokat és megállapítja az ítéletének alapjául szolgáló tényállást. A megállapított tényállás birtokában dönt az adott ügyben arról, hogy a feltárt tényállás a vonatkozó anyagi jogszabályokban foglaltakat mennyiben meríti ki. Ezen mérlegelési tevékenység eredményeképpen hoz végül marasztaló vagy felmentő ítéletet. (Polgári ügyekben károkozás esetében a Ptk. kártérítési szabályainak, míg büntető ügyekben a Btk.-ban szabályozott egyes bűncselekmények tényállási elemeinek vizsgálata szükséges.)

9. cikk (4) bekezdés (a jogorvoslati eljárások során hozott intézkedések, az eljárás „hatékonysága”, az eljárás költségei)

Léteznek-e környezetvédelmi ügyekre specializálódott bírók?

138. Kifejezetten csak környezetvédelmi ügyekre specializálódott bírák nem ítélik meg. Amennyiben azonban esetlegesen egyes bírák rendelkeznek ilyen szakképzettséggel (pl. környezetvédelmi szakjogász), a bíróságok elnökei lehetőségeik szerint ezt az ügyelosztás során figyelembe veszik.

Összességében mekkora költséggel jár a nyilvánosság tagjainak egy-egy bírósági ügy kezdeményezése?

139. A fentiekben ismertetett jogorvoslati eljárások során – a jogorvoslati eljárás típusától függően – a fellebbezés elbírálására jogosult közigazgatási szerv, illetve a bíróság a közigazgatási szerv döntését helybenhagyhatja, megváltoztathatja, valamint megsemmisítheti, és a szervet megismételt eljárásra kötelezheti. A megismételt eljárás során a közigazgatási szervet a másodfokon hozott közigazgatási határozat, bírósági felülvizsgálat esetén az eljáró bíróság határozatának rendelkező része és indoklása is köti, az eljárás és a határozathozatal során annak megfelelően köteles eljárni.

140. A környezetvédelmi hatósági eljárásokkal kapcsolatos díjakat – így a jogorvoslati eljárás díjait – 2015. április 1. napjáig a környezetvédelmi, természetvédelmi, valamint a vízügyi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelet szabályozta, 2015. április 1-től a környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló 14/2015. (III. 31.) FM rendelet szabályozza. A rendelet értelmében a jogorvoslati eljárás díja főszabály szerint a rendelet mellékletében az egyes ügytípusokra általánosan meghatározott igazgatási szolgáltatási díjtétel 50%-a.

Az 50%-os tétel alól a rendelet kivételeket is meghatároz. Így az egységes környezethasználati engedélyezés hatálya alá tartozó, a környezeti hatásvizsgálat köteles tevékenységeknél és az előzetes hatásvizsgálat esetén a jogorvoslati eljárás díja a természetes személyek esetében jelentősen csökkentett mértékű, a rendelet mellékletében meghatározott díjtétel 1%-a.

Szintén kivételt képeznek a civil szervezetek által kezdeményezett jogorvoslati eljárások, amennyiben az adott engedélyezési eljárás nem a civil szervezet kérelmére indult – ekkor az eljárás díja szintén a rendelet mellékletében meghatározott díjtétel 1%-a.

Az így meghatározott díjtétel olyan méltányos összeg, amely lehetővé teszi az érintett nyilvánosság számára a jogorvoslati eljárás gyakorlását.

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. tv. – az általános polgári jogi bírósági eljárások illetékétől eltérően és rendkívül méltányosan – tételesen meghatározza a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti eljárással kapcsolatos illetéket, ez főszabály szerint 30.000 Ft (kb. 100 EUR), a nemperes eljárásokban 10.000 Ft (kb. 35 EUR).

Az eljárási illeték megfizetésén túl felmerülhetnek olyan további költségei is az ügyfélnek, melyek mértéke az ügy konkrét ismeretében határozhatók meg (például az ügyvédi költség vagy a szakértő eljárásának díja).

9. cikk (5) bekezdés (a nyilvánosság tájékoztatása a jogorvoslati lehetőségekről)

141. A Ket. értelmében a közigazgatási szerv döntésének tartalmaznia kell a fellebbezés benyújtásának lehetőségéről való tájékoztatást. A határozatot közölni kell az ügyféllel,

valamint azzal, akire nézve a határozat jogot vagy kötelezettséget állapít meg. A végzést azzal kell közölni, akire nézve rendelkezést tartalmaz, valamint akinek jogát, jogos érdekét érinti, továbbá jogszabályban meghatározott szervvel, vagy személlyel.

Az ügyfél az I. fokú határozat ellen fellebbezhet. Végzés csak a határozat, ennek hiányában az eljárást megszüntető végzés elleni fellebbezésben támadható meg, kivéve, amikor jogszabály állapítja meg hogy az elsőfokú végzéssel szemben önálló fellebbezésnek van helye [(Ket. 98. § (3) bekezdés)].

A Ket. 99. § (3) bekezdése szerint „Ha jogszabály lehetővé teszi, a fellebbezésre jogosult a (2) bekezdés szerinti nyilatkozatot – a fellebbezésre jogosult elektronikus azonosítását követően, az információ megőrzését biztosító módon történő rögzítés mellett – telefonon is megteheti.” Fellebbezés benyújtásának a 28/A. § (1) bekezdés b) pont (szóban) bb) alpontjában (hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton, ideértve a telefont) és c) pontjában (írásbelinek nem minősíthető elektronikus úton) meghatározott úton nincs helye.

29. A 9. cikk alkalmazását gátló tényezők

A környezet és természetvédelmi civil szervezetek által jelzett problémák

A felfüggesztés a gyakorlatban nagyon ritka, a végrehajtás elmaradásából fakadó gazdasági károkat a bíróságok jellemzően túlértékelik, míg a megvalósítás miatt bekövetkező környezeti károkat rendszerint alulértékelik. Ez sokszor azzal a következménnyel jár, hogy a jogvita egy olyan tevékenység engedélyezéséről szól, ami már részben megvalósult.

Az egyik legjellemzőbb környezethasználat az építési tevékenység, amelynek engedélyezési eljárásában korábban a környezetvédelmi hatóság szakhatóságként szerepelt. Most már csak szakvéleményt ad a zöldhatóság, ami hatékonysági és részvételi problémákat okoz. A jogegységi határozat felülvizsgálatára van szükség.

Az 9. cikk (3) bekezdés alapján indított actio popularis alkalmazását a gyakorlatban számos tényező akadályozza. Ilyenek például a magas eljárási költségek, a jogintézmény felülvizsgálata és alkalmazhatóságának megerősítése lenne javasolt.

Számos szakhatósági eljárásnak első- és másodfokon is külön igazgatási szolgáltatási díja van, amelyeket fellebbezés esetén teljes egészében meg kell fizetni, mert ezekre nem vonatkozik az 1%-os szabály.

Az utóbbi időben a bírói gyakorlat abba az irányban mozdult el, hogy egy közigazgatási perben a hatóság határozatba foglalt szakmai véleménye csak igazságügyi szakértő szakvéleményével cáfolható eredményesen. Ez nagyon komoly, és a gyakorlatban vállalhatatlan költségeket okoz egy civil szervezetnek.

Közismert, általános probléma a perek elhúzódása, amely a jogorvoslati jog hatékonyságát csökkenti, hiszen gyakran megvalósul a környezet állapotának romlása a per végéig.

Pernyertesség esetén az előlegezett perköltség visszautalása sok helyen jelentősen csúszik.

30. További információk az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréssel kapcsolatban (opcionális)

31. Kapcsolódó web-oldalak

<http://www.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyi-miniszterium>

<http://abiweb.obh.hu/abi>

www.birosag.hu

32. Általános megjegyzések az Egyezmény céljával kapcsolatban

Rövidítés	Meghatározás
ÁNYK	Általános Nyomtatványkitöltő
Cnytv	a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény
Infotv.	Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény
Btk.	Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
DDOP	Dél-dunántúli Operatív Program
ÉAOP	Észak-alföldi Operatív Program
ÉMOP	Észak - Magyarország Operatív Program
E-PRTR	Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és- szállítási Nyilvántartás
EIE	Erdei Iskola Egyesület
Eitv.	Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény
EU ETS	European Emission Trade System
Evt.	Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény
FM	Földművelésügyi Minisztérium
IV. NKP	IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program
IMPEL	Környezetvédelmi Jogalkalmazók Nemzetközi Szövetsége
Itv.	Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény
KDOP	Közép-dunántúli Operatív Program
KEOP	Környezet és Energia Operatív Program
Ket.	A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény
KMOP	Közép-magyarországi Operatív Program
KOKOSZ	Természet és Környezetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége
Kvt	A környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. törvény
NÉBIH	Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
MKNE	Magyar Környezeti Nevelési Egyesület
NPI	Nemzeti Park Igazgatóság
NyDOP	Nyugat – dunántúli Operatív Program
OFI	Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet
OIT	Országos Igazságszolgáltatási Tanács
OKIR	Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer
OKT	Országos Környezetvédelmi Tanács
OKTVF	Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség
OLM	Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat

OMSZ	Országos Meteorológiai Szolgálat
OP	Operatív Programból
OVT	Országos Vízgazdálkodási Tanács
Pp.	A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény
PRTR	Pollution Release and Transfer Register
Ptk.	A Polgári Törvénykönyv 2013. évi V. törvény
REE-PRTR	European Pollution Release and Transfer Register
RVT	Részvízgyűjtő Vízgazdálkodási Tanácsok
NFÜ	Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
TÁMOP	Társadalmi Megújulás Operatív Program
TIR	Természetvédelmi Információs Rendszer
TKTE	Természet és Környezetvédő Tanárok Egyesülete
TVT	Területi Vízgazdálkodási Tanácsok
ÚMFT	Új Magyarország Fejlesztési Terv
VIZIR	Vízgazdálkodási Információs Rendszer
VKI	2000/60/EK Víz Keretirányelv
OSSKI	Országos „Frédéric Joliot-Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet
OKSER	Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer
HAKSER	Hatósági Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer
ERMAH	Egészségügyi Radiológiai Mérő és Adatszolgáltató Hálózat
ÁNTSZ	Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat
OKI	Országos Környezetegészségügyi Intézet

33. Jogszabályi, szabályozói és egyéb rendelkezések a genetikailag módosított szervezetekkel kapcsolatos 6a cikk és az I.a) melléklet végrehajtása érdekében.

143. Magyarország a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény módosításának kihirdetéséről 2008.2008. évi XIX. törvénnyel hirdette ki az Aarhusi Egyezmény genetikailag módosított szervezetekre (GMO-kra) vonatkozó módosítását.

A géntechnológiával módosított szervezetekre vonatkozóan Magyarországon 1998-ban született meg az első jogszabály, a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény, 1999 után pedig ennek végrehajtási rendeletei, melyek tartalmazzák a genetikailag módosított szervezetek engedélyezésére, és azon belül a nyilvánosság döntéshozatalban való részvételére és tájékoztatására vonatkozó előírásokat.

A géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény az alábbi előírásokat tartalmazza a nyilvánosság döntéshozatalban való részvételével és tájékoztatásával kapcsolatban:

Géntechnológiai hatóságok

4. § (1) Géntechnológiai tevékenység végzését a Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottság (a továbbiakban: Géntechnológiai Bizottság) 8. § szerint kialakított véleménye alapján

a) humán-egészségügyi, humán gyógyszergyártási célú, valamint az emberi testtel közvetlenül érintkező vegyi anyagokkal kapcsolatos géntechnológiai tevékenység esetén az egészségügyi géntechnológiai hatóság,

b) a mezőgazdaság és az élelmiszeripar területén történő (beleértve az élelmiszer-előállításban alkalmazott technológiai segédanyagokat is), illetve zárt rendszerű, valamint egyéb ipari célú géntechnológiai tevékenység esetén a környezetvédelmi és mezőgazdasági vonatkozású szempontok figyelembevételével a környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóság

(a továbbiakban az egészségügyi géntechnológiai hatóság, valamint a környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóság együtt: géntechnológiai hatóság) engedélyezi, amennyiben az engedélyezés nemzeti hatáskörbe tartozik.

(2) Az uniós hatáskörbe tartozó engedélyezési eljárásokban a nemzeti hatósági feladatokat a géntechnológiai hatóság látja el, mely a feladatának ellátása során – az adminisztratív feladatokat kivéve – egyeztet a Géntechnológiai Bizottsággal. A környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóság az uniós hatáskörbe tartozó, élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó engedélyezési eljárások során egyeztet az egészségügyi géntechnológiai hatósággal. Az egészségügyi géntechnológiai hatóság az uniós hatáskörbe tartozó engedélyezési eljárások során egyeztet a környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatósággal.

(3) Az egészségügyi géntechnológiai hatóság az (1) bekezdés b) pontjában, a környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóság az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott szakterületeken történő engedélyezés során szakhatóságként jár el.

(4) Az (1) bekezdés szerinti engedélyezési eljárásokban való szakhatósági közreműködés szabályait az e törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabály határozza meg.

9. § (4) A géntechnológiai hatóság az engedély tervezetét – az üzleti titok, a szerzői jog és a fajtaoltalom körébe eső adatok kivételével – társadalmi konzultáció érdekében hivatalos lapjában és honlapján közzéteszi. Az engedély tervezetére annak a hivatalos lapban való közzétételétől számított 30 napon belül a géntechnológiai hatóságnál észrevételt lehet tenni,

amelyet a géntechnológiai hatóság véleményezés céljából megküld a Géntechnológiai Bizottságnak. Az észrevételt annak kézhezvételétől számított 10 napon belül a Géntechnológiai Bizottság megvizsgálja, és véleményét a géntechnológiai hatóságnak megküldi. A géntechnológiai hatóság a Géntechnológiai Bizottság véleményének beérkezését követően az engedély tervezetét véglegesíti, megváltoztatja vagy a kérelmet elutasítja.

(5) Az eljárási határidő számításakor nem kell figyelembe venni azt az időtartamot, amely alatt a géntechnológiai hatóság a társadalmi konzultációt lefolytatja.

A nem forgalomba hozatali célú kibocsátás engedélyezésének különös szabályai

10/A. § (1) A géntechnológiával módosított szervezetek és az azokból előállított termékek nem forgalomba hozatali célú kibocsátására vonatkozó engedély tárgyában a kérelem megérkezésétől számított 90 napon belül a géntechnológiai hatóság a 9. § (4) és (5) bekezdése szerinti eljárás lefolytatását követően dönt.

(2) A géntechnológiával módosított szervezetek és az azokból előállított termékek nem forgalomba hozatali célú kibocsátására vonatkozó engedélyt – az üzleti titok, a szerzői jog, a szabadalom és a növényfajta-oltalom körébe eső adatok kivételével – a géntechnológiai hatóság, illetve az azt irányító miniszter által vezetett minisztérium hivatalos lapjában is közzé kell tenni a kibocsátó nevének és a géntechnológiával módosított tulajdonság megjelölésével együtt.

A forgalomba hozatal különös szabályai

11/A. § (1) Géntechnológiával módosított szervezetnek vagy szervezetek kombinációjának akár termékként, akár termékekben az Európai Gazdasági Térség területén első alkalommal történő forgalomba hozatala engedélyköteles, ezt követően az Európai Gazdasági Térség területén – a 11/B. §-ban foglalt kivétellel – szabadon forgalomba hozható.

(3) Az élelmiszerként vagy takarmányként felhasználható géntechnológiával módosított szervezetek, a géntechnológiával módosított szervezetet tartalmazó vagy abból álló, illetve abból előállított élelmiszerek és takarmányok forgalomba hozatalának engedélyezésére az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó jogi aktusának rendelkezéseit kell alkalmazni.

Nyilvántartás és adatkezelés

19. § (1) A Kormány által kijelölt intézmény (a továbbiakban: nyilvántartó szerv) nyilvántartja és honlapján bárki számára korlátozás nélkül, kereshető módon hozzáférhetővé teszi

a) a természetes szervezetek géntechnológiával való módosítására, a géntechnológiával módosított szervezetek, valamint az azokból előállított termékek zárt rendszerű felhasználására, nem forgalomba hozatali célú kibocsátására és forgalomba hozatalára vonatkozó engedély iránti kérelemben és az e törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabályban meghatározott dokumentációban szereplő adatok közül a géntechnológiával módosított szervezet vagy szervezetek általános leírását, a hasznosító nevét, címét, a kibocsátás célját, helyét, a tervezett felhasználásokat, a környezeti kockázat értékelést, a nyomon követésre és a baleset elhárítására vonatkozó módszereket és terveket,

b) az engedélyezési határozatot, valamint

c) a géntechnológiai módosításokat végző laboratóriumok és a laboratóriumok felelős vezetőinek nevét tartalmazó jegyzéket.

(2) A Géntechnológiai Bizottság tagja a Géntechnológiai Bizottság működés során tudomására jutott adatokat köteles bizalmasan kezelni, és azokról csak a kérelmező hozzájárulása esetén adhat harmadik személynek tájékoztatást. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni akkor is, ha a hasznosító a benyújtott kérelmét visszavonja.

(3) Az (1) bekezdés szerinti adatokat a géntechnológiai hatóság – az (1) bekezdés a) pontja szerinti adatok esetén az engedély tervezetének közzétételével egyidejűleg – küldi meg a nyilvántartó szerv részére.

(4) A nyilvántartás céljából átadott adatok közül a hasznosító üzleti titokhoz vagy szabadalomhoz, illetve fajtaoltalomhoz fűződő jogát sértő adatok nem nyilvánosak, amennyiben azok ilyen módon való kezelését a hasznosító a Géntechnológiai Bizottságtól vagy a géntechnológiai hatóságtól kéri.

(5) A nyilvántartó szerv az adatokat az engedélyben meghatározott jogosultsági idő lejártát követő 10 évig tartja nyilván.

(6) A nyilvántartó szerv a kérelem visszavonása esetén az (1) bekezdés a) pontja szerinti adatokat nyilvántartásából törli.

20. § (3) A 19. § (1) bekezdésében meghatározott adatok nyilvántartására és hozzáférhetőségére vonatkozó részletes szabályokat az e törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabály állapítja meg.

21. § (2) A Géntechnológiai Bizottság tevékenységével összefüggő feladatok teljesítéséről annak elnöke és titkára évente összefoglaló beszámolót készít, amelynek részét képezik az (1) bekezdésben meghatározott tájékoztatók. A beszámolót az agrárpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium a hivatalos lapjában és honlapján közzéteszi.

A 82/2003. (VII. 16.) FVM rendelet a géntechnológiai tevékenységre vonatkozó nyilvántartás és adatszolgáltatás rendjéről, valamint a géntechnológiai tevékenységhez szükséges engedély iránti kérelemhez csatolandó dokumentációról szóló 82/2003. meghatározza, hogy milyen dokumentumokat kell csatolni a géntechnológiai tevékenység engedélyeztetéséhez. Rendelkezik továbbá a nyilvántartási eljárásról is, miszerint a törvény 19 § (1) bekezdésében szereplő információkat a Gödöllői Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóközpont tartja nyilván és teszi hozzáférhetővé honlapján.

34. 6a cikk és az I.a melléklet végrehajtását gátló tényezők

35. 6a cikk és az I.a melléklet végrehajtásával kapcsolatos további információ

36. Kapcsolódó web-oldalak

Az engedélyezés uniós szintje miatt a GMO-k forgalomba hozatalával kapcsolatos nyilvántartás is uniós szintű.

A GMO-k nem forgalomba hozatali célú kibocsátásának az engedélyezése tagállami szinten történik. A magyarországi nyilvántartás az alábbi weboldalon érhető el: <http://biosafety.abc.hu/>. Az Európai Unió központi nyilvántartása is tartalmaz magyarországi adatokat, ennek elérhetősége a következő: <http://gmoinfo.jrc.ec.europa.eu/>.

A GMO-kkal kapcsolatos általános információk (például hazai, európai uniós és nemzetközi jogszabályok, tudományos szakirodalom, konferenciák, a nyilvánosság tájékoztatását célzó roadshow) pedig az alább weboldalon található meg: <http://gmo.kormany.hu>.